

Gênesis jypy'i kuaxia Moisés ombopara va'ekue

Gênesis jypy'i kuaxia Moisés ombopara va'ekue

Tery Génesis ma “Mba'emo ppy” he'ia, “Jypy'i ma Nhanderuete ojapo raka'e yva ha'e yvy”, he'ia rami (1.1). Kova'e kuaxia para re ma omombe'u marã rami pa opa mba'e ijypy'iague: kuaray, jaxy, jaxy-tata, yvy, ye'ë, avakue, kunhague, mymba, mba'emo rogue, tekoarã guive.

Ha'e nunga ha'e javi Nhanderuete ojapo jave ha'eve va'e meme raka'e. Ava ovy'a oikovy vyotyty rupi oikoa py, gua'yxy reve. Ha'e gui ma ha'e kuery nonhe'ë rendui ramo Nhanderuete omoxë, ha'e omano aguã re ijayvu. Ha'e ramia py oiko ppy raka'e teko vai ha'e manoa. Ha'e rami rire nhande kuery jajejavy ha'e nhamano aguã rami meme nhandekuai.

Avakue hetave tema ha'e heko vaive oje'oivy. Ha'e ramo Nhanderuete yy ombou vy ojukapa raka'e. Noé anho Nhanderuete pe ete oiko ramo ogueraa jepe kanoã guaxu py, hoo pygua kuery reve.

Ha'e va'e rire Nhanderuete peteĩ regua oiporavo ha'e kuery pe ojekuaa uka aguã. Ha'e kuery ru ma Abraão raka'e, ha'e gui ta'y Isaque, ha'e gui Isaque ra'y Jacó ju oiporavo. Ha'e va'e kuery peteĩ-teĩ pe Nhanderuete ogueroayvu porã vvy ijayvu vvy hekoague hamymino kuery pe ju ome'ë aguã re.

Jacó pe ma amboae heryrã ju ome'ë: ha'e va'e ma Israel. Jacó ma doze gua'y kuery oguereko. Ha'e kuery gui doze regua ikuai raka'e Israel kuery. Jacó ra'y kuery va'e regua peteĩ ma José. Ha'e va'e re tyke'y kuery nda'ija'ei vvy ovende raka'e Egito vvy katy oguata va'e kuery pe. Ha'e gui ma karuai oiko ramo Jacó ra'y kuery ha'e javi oo Egito vvy re, tembi'u ojogua aguã. Ha'e py ma opyta raka'e.

Kova'e kuaxia para ha'e javi rupi Nhanderuete oexa uka nhanemboaxya. Adão ha'e Eva ojejavy rire teĩ Nhanderuete omboaxy vvy omonhemonde. “Noé ma Senhor renonde oupity omboaxya”, he'i (6.8). Ha'e José voi guyke'y kuery pe aipoe'i: “Peë kuery ma anhetë xe'vy pejapo vaixe pekuapy karamboae. Ha'e rã Nhanderuete ma ha'e nunga ogueroa nhomoingo porã aguã rami. Mba'eta heta ete rekove reraa jepearã xemoingo, a'y pexa pekuapy rami”, he'i (50.20). Nhanderuete ma nhanemboaxya ha'e nhandereraa jepea oiko.

Yva, yvy ha'e opa mba'e ikuai va'e omoingoague

- 1** ¹Jypy'i ma Nhanderueete ojapo raka'e yva ha'e yvy.
²Yvy ma nda'itui porãi teri, neĩ mba'eve jipoi. Ijaxuru vaikue va'e áry ma pytũ anho rei oiny. Ha'e gui Nhanderueete Nhe'ẽ oiko avi yy áry.
³Ha'e gui Nhanderueete aipoe'i:
— Toiko hexakãa — he'i. Ha'e ramo hexakãa oiko.^a
- ⁴Hexakãa Nhanderueete oexa rã ha'eve va'e. Ha'e vy omboja'o hexakãa ha'e pytũa.
⁵Hexakãa ma Nhanderueete oenoĩ “Ára”. Ha'e rã pytũ reia pe ma “Pytũ” he'i. Oiko ka'aru ha'e aje'ive. Ha'e va'e ára ma ijypya.^b
- ⁶Ha'e gui Nhanderueete aipoe'i ju:
— Yy oĩ va'e mbyte rupi toĩ yva, yy omboja'o aguã mokoĩ henda rupi — he'i.
- ⁷Ha'e rami vy Nhanderueete yva ojapo vy yy yvate oĩ va'e omboja'o iguy rupi oĩ va'e gui. Ha'e rã ha'e rami ojeapo.
⁸Ha'e va'e ma Nhanderueete oenoĩ “Yva”. Oiko ka'aru ha'e aje'ive. Ha'e va'e ma mokoĩ araa.
⁹Ha'e gui Nhanderueete aipoe'i avi:
— Yy yva guýry oĩ va'e tono'õ peteĩ henda py, ha'e tojekuaa ipiru reia — he'i. Ha'e rã ha'e rami ojeapo.
- ¹⁰Ipiru reia ma Nhanderueete oenoĩ “Yvy”, ha'e rã yy ono'õ va'e pe ma “Ye'ẽ” he'i. Nhanderueete ha'e nunga oexa rã ha'eve va'e.
¹¹Ha'e gui aipoe'i:
— Toiko nhuũ yvy gui. Toiko jai rogue ha'yĩ va'e ha'e yvyra hi'a va'e. Tai'a ha'yĩ va'e joo ramigua e'ỹ-e'ỹ yvy áry — he'i. Ha'e ramo ha'e rami oiko.
- ¹²Yvy gui oiko nhuũ, jai rogue ha'yĩ va'e joo ramigua e'ỹ-e'ỹ ha'e yvyra hi'a va'e. Ha'e va'e re oĩ joo rami e'ỹ-e'ỹ ha'yĩ va'e. Ha'e nunga Nhanderueete oexa rã ha'eve va'e.
¹³Oiko ka'aru ha'e aje'ive. Ha'e va'e ma mboapy araa.
¹⁴Ha'e gui Nhanderueete aipoe'i avi:
— Toĩ hendy va'e yva re, oikuaa uka aguã ára ha'e pytũ, ha'e va'e re oikuaa aguã mba'emo oa'angaa, ára ha'e ma'etãa.
- ¹⁵Yva re hendy va'e toĩ yvy moexakãarã — he'i. Ha'e ramo ha'e rami oiko.
¹⁶Nhanderueete ojapo mokoĩ hendy guaxu va'e: tuvixave va'e ma ara py ojekuaa va'erã, ha'e rã kyrĩve va'e ma pyávy ojekuaa va'erã. Jaxy-tata avi ojapo.
¹⁷Ha'e vy yva re omoĩ yvy moexakãarã,

^b 1.5 Ha'e kuery pe rã ára nhavõ ka'aru ranhe oiko, ha'e gui aje'ive.

^a 1.3 2 Coríntios 4.6

18 ara py ha'e pyávy ojekuaa ha'e omboja'o aguã hexakã aguã ha'e pytũ.
Ha'e nunga Nhanderuede oexa rã ha'eve va'e.

19 Oiko ka'aru ha'e aje'ive. Ha'e va'e ma irundy araa.

20 Ha'e gui Nhanderuede aipoe'i avi:

— Toiko ke opa marãgua temimoingo yy rupi omyĩ va'e, ha'e rã yvy áry rupi ma toveve guyra yva rupi — he'i.

21 Ha'e rami vy Nhanderuede omoingo yy rupigua tuvixakueve ha'e opa marãgua otyryry va'e. Ha'e nunga heta ikuai yy rupi, peteĩ-teĩ regua. Omoingo avi guyra peteĩ-teĩ regua. Ha'e nunga Nhanderuede oexa rã ha'eve va'e.

22 Ha'e rami vy ogueroayvu porã vy aipoe'i:

— Pendera'y reta ke, pendereta ke. Ha'e rami vy pemonyẽ yeẽ, ha'e rã yvy re ma taeta guyra — he'i.

23 Oiko ka'aru ha'e aje'ive. Ha'e va'e ma peteĩ nhiruĩ araa.

24 Ha'e gui Nhanderuede aipoe'i avi:

— Toiko ke yvy re opa marãgua temimoingo joo ramigua e'ỹ-e'ỹ. Toiko mymba oka re ikuai va'erã, otyryry va'e ha'e ka'aguy regua joo ramigua e'ỹ-e'ỹ — he'i. Ha'e ramo ha'e rami oiko.

25 Nhanderuede omoingo vixo ka'aguy regua joo ramigua e'ỹ-e'ỹ, mymba oka regua joo ramigua e'ỹ-e'ỹ, ha'e yvy rupi otyryry va'e ha'e javi joo ramigua e'ỹ-e'ỹ. Ha'e nunga Nhanderuede oexa rã ha'eve va'e.

26 Ha'e gui Nhanderuede aipoe'i avi:

— Nhamoingo ava va'e nhande ete ramigua, nhande rami ete oiko va'erã. Topena pira ye'ẽ rupigua re, guyra oveve va'e re, mymba oka regua re, yvy ha'e javi re ha'e yvy rupi otyryry va'e ha'e javi re — he'i.

27 Ha'e rami vy Nhanderuede omoingo ava ojee ramigua. Nhanderuede rami oiko va'erã ae omoingo. Ava ha'e kunha va'e omoingo.^c

28 Ha'e vy Nhanderuede ogueroayvu porã. Ha'e vy aipoe'i:

— Pendera'y reta ke, pendereta ke, pemonyẽ yvy, ha'e pendepo'aka yvy re. Pepena ke pira ye'ẽ rupi ikuai va'e re, guyra oveve va'e ha'e yvy áry otyryry va'e ha'e javi re — he'i.

29 Aipoe'ive ju:

— Ma'ẽ, pëvy ame'ẽ jai rogue ha'yĩ va'e yvy re ikuai va'e ha'e vyvra'a ha'yĩ va'e ha'e javi. Ha'e nunga ma pe'u va'erã oiko.

30 Ha'e rã yvy re vixo ikuai va'e pe, guyra oveve va'e, yvy rupi otyryry va'e ha'e ipytuẽ va'e ha'e javi pe ma jai rogue pyau 'rã ikuai ho'u va'erã — he'i. Ha'e ramo ha'e rami ae oiko.

31 Nhanderuede opa mba'e omoingo va'ekue oexa rã ha'eve ete va'e. Oiko ka'aru ha'e aje'ive. Ha'e va'e ma mboapy meme araa.

c 1.27 Mateus 19.4; Marcos 10.6

2 ¹Ha'e rami py ojapopa yva ha'e yvy ha'e opa mba'e ikuai va'e.
²Ha'e gui ma Nhanderuede ojapopa ma vy sete-a ára py opytu'u opa mba'e ojapoa gui.^d
³Sete-a ára Nhanderuede ogueroayvu porã iky'a e'ỹ va'e opyta aguã rami, ha'e va'e ára opa mba'e ojapoa gui opytu'u vy.

Ava ojapo ppy'iague

⁴Po rami ma yva ha'e yvy oiko ppy'i jave guare, SENHOR Nhanderuede omoingo rã.
⁵Ha'e va'e jave ma mba'eve onhotỹ mbyre jipoi teri yvy re, ha'e peteĩve hogue va'e yvy re ikuai va'e naenhoĩ teri, mba'eta yvy áry SENHOR Nhanderuede nombo'okyí teri, ha'e ndoikoi teri avakue yvy re oma'etỹ va'erã.
⁶Yvy gui vyvixĩ rive opuã ovy vy omoakỹ yvy jave re.
⁷Ha'e ramo SENHOR Nhanderuede ojapo ava yvy ku'i gui, ha'e inhapyĩgua py oipeju ipytuẽ reve oiko aguã. Ha'e ramo ava hekove va'e oiko.^e
⁸Ha'e gui Éden yvy re SENHOR Nhanderuede onhotỹ peteĩ vyvra ty, kuaray oua katy. Ha'e py ae omoĩ ava omoingo va'ekue.
⁹Yvy gui SENHOR Nhanderuede omoenhoĩ opa marãgua vyvra jaexa rã iporã va'e ha'e hi'a ja'u aguã ha'eve va'e. Yvyra ty mbyte py omoĩ avi vyvra tekove me'ëa, ha'e vyvra mba'emo porã ha'e mba'emo vai kuaa ukaarã avi omoĩ.
¹⁰Éden yvy gui ma peteĩ yakã oẽ vyvra ty moakýarã. Ha'e va'e gui oja'o vy irundy henda rupi oxyry.
¹¹Yakã jypygua ma Pisom hery va'e. Ha'e va'e ma Havilá yvy ouro oĩa rupi ojere-jere ovy va'e.
¹²Ha'e va'e yvy re ouro oĩ va'e ma iporã. Ita bdélio ha'e ônix voi oiko ha'e py.^f
¹³Yakã mokoĩa ma Giom hery va'e. Ha'e va'e ma Cuxe yvy ha'e javi rupi ojere-jere ovy va'e.
¹⁴Yakã mboapya ma Tigre hery va'e. Ha'e va'e ma Assíria yvy rovai rupi oxyry ovy kuaray oua katy rupi. Ha'e gui irundya ma Eufrates hery va'e.
¹⁵Ha'e gui SENHOR Nhanderuede ava va'e ogueraa vy Éden regua vyvra ty omoĩ omoatyrõ ha'e opena aguã.
¹⁶Ha'e rami vy ixupe SENHOR Nhanderuede aipoe'i:
— Yvyra ty py vyvra hi'aĩ va'e ha'e javi'a ha'eve 'rã re'u aguã.
¹⁷Ha'e rã vyvra mba'emo porã ha'e mba'emo vai kuaa ukua 'a ma re'u va'erã e'ỹ, mba'eta ha'e va'e re'ua ára anhetẽ remano 'rã.

Kunha omoingoague

¹⁸Ha'e gui SENHOR Nhanderuede aipoe'ive ju:

^f 2.12 Bdélio ma mba'emo iju porã va'e, ha'e rã ônix ma ita pytã'i va'e. Ovare va'e meme.

^d 2.2 Hebreus 4.4 ^e 2.7 1 Coríntios 15.45

— Nda'evei ava va'e ha'e ae'i oiko aguã. Amoingo 'rã ipytyvõarã, hexeve guarã ae — he'i.

¹⁹Ha'e rami vy SENHOR Nhanderuete ma mymba vvy regua ha'e guyra yvate rupi oveve va'e omoingo va'ekue ha'e javi oguerupa ava va'e oĩa py, marã rami pa omboerya oikuaa aguã. Temimoingo ikuai va'e peteĩ-teĩ ava va'e omboeryague rami ae hery.

²⁰Ha'e rami py ava omboery mymba kuery ha'e javi, guyra oveve va'e ha'e vixo ka'aguy regua voi. Ha'e rami teĩ ava pe jipoi hexevegua ae ipytyvõarã.

²¹Ha'e ramo SENHOR Nhanderuete ojapo ava va'e hopeyi vaipa aguã rami. Ha'e ramo oke ete. Ha'e ramo ixugui peteĩ inharukã SENHOR omboi vy ho'o py ju omboty omboiague.

²²Ava arukã SENHOR Nhanderuete omboi va'ekue gui omboete peteĩ kunha. Ha'e vy ogueru ava pe.

²³Ha'e ramo ava va'e oexa vy aipoe'i:

— Kova'e ma xekãgue gui ae ikãgue va'e, ha'e xero'o gui ho'o va'e. Kova'e pe “Kunha” 'ea 'rã, ava va'e gui omboia rire — he'i.[§]

²⁴Ha'e rami rire avakue oeja 'rã ngu ha'e oxy, gua'yxy reve joguereko aguã, mokoĩ gui pete'i to'o oiko aguã.^h

²⁵Ha'e rami jave ma ava va'e ha'e ta'yxy ipire rei va'eri noxĩ raka'e.

Ava ha'e kunha ojevavyague

3 ¹Ha'e gui mboi avi oiko raka'e. Ha'e va'e ma vixo ka'aguy rupigua SENHOR Nhanderuete omoingo va'ekue ha'e javi gui nhombotavy kuaave va'e. Ha'e rami vy aipoe'i kunha va'e pe:

— Po rami teve Nhanderuete aipoe'i ra'e: “Pe'u eme ha'e javive yvyra ty py ikuai va'e'a” he'i va'ekue?

²Kunha va'e ombovai:

— Yvyra ty py ikuai va'e'a ma ha'eve ro'u aguã.

³Ha'e rã yvyra ty mbyte py peteĩ yvyra hi'aĩ va'e'a pe ma Nhanderuete “Pe'u eme, neĩ pepoko eme, pemano e'ỹ aguã”, he'i va'ekue orevy.

⁴Ha'e gui mboi aipoe'i kunha va'e pe:

— Anhetê napemanoi 'rã,

⁵mba'eta Nhanderuete oikuaa ha'e va'e'a pe'ua ára penderexa ojepe'a 'rãa, ha'e Nhanderuete rami ete 'rã peikuaa mba'emo porã ha'e mba'emo vai — he'i.

⁶Kunha va'e oikuaa rã yvyra'a ho'u aguã ha'eve. Yvyra'a oexa rã iporã, ha'e oikuaa avi imo'aranduarã oikoa. Ha'e rami vy hi'a omondo vy ho'u. Ome pe avi ome'ẽ rã ha'e voi ho'u.

§ 2.23 Ha'e kuery ayvu py tery “Kunha” ma “Ava guigua” nhaendu rã joo ramigua rai'i.

h 2.24 Mateus 19.5; Marcos 10.7; 1 Coríntios 6.16; Efésios 5.31

7Ha'e ramo mokoĩve rexa ojepe'a rã oikuaa ipire reia. Ha'e rami vy figo'y rogue ojou vy ombovyvy guambeorã.

8Ha'e gui ka'aru jave yvyra ty rupi SENHOR Nhanderuete oiko rã ava va'e ha'e ta'yxy oendu. Ha'e rami vy SENHOR renonde gui onhemi yvyra ty mbyte.

9Ha'e gui SENHOR oenoĩ ava va'e. Ha'e vy oporandu:

— Mamo tu reĩ?

10Ombovai:

— Aendu ndeayvu yvyra ty py reiko rã. Ha'e rami vy ndevy akyje vy anhemi, mba'eta xepire rei — he'i.

11Nhanderuete oporandu:

— Mava'e tu oikuaa uka ndepire reia? Re'u teve yvyra'a “He'u eme ke” ha'eague?

12Ava va'e ombovai:

— Kunha xera'yxyrã reme'ẽ va'ekue rima yvyra'a ome'ẽ xevy. Ha'e ramo mae ma xee ha'u — he'i.

13Ha'e gui kunha va'e pe ju SENHOR aipoe'i:

— Mba'e re tu ha'e rami rejapo?

Kunha va'e ombovai:

— Mboi xembotavy ramo rima xee ha'u — he'i.

14Ha'e gui SENHOR Nhanderuete aipoe'i mboi pe:

— Guĩ rami rejapo rire mymba oka regua ikuai va'e ha'e vixo ka'aguy regua ha'e javive gui ayvu vai pyve 'rã reiko. Ha'e rami vy retyryry 'rã reikovy nderye re, ha'e reikovea pukukue re yvy ku'i rive 'rã rere.

15Ajapo 'rã ndee ha'e kunha va'e reve joe napendea'ei aguã rami, ha'e gui neramymino kuery ha'e hemiarirõ kuery reve ju. Ha'e va'e omou'ũ 'rã neakã, ha'e rã ndee ma reixu'u 'rã ipyta py — he'i.

16Kunha va'e pe ju aipoe'i:

— Xee ajapo 'rã nememby ryru'i vy rejexavai ete aguã rami. Ha'e ramo haxy 'rã rendu nememby reikuavã'i vy. Renhomoirũxe 'rã neme reve. Ha'e rã ha'e ma ipo'aka 'rã ndere — he'i.

17Ha'e gui Adão pe aipoe'i:

— Ndee ma ndera'yxy renhe'ẽ rendu vy yvyra'a “He'u eme” ha'eague va'e re'u rire ndekáuxa ae 'rã yvy ayvu vaipy itui. Remba'eapo poyi vy 'rãe rejou yvy gui re'u va'erã, reikovea pukukue re.

18Yvy gui henhoĩ 'rã juu'y ha'e juu vaikue. Nerembi'urã oiko 'rã yvy gui ae.

19Ndery'aiague re 'rã re'u reikovy mbojape, yvy ju rejeapo peve, yvy gui ae rojapo rire. Mba'eta yvy ku'i regua reiko vy yvy ku'i ju 'rã rejeapo — he'i.

20Ava va'e gua'yxy omboery Eva, oikove va'e ha'e javive xy oiko ramo.ⁱ

ⁱ 3.20 Tery Eva ma “Hekove va'e” 'ea. Ha'e rã tery Adão ma “Ava” 'ea.

21 Adão ha'e ta'yxy aorã ma SENHOR ojapo mymba pire gui. Ha'e rami vy omonhemonde.

22 Ha'e gui SENHOR Nhanderuete aipoe'i:

— Aỹ gui ma nhande rami avakue ikuai, mba'eta oikuaa mba'emo porã ha'e mba'emo vai. Ha'e gui nda'evei yvyra tekove me'ëa 'a voi ha'e kuery omondo aguã, mba'eta ho'u vy oiko riae 'rã — he'i.

23 Ha'e rami vy SENHOR omoxê Éden regua yvyra ty gui, yvy gui omoingo rire yvy re ae ju oma'etỹ oikovy aguã.

24 Ava omoxê ma vy anjo kuery ipepo va'e omoĩ imbokuapy yvyra ty regua kuaray oua katy. Oeja avi peteĩ kyxe guaxu hendy va'e ojere-jere va'erã, yvyra tekove me'ëa hi'aia katy tape oo va'e jokoarã.

Abel ha'e Caim rekokie oĩa

4 1 Ha'e gui ava va'e jogueroke gua'yxy Eva reve. Ha'e ramo oguereko kyrĩ va'e, oikuavã Caim. Ha'e vy aipoe'i:

— SENHOR xepytyvõ ramo ava'i aikuavã — he'i.

2 Ha'e rire teĩgue ju oikuavã tyvy Abel. Abel ma vexa'i re openaa rupi oiko. Ha'e rã Caim ma oma'etỹ va'e.

3 Peteĩ ára Caim ogueru mba'emo onhotỹ va'ekue'a SENHOR pe ome'ë va'erã.

4 Ha'e rã Abel ma guymba kuery regua jypy'i oiko va'ekue ogueru, ikyrave va'e anho. Ha'e ramo SENHOR ojou porã Abel ha'e mba'emo ome'ë va'e.

5 Ha'e rã Caim ome'ë va'e ma SENHOR ndojou porãi. Ha'e ramo Caim ivai vaipa vy hova mboaepa.

6 Ha'e ramo ixupe SENHOR aipoe'i:

— Mba'e re tu ndevai? Mba'e re tu nderova mboa rei ri?

7 Ha'evea rami reiko ramo anhetê e'ỹ 'rã ri ty'y roguerovy'a? Ha'e rami teĩ ha'eve'ỹa rami reiko ramo rejevavy aguã nerarõ okê py. Opa marã ndererekoxe ramo hexe ndepo'aka 'rãgue.

Jojuka ypy'iague

8 Ha'e gui Caim aipoe'i guyvy Abel pe:

— Jaa na mba'ety py — he'i. Ha'e gui mba'ety rupi ikuai jave guyvy Abel re Caim opu'ã vy ojuka.

9 Ha'e ramo SENHOR aipoe'i Caim pe:

— Mamo tu nderyvy Abel oĩ?

Caim ombovai:

— Xee ndaikuaai. Xee ri ty'y xeryvy re opena va'e aiko? — he'i.

10 Ha'e ramo Nhanderuete aipoe'i:

— Mba'e tu rejapo? Nderovyvy ruguy xevy ojavukai yvy gui.

11 Ha'e rami rire aỹ ayvu vaipy 'rã reiko yvy re, mba'eta nderyvy ruguy ndepo py remoẽ va'ekue yvy ojuru oipe'a vy omokõ rire.

12 Ha'e nunga rupi vvy re rema'etỹ teĩ ixugui iporã va'e ndoikoi 'rã ndevy. Rejava-java ha'e reguata rei 'rã vvy re — he'i.

13 Ha'e ramo Caim aipoe'i SENHOR pe:

— Ha'e rami ete xembopaga ramo ndaropo'aka reguai.

14 Mba'eta aỹ xemoxẽ ta xevvy gui. Ha'e ramo ajepe'a 'rã nerenonde gui anhemí aguã. Ajava, aguata rei tema 'rã aikovy vvy re. Ha'e xererovaexĩ va'e rei tema 'rã xejuka.

15 SENHOR ombovai:

— Ha'e rami avi Caim, ndejukaare ma sete-kue 'rã opaga — he'i. Ha'e rami vy Caim re SENHOR omoĩ ikuaa ukaarã, ojou va'e kuery ojuka e'ỹ aguã.

16 Ha'e ramo SENHOR renonde gui Caim ojepe'a vy Node vvy re ju oiko, Édén regua kuaray oua katy.

Caim ramymino kuery rery oĩa

17 Ha'e gui Caim gua'yxy reve jogueroke ramo oguereko kyrĩ va'e, ha'e vy oikuavã'i Enoque. Ha'e gui Caim peteĩ tetã ojapo vy gua'y Enoque rery rupi omboery.

18 Enoque ra'y ma Irade oiko. Irade ra'y ma Meujael, Meujael ra'y ma Metusael, Metusael ra'y ma Lameque.

19 Lameque ma mokoĩ kunha ojou gua'yxyrã: peteĩ ma Ada hery va'e, ha'e rã amboae ma Zilá.

20 Ada oikuavã'i Jabal. Ha'e va'e ramymino kuery ma oo'i rupi ikuai ha'e mymba re opena va'e kuery ae.

21 Tyvy rery ma Jubal. Ha'e va'e ramymino kuery ma mba'epu ixã reta va'e mbopua ha'e mimby monhe'ëa kuery ae.

22 Ha'e gui Zilá ju oikuavã'i Tubalcaim. Ha'e va'e ma opa marãgua tembiporu haĩmbe va'e apoa oiko, overa va'e ha'e ferro guigua. Tubalcaim reindy ma Naamá.

23 Ha'e gui Lameque aipoe'i gua'yxy kuery pe:

— Ada ha'e Zilá, pendu ke xeayvu rã. Peẽ Lameque ra'yxy kuery, pejapyxaka ke xeayvua re. Xee ma ajuka peteĩ ava xere ojeai rire, ha'e peteĩ kunumi va'e ajuka avi xere opyrõ ramo rive.

24 Caim ojukaa vy sete-kue 'rã opaga. Ha'e rã xee Lameque ma amongue xejukaa vy setenta vezes sete-kue 'rã opaga — he'i.

25 Ha'e gui peteĩgue ju Adão gua'yxy reve jogueroke ramo peteĩ ava'i ju oikuavã. Ha'e va'e ma omboery Sete, mba'eta aipoe'i:

— Nhanderuede amboae ava'i ju ome'ẽ xevy, xepi'a Abel tyke'y Caim ojuka va'ekue rekovia — he'i.^j

26 Ha'e gui peteĩ oiko avi Sete ra'y. Ha'e va'e ma omboery Enos. Ha'e va'e guive ma SENHOR rery rupi ha'e kuery ojakukai ypy rakae.

j 4.25 Tery Sete ma “Ome'ẽ mbyre” 'ea reve nhaendu rã joo ramigua.

1 Crônicas 1.1-4

5 ¹ Kova'e kuaxia ma Adão ramymino kuery rekokue oĩa. Nhanderuate avakue omoingo vy ojee rami ae ojapo.

² Ha'e rami vy omoingo ava va'e, ha'e gui kunha ju. Ogueroayvu porã, ha'e mokoïve pe "Avakue" he'i, omoingoa ára guive.^k

³ Adão ma cento e trinta ma'etỹ re oiko. Ha'e gui ta'y oiko nguu ramigua ete, nguu rami ete ojekuaa. Ha'e va'e ma omboery Sete.

⁴ Sete oiko rire tuu Adão ma oitocentos ma'etỹ re ju oiko. Ha'e gui oikove ju ta'y ha'e tajy kuery.

⁵ Adão ha'e javi vy novecientos e trinta ma'etỹ re oiko. Ha'e rire omano.

⁶ Ha'e gui ta'y Sete ma cento e cinco ma'etỹ re oikoa py oiko ta'y Enos.

⁷ Enos oiko rire tuu Sete ma oitocentos e sete ma'etỹ re ju oiko. Oikove ju ta'y ha'e tajy kuery.

⁸ Sete ha'e javi vy novecientos e doze ma'etỹ oiko. Ha'e rire omano.

⁹ Enos ma noventa ma'etỹ re oikoa py oiko ta'y Cainã.

¹⁰ Cainã oiko rire tuu Enos ma oitocentos e quinze ma'etỹ re ju oiko. Oikove ju ta'y ha'e tajy kuery.

¹¹ Enos ha'e javi vy novecientos e cinco ma'etỹ re oiko. Ha'e rire omano.

¹² Cainã ma setenta ma'etỹ re oikoa py oiko ta'y Maalalel.

¹³ Maalalel oiko rire ma tuu Cainã ma oitocentos e quarenta ma'etỹ re ju oiko. Oikove ju ta'y ha'e tajy kuery.

¹⁴ Cainã ha'e javi vy novecientos ma'etỹ re oiko. Ha'e rire omano.

¹⁵ Maalalel ma sessenta e cinco ma'etỹ re oikoa py oiko ta'y Jerede.

¹⁶ Jerede oiko rire tuu Maalalel ma oitocentos e trinta ma'etỹ re ju oiko. Oikove ta'y ha'e tajy kuery.

¹⁷ Maalalel ha'e javi vy oitocentos e noventa e cinco ma'etỹ re oiko. Ha'e rire omano.

¹⁸ Jerede ma cento e sessenta e dois ma'etỹ re oikoa py oiko ta'y Enoque.

¹⁹ Enoque oiko rire tuu Jerede ma oitocentos ma'etỹ re ju oiko. Oikove ta'y ha'e tajy kuery.

²⁰ Jerede ha'e javi vy novecientos e sessenta e dois ma'etỹ re oiko. Ha'e rire omano.

²¹ Enoque ma sessenta e cinco ma'etỹ re oikoa py oiko ta'y Metusalém.

²² Enoque ma Nhanderuate reve oiko. Ta'y Metusalém oiko rire tuu trezentos ma'etỹ re oiko. Oikove ju ta'y ha'e tajy kuery.

²³ Enoque ha'e javi vy trezentos e sessenta e cinco ma'etỹ oiko.

²⁴ Enoque ma Nhanderuate reve oiko ramo ndoexaavei, Nhanderuate ojeupe ae ogeraa ramo.

k 5.2 Mateus 19.4; Marcos 10.6

²⁵Metusalém ma cento e oitenta e sete ma'etỹ re oikoa py oiko ta'y Lameque.

²⁶Lameque oiko rire tuu Metusalém ma setecentos e oitenta e dois ma'etỹ re ju oiko. Oikove ju ta'y ha'e tajy kuery.

²⁷Metusalém ha'e javi vy novecentos e sessenta e nove ma'etỹ re oiko. Ha'e rire omano.

²⁸Lameque ma cento e oitenta e dois ma'etỹ re oikoa py oiko peteĩ ta'y.

²⁹Ha'e va'e ma Noé omboery vy aipoe'i:

— Kova'e ma nhanemombytu'u 'rã ko vvy Nhanderuate ijayvu vaiague re nhandekuai vy nhandepo py nhamba'eapo poyia gui — he'i.

³⁰Noé oiko rire tuu Lameque ma quinhentos e noventa e cinco ma'etỹ re ju oiko. Oikove ju ta'y ha'e tajy kuery.

³¹Lameque ha'e javi vy setecentos e setenta e sete ma'etỹ re oiko. Ha'e rire omano.

³²Noé ma quinhentos ma'etỹ re oiko rire mboapy oiko ta'y kuery: Sem, Cam ha'e Jafé.

Avakue opa marã rei ikuaiague

6 ¹Hetave ovy avakue vvy re, ha'e tajy kuery ikuai.

²Nhanderuate ra'y kuery ava rajy kuery oexa rã iporãgue. Ha'e ramo gua'yxyrã ojopy oipota va'e rei.

³Ha'e ramo SENHOR aipoe'i:

— Xenhe'ẽ noĩ riaei 'rã avakue re, to'o rive ikuai rã. Ha'e rami vy ha'e kuery ma cento e vinte ma'etỹ peve'i 'rã ikuai — he'i.

⁴Ha'e jave ma ikuai gigante vvy re. Ha'e Nhanderuate ra'y kuery avakue rajy kuery re omenda rire ta'y kuery ojerovia rei va'e ikuai. Ha'e va'e avakue ma ipy'a guaxukue ha'e omboetepy meme raka'e.

⁵SENHOR oexa rã avakue vvy re ikuai va'e heko vaive tema oje'oivy. Ha'e kuery py'a re oĩ opa marã ikuai aguã anho.

⁶Ha'e ramo SENHOR ndoguerovy'vei avakue vvy re omoingoague. Opy'a re oendu nda'eveia.

⁷Ha'e rami vy aipoe'i:

— Avakue amoingo va'ekue amokanhymba 'rã vvy gui. Avakue, vixo, vvy rupi otryry va'e ha'e guyra oveve va'e ha'e javi 'rã amomba. Ndarovy'vei amoingoague — he'i.

⁸Ha'e rã Noé ma SENHOR renonde oupity omboaxya.

⁹Po rami ma Noé rekokie: Noé ma ava heko porã va'e, ha'e javegua kuery mbyte anhetẽ rupi anho oiko Nhanderuate reve.

¹⁰Ta'y kuery ma mboapy oiko raka'e: Sem, Cam ha'e Jafé.

Yy ovu aguã Nhanderuate omombe'u ma voiaague

¹¹Nhanderuate renonde vvy regua kuery opa marã rei ikuai joupe ojapo vaia rupi anho.

12 Yvy Nhanderujete oexa rã yvy regua kuery opa marã rei ikuai. Peteĩ-teĩ reko ivaipa ma yvy re.

13 Ha'e ramo Nhanderujete aipoe'i Noé pe:

— Xee anhembopy'a yvy regua kuery ha'e javi amomba aguã, avakue heko vai va'e anho ikuai ramo yvy re. Amokanhymba 'rã, yvy reve.

14 Ha'e ramo ejapo peteĩ kanoã guaxu yvyrape cipreste guigua va'e gui. Ha'e va'e py rejapo 'rã opy ja'o-ja'o'i. Ipa'ũ-pa'ũ rembotypa 'rã opy katy ha'e oka katy, oja va'e reikyty vy.

15 Po rami 'rã rejapo: cento e cinqüenta metros remoĩ 'rã ipuku-a, ha'e rã ipya ma vinte e cinco metros, ha'e yvatea ma quinzé.

16 Jovaive rupi rembokua 'rã meio metro yvatea rami. Kanoã rokẽrã ma ijyke re 'rã rejapo. Pyrõarã ma renhono 'rã mboapy: peteĩ iguy rupi, peteĩ hi'áry, ha'e rã amboae ma yvateve rupi.

17 Mba'eta ambou 'rã yy yvy ha'e javi ao'iarã, amomba aguã opa mba'e ipytuẽ va'e yva guýry ikuai va'e. Yvy re ikuai va'e ha'e javi 'rã okanhymba.

18 Ha'e rã ndereve ma ajapo 'rã xereve guarã. Ha'e rami rã peikepa 'rã kanoã py, ndee, ndera'y kuery, ndera'yxy ha'e ndera'y ra'yxy kuery reve.

19 Kanoã py remoinge avi 'rã mymba temimoingo kuery ikuai va'e. Peteĩ-teĩ regua gui mokoĩ 'rã remoinge, ava ha'e kunha okuave reve rereko aguã ndereve.

20 Guyra kuery, vaka, yvy rupi otyryry va'e, ha'e nunga ha'e javi peteĩ-teĩ regua gui mokoĩ 'rã reru ndea py, okuave reve rereko aguã.

21 Ndea py emoĩ porã avi ke opa marãgua tembi'u. Emboaty ndea py ndee re'u va'erã, ha'e kuery pe voi — he'i.

22 Ha'e rami Noé ojapo. Nhanderujete ojapo uka va'ekue ojapopa.

Ngoo pygua kuery reve Noé kanoã py oikeague

7 1 Ha'e gui SENHOR aipoe'i Noé pe:

— Eike ke kanoã py, ndee ha'e ndero pygua kuery ha'e javive, mba'eta aikuaa xerenonde heko porã va'e reikoa aýgua kuery mbyte.

2 Ha'e javi regua mymba pe'u aguã ha'eve va'e ma sete irũ va'e 'rã reraa ava ha'e kunha. Ha'e rã mymba ha'eve'ý va'e ma peteĩ'i irũ va'e eraa ava ha'e kunha.¹

3 Guyra oveve va'e voi sete irũ va'e 'rã reraa ava ha'e kunha, peteĩ-teĩ regua okuave aguã yvy re.

4 Mba'eta sete araa py ambo'oky 'rã yvy re, quarenta ára ha'e quarenta pytũ peve. Yvy gui amokanhymba 'rã amoingo va'ekue ha'e javi — he'i.

5 Ha'e ramo Noé ojapo SENHOR ojapo uka va'ekue ha'e javi.

¹ 7.2 Ha'e kuery ma amongue mymba pe “Ha'eve'ý va'e” he'i 'rã, ha'e rã amboae pe ma “Iky'a e'ý va'e” he'i 'rã. Ha'e nunga Levítico 11 py omombe'u porãve.

- ⁶Noé ma seiscentos ma'etỹ oguereko, yy ovu vy vvy ojao'i jave.
⁷Oký ramo yy ovu va'e gui Noé oíke raka'e kanoã py. Hexeve oíke avi ta'y kuery, ta'yxy ha'e ta'y ra'yxy kuery.
⁸Oíke avi mymba ha'eve va'e ha'e ha'eve'ỹ va'e, guyra ha'e vvy rupi otyryry va'e ha'e javi.
⁹Ha'e kuery ma Noé-a py oíkepa kanoã py. Mokõ-mokoĩ oíke ava ha'e kunha, Noé pe Nhanderuete ojapo ukaague rami.
¹⁰Ha'e gui sete ára ríre yy ovu ovvy vvy áry.
¹¹Seiscentos ma'etỹ Noé oguereko jave, mokoĩ jaxya ha'e dezessete araa py ma yy vvy guy gui ovu vy omondoropa ygua ha'e javi, ombokua ja'ea, ha'e yva voi ojepe'apa.
¹²Ha'e rami vy oky vaipa vvy re quarenta ára ha'e quarenta pytũ re.
¹³Ha'e va'e árave Noé oíke raka'e kanoã py. Oíke avi ta'y kuery Sem, Cam ha'e Jafé, ta'yxy ha'e ta'y ra'yxy kuery reve.
¹⁴Ha'e kuery ha'e mymba peteĩ-teĩ regua, vaka, vvy rupi otyryry va'e, guyra, guyra'i ha'e ipepo va'e ha'e javi,
¹⁵ho'o va'e ipytuẽ va'e ha'e javi gui mokõ-mokoĩ oíke Noé reve kanoã py.
¹⁶Temimoingo ha'e javi regua gui oíke ava ha'e kunha, Nhanderuete Noé pe ojapo ukaague rami. Ha'e rã ha'e oíke ríre ma SENHOR omboty okẽ.

Yy ovu jave guare

- ¹⁷Vvy áry ma quarenta ára re yy ou. Ovuve ovvy vy oguero vy heravy kanoã vvy áry gui.
¹⁸Yy ove vy typyve ovvy vvy áry. Ha'e rã kanoã ma ovu oupy yy áry.
¹⁹Vvy áry yy ou vy ojao'ípa. Yvyty yvatekueve va'e yva guýry ikuai va'e ha'e javi ojao'i.
²⁰Yvyty ikuai va'e yy ojao'i vy sete metros raxa peve typy hí'áry.
²¹Temimoingo vvy re ikuai va'e omanomba: guyra, mymba oka regua ha'e ka'aguy regua, vvy re omyĩ va'e ha'e avakue ha'e javi.
²²Opa marãgua ipytuẽ va'e, vvy pirua rupi ikuai va'ekue omanomba.
²³Ha'e rami py temimoingo kuery vvy re ikuai va'ekue opa, avakue, mymba, otyryry va'e, guyra oveve va'e, ha'e javive okanhymba vvy gui. Noé anho oikove, ha'e hexeve kanoã py ikuai va'e guive.
²⁴Cento e cinqüenta ára re yy itui vvy áry.

Yy ovu va'ekue typave ovvyague

- 8** ¹Ha'e gui ma Nhanderuete ima'endu'a Noé re, ha'e kanoã py mymba ka'aguy regua ha'e oka regua hexeve ikuai va'e ha'e javi re. Ha'e rami vy Nhanderuete ojapo vvy áry rupi vvyty oipeju aguã rami. Ha'e ramo yy typa ovvy.
²Onhembotypa ju ygua vvy guy gui yy omondoro va'ekue, ha'e yva voi ndojepe'avei ramo oky vaipa va'ekue opytu'u.

³Yy ma oxyry ovy yvy áry gui. Typave ovy cento e cinqüenta araa peve.
⁴Ha'e gui sete jaxya ha'e dezessete araa py ma kanoã opyta Ararate yvyty áry.
⁵Ha'e va'e rire dez jaxya peve ju yy typave ovy. Ha'e va'e jaxy jypy'ia ára ojekuaa ypy yvyty apyte.

Noé xapirê ha'e apykaxu opoiague

⁶Ha'e gui quarenta araa py ma Noé oipe'a okê'i kanoã re ojapo va'ekue.
⁷Ha'e rami vy opoi peteĩ xapirê. Ha'e va'e oẽ vy oo ha'e ojevy jepi, yvy áry gui yy ipiru peve.
⁸Ha'e rire peteĩ apykaxu ju opoi, yvy áry gui pa yy tyta maa oikuaaxe vy.
⁹Va'eri apykaxu oguapy aguã ndojoui vy ojevy ju ha'e oĩa py kanoã py, yvy yy ojao'i teri ramo. Ha'e ramo Noé okuave'ẽ rá oguapy ramo omoinge ju kanoã py.
¹⁰Sete ára ju oarõ rire opoi ju apykaxu kanoã gui.
¹¹Ha'e rire ka'aru jave ojevy ju ha'e oĩa py. Ojuru py ogueru oliveira rogue ipyau va'e. Ha'e ramo Noé oikuaa yvy áry gui yy tyta maa.
¹²Ha'e gui sete ára ju oarõ rire teĩgue ju opoi apykaxu. Ha'e ramo ndojevyvei ha'e py.

Kanoã gui Noé kuery oẽmba jevyague

¹³Ha'e gui seiscentos e um ma'etÿa, ijypya jaxy ha'e ijypya ára ma yy tyta yvy áry gui. Ha'e ramo Noé oipe'a kanoã ao'ia. Oma'ẽ vy oexa yvy ipiru maa.
¹⁴Ha'e gui mokoĩ jaxya, vinte e sete araa py ma yvy ipiru ete ma.
¹⁵Ha'e ramo Nhanderüete aipoe'i Noé pe:
¹⁶— Peẽmba ju ke kanoã gui, ndera'yxy, ndera'y kuery ha'e ndera'y ra'yxy kuery reve.
¹⁷Emoẽmba avi mymba kuery ndereve ikuai va'e, temimoingo ha'e javi, guyra, vaka ha'e opa marãgua yvy rupi otyryry va'e, ha'e kuery yvy re ikuai jevy vy ta'y ha'e heta aguã — he'i.
¹⁸Ha'e ramo Noé oẽ gua'y kuery, gua'yxy ha'e gua'y ra'yxy kuery reve.
¹⁹Omoẽmba avi mymba kuery kanoã gui, yvy rupi otyryry va'e ha'e javi, guyra ha'e yvy áry omyĩ va'e peteĩ-teĩ regua.

Noé altar ojapoague

²⁰Ha'e gui Noé ojapo peteĩ altar SENHOR pegua.^m Ha'e rami vy mymba ha'e guyra'i ha'eve va'e regua ojopy vy ojuka. Oapy vy ome'ẽ altar áry.
²¹Ha'e rá ipixe porã SENHOR oetũ vy aipoe'i ojeupe:

^m 8.20 Altar ma SENHOR pe ome'ẽmby oapya aguã.

— Aỹ gui ma avakue káuxa xee ndaxeayvu vaivei 'rã vvy re, kyrĩ guive heko vai aguã anho ipy'a va'eri. Neĩ namombavei ma 'rã temimoingo kuery amombaague rami.

²² Vvy ituia ja ndoiko e'yi 'rã mba'emo onhotỹa aguã neĩ omono'õa aguã, yro'ya neĩ haku-a, ára neĩ pytũ ndoiko e'yi 'rã guive.

Noé kuery reve Nhanderuete guexeve guarã ojapoague

9 ¹ Ha'e gui Nhanderuete ogueroayvu porã Noé ha'e ta'y kuery. Ha'e vy aipoe'i:

— Pendera'y ke, pendereta ha'e pemonyẽ vvy.

² Mymba vvy re ikuai va'e ha'e guyra oveve va'e ha'e javi 'rã okyje pendegui. Pendepo py amboaxa 'rã vvy áry omyĩ va'e ha'e pira ye'ẽ rupigua ha'e javi.

³ Opa marãgua oikove va'e vvy re oo va'e ha'e javi 'rã ha'eve pe'u va'erã. Pěvy jai rogue pyau ame'ẽague rami avi aỹ ma ame'ẽmba.

⁴ Ha'e rã xo'o huguy oĩ teri va'e ma nda'evei pe'u aguã, tuguy re tekove oĩ ramo.

⁵ Anhetẽ pende kuery ruguy omoẽague re voi anhombopaga 'rã. Mymba ikuai va'e gui voi amboekovia 'rã, avakue po gui amboekoviaa rami avi. Mba'eta amongue oirũ rekove oipe'a rire ipo gui amboekovia kuerei 'rã.

⁶ Amongue oirũ ruguy omoẽ rire avakue ju omoẽ 'rã huguy, Nhanderuete ojee rami ae avakue omoingo rire.

⁷ Ha'e rã peẽ ma penda'y reta, pendereta ha'e pemonyẽ vvy, pendereta vvy re — he'i.

⁸ Noé ha'e ta'y kuery pe Nhanderuete aipoe'i avi:

⁹ — Aỹ ma peẽ kuery reve ajapo ta xereve guarã, peneramymino kuery

¹⁰ ha'e temimoingo kuery pendereve ikuai va'e ha'e javi reve: guyra'i, mymba oka regua ha'e ka'aguy regua kanoã gui oẽ va'ekue, opa marãgua mymba vvy re ikuai va'e reve guive.

¹¹ Po rami pendereve ajapo xereve guarã: Temimoingo kuery namombavei ma 'rã yy gui, yy ndouvei 'rã vvy mombaarã.

¹² Nhanderuete aipoe'ive ju:

— Pova'e ma aeja xereve guarã ajapo va'e kuaa ukaarã, peẽ kuery ha'e temimoingo kuery pendereve ikuai va'e ha'e javi reve, ha'e araka'e rã peve ikuai va'erã va'e peguarã voi:

¹³ Arai re aexa uka 'rã xerapa, vvy re ikuai va'e reve xereve guarã ajapo va'ekue kuaa ukaarã.ⁿ

¹⁴ Vvy áry arai aru nhavõ, ha'e arai re karugua ojekuaa ramo

¹⁵ xema'endu'a 'rã xereve guarã ajapo va'ekue re, peẽ ha'e temimoingo ikuai va'e ha'e javi reve. Ha'e rami vy yy nambouvei 'rã okuave va'e mombaarã.

ⁿ 9.13 “Xerapa” he'ia ma arai re Nhanderuete karugua oexa uka va'e.

¹⁶Karugua ojekuaa 'rã arai re. Ha'e ramo xee aexa vy xema'endu'a 'rã xereve guarã xee Penderuete raka'e rã peve guarã ajapo va'ekue re, temimoingo yvy re ikuai va'e ha'e javi reve.

¹⁷Nhanderuete aipoe'i Noé pe:

— Ha'e va'e ma xereve guarã ajapo va'ekue kuaa ukaarã temimoingo kuery yvy re ikuai va'e reve — he'i.

¹⁸Noé ra'y kuery kanoã gui oẽ va'ekue ma Sem, Cam ha'e Jafé. Cam ra'y ma Canaã.

¹⁹Ha'e va'e kuery ma Noé ra'y mboapy ikuai raka'e. Ha'e kuery gui ae yvy jave re omonyẽ.

Noé jogueroayvu porã ha'e ijayvu vaiague

²⁰Noé ma oma'et'ya rupi oiko. Ha'e rami vy onhoty uva.

²¹Ha'e gui vinho oy'u vy oka'u, ha'e ipire rei oiny oo'i py.

²²Canaã ru Cam ma nguu ipire reia oexa vy omombe'u mokoï guyke'y kuery oka py ikuai va'e pe.

²³Ha'e ramo guyke'y Sem ha'e Jafé ma peteĩ capa ojopy vy omoĩ oaxi'y re. Ha'e rami vy okupe re oguata ovy vy ojao'i nguu pire reia oexa e'y re, amboae katy rive oma'ẽ reve.

²⁴Ha'e gui Noé oka'uague gui ovy vy oikuaa gua'y kyrĩve va'e hexe ojapoague.

²⁵Ha'e vy aipoe'i:

— Tove Canaã toiko ayvu vaipy. Guyke'y kuery rembiguai yvyĩve va'e rami toiko — he'i.

²⁶Aipoe'ive ju:

— SENHOR Sem Ruete va'e ma ayvu porãmby toiko. Ha'e rã Canaã ma Sem rembiguai toiko.

²⁷Ha'e Jafé ma tove Nhanderuete tomboyvate. Guyke'y Sem irũ toiko hoo py. Ha'e rã Canaã ma hembiguai toiko — he'i.

²⁸Yy ovuague oaxa rire Noé ma trezentos e cinqüenta ma'et'y re ju oiko.

²⁹Noé ha'e javi vy novecientos e cinqüenta ma'et'y oiko. Ha'e rire omano.

1 Crônicas 1.5-23

10 ¹Po rami ma Noé ra'y kuery ramymino kuery rery. Ta'y kuery ma Sem, Cam ha'e Jafé. Ha'e kuery ma yy ovu rire ta'y okuapy.

²Jafé ra'y kuery ma Gômer, Magogue, Madai, Javã, Tubal, Meseque ha'e Tiras.

³Gômer ra'y kuery ma Asquenaz, Rifate ha'e Togarma.

⁴Javã ra'y kuery ma Elisá, Társis, Quitim ha'e Dodanim.

⁵Ha'e va'e kuery oja'o vy oo ye'ẽ rembe re ikuai amboae reguarã. Peteĩ-teĩ regua oayvu ae py ijayvu, joegua-egua joa py ikuai.

⁶Ha'e gui Cam ra'y kuery ma Cuxe, Mizraim, Pute ha'e Canaã.

7 Cuxe ra'y kuery ma Sebá, Havilá, Sabtá, Raamá ha'e Sabtecá. Ha'e Raamá ra'y kuery ma Sabá ha'e Dedã.

8 Cuxe ra'y ma Ninrode. Ha'e va'e ma ipo'akapa ypy raka'e yvy re.

9 Imba'ejukaa ipy'a guaxu va'e oiko SENHOR renonde. Ha'e ixupe "Ninrode SENHOR renonde imba'ejukaa rami avi oiko va'e", 'ea.

10 Jypy'i ipo'aka raka'e ma Babel tetã re, ha'e gui Ereque, Acade ha'e Calné re ju, Sinar yvy re ae.

11 Ha'e va'e yvy gui ha'e ojepe'a Assíria re ju oiko aguã. Ha'e vy ojapo Nínive, Reobote-Ir ha'e Calá tetã.

12 Nínive ha'e Calá mbyte ma ojapo avi Resém tetã guaxu.

13 Mizraim ra'y ma Ludim, Anamim, Leabim, Naftuim,

14 Patrusim ha'e Casluim (ha'e va'e gui ma filisteu kuery ikuai), ha'e gui Caftorim.

15 Canaã ra'y ma Sidom jypygua. Ha'e va'e gui ma Hete ju.

16 Hamymino kuery ma jebuseu kuery, amorreu, gírgaseu,

17 heveu, arqueu, sineu,

18 arvadeu, zemareu ha'e hamateu kuery ikuai. Canaã ramymino kuery ma opa rupi oaĩmba raka'e.

19 Canaã ramymino kuery yvy omboja'oague ma Sidom guive oo Gerar katy, Gaza peve, ha'e gui oo Sodoma, Gomorra, Admá ha'e Zeboim katy, Lasa peve.

20 Ha'e va'e kuery ma Cam ramymino kuery. Peteĩ-teĩ regua oayvu ae py ijayvu, joegua-egua joa py ikuai.

21 Ha'e gui Jafé ryke'y Sem ma ta'y avi. Hamymino kuery ma Héber ra'y kuery ha'e javi ikuai.

22 Sem ra'y kuery ma Elão, Assur, Arfaxade, Lude ha'e Arã.

23 Arã ra'y kuery ma Uz, Hul, Geter ha'e Más.

24 Arfaxade ra'y ma Salá, Salá ra'y ma Héber.

25 Héber ra'y ma mokoĩ oiko. Peteĩ ma Pelegue hery va'e, mba'eta ha'e va'e oiko jave yvy omboja'oa.^o Ha'e rã tyvy ma Joctã.

26 Joctã ra'y kuery ma Almodá, Salefe, Hazar-Mavé, Jerá,

27 Hadorão, Uzal, Dicla,

28 Obal, Abimael, Sabá,

29 Ofir, Havilá ha'e Jobabe ikuai. Ha'e va'e kuery ha'e javi ma Joctã ra'y kuery.

30 Ha'e kuery yvy omboja'oague ma Messa guive oo, kuaray oua katy Sefar yvyty oĩ va'e peve.

31 Ha'e va'e kuery ma Sem ra'y kuery. Peteĩ-teĩ regua oayvu ae py ijayvu, joegua-egua joa py ikuai.

32 Ha'e va'e kuery ae Noé ramymino kuery. Peteĩ-teĩ regua oayvu ae py ijayvu, joegua-egua joa py ikuai. Ha'e kuery ma yy ovu rire oja'opa yvy jave re.

o 10.25 Tery Pelegue ma "Oja'oa" 'ea reve joo ramigua.

Babel py torre ojapoa okuapyague

11 ¹Ha'e jave py ma yvy jave re peteĩ'i ayvu oiko ramo peteĩ'i rami anho ijayvu okuapy.

²Ha'e kuery kuaray oua katy gui oje'oi vy ojou peteĩ yvy joja porã reia Sinar yvy re. Ha'e py ju ikuai.

³Ha'e vy aipoe'i joupe-upe:

— Peju ke, jajapo yvy jykuera, japy porã — he'i. Ha'e jave py yvy jyku oiporu ita 'rãgue py. Oja va'e voi oiporu omboja aguã.

⁴Aipoe'i okuapy:

— Peju ke, jajapo peteĩ tetã nhandevy, ha'e torre yva re peve yvate va'erã. Ha'e rami vy nhandere ima'endu'a porãa 'rã, ha'e yvy jave re nhaneaĩ e'ỹ aguã — he'i okuapy.

⁵Ha'e rami rã SENHOR oguejy oexa aguã tetã ha'e torre avakue ra'y kuery ojapo va'e.

⁶Ha'e vy SENHOR aipoe'i:

— Aỹ peve peteĩ regua anho ikuai, ha'e peteĩ rami meme ijayvu va'e. Ha'e nunga ma jypy'i rei teri. Aỹ gui ma ha'e kuery ndojapo kuaa e'ỹi 'rã ojapoxe va'e rei.

⁷Peju ke, jaguejy, jajapo joo rami e'ỹ-e'ỹ ijayvu aguã rami, peteĩ-teĩ joayvu oendu kuaa ve'ỹ aguã — he'i.

⁸Ha'e rami vy SENHOR omoaimba yvy jave re. Ha'e ramo opytu'u tetã ojapo okuapya gui.

⁹Ha'e nunga rupi ha'e va'e henda omboerya Babel, ha'e py joayvu oendu kuaa e'ỹ aguã rami SENHOR ojapo rire, yvy jave re omoaimba vy.^p

1 Crônicas 1.24-27

¹⁰Po rami ma Sem ramymino kuery rery. Ha'e ma cem ma'etỹ oguerekoa py ta'y ypy'i Arfaxade oiko, yy ovu rire mokoĩ ma'etỹa py.

¹¹Ha'e Arfaxade oiko rire tuu Sem ma quinhentos ma'etỹ re ju oiko. Ta'y ha'e tajy ju.

¹²Arfaxade ma trinta e cinco ma'etỹ oikoa py oiko ta'y Salá.

¹³Ha'e Salá oiko rire tuu Arfaxade ma quatrocentos e três ma'etỹ re ju oiko. Ta'y ha'e tajy ju.

¹⁴Salá ma trinta ma'etỹ oikoa py oiko ta'y Héber.

¹⁵Ha'e Héber oiko rire tuu Salá ma quatrocentos e três ma'etỹ re ju oiko. Ta'y ha'e tajy ju.

¹⁶Héber ma trinta e quatro ma'etỹ oikoa py oiko ta'y Pelegue.

¹⁷Ha'e Pelegue oiko rire tuu Héber ma quatrocentos e trinta ma'etỹ re ju oiko. Ta'y ha'e tajy ju.

^p 11.9 Tery Babel ma “Joo rami e'ỹ-e'ỹ oikuaa okuapya” 'ea.

¹⁸Pelegue ma trinta ma'etỹ oikoa py ta'y Reú oiko.

¹⁹Ha'e Reú oiko rire tuu Pelegue ma duzentos e nove ma'etỹ re ju oiko. Ta'y ha'e tajy ju.

²⁰Reú ma trinta e dois ma'etỹ oikoa py oiko ta'y Serugue.

²¹Ha'e Serugue oiko rire tuu Reú ma duzentos e sete ma'etỹ re ju oiko. Ta'y ha'e tajy ju.

²²Serugue ma trinta ma'etỹ oikoa py oiko ta'y Naor.

²³Ha'e Naor oiko rire tuu Serugue ma duzentos ma'etỹ re ju oiko. Ta'y ha'e tajy ju.

²⁴Naor ma vinte e nove ma'etỹ oikoa py oiko ta'y Terá.

²⁵Ha'e Terá oiko rire tuu Naor ma cento e dezenove ma'etỹ re ju oiko. Ta'y ha'e tajy ju.

²⁶Terá ma setenta ma'etỹ oiko rire oiko ta'y kuery Abrão, Naor ha'e Harã.

²⁷Po rami ma Terá ramymino kuery rery. Terá ra'y kuery ma Abrão, Naor ha'e Harã. Harã ra'y ma Ló.

²⁸Harã ma yvy oikoague py ae omano, Ur caldeu kuery rekoa py. Ha'e va'e jave py tuu Terá oikove teri.

²⁹Abrão ha'e Naor ojou gua'yxyrã. Abrão ra'yxy ma Sarai hery va'e, ha'e rã Naor ra'yxy ma Milca, Harã rajy ae. Harã ra'y kuery ma Milca ha'e Iscã.

³⁰Ha'e rã Sarai ma imemby va'erã e'ỹ ae oiko.

³¹Ha'e gui Terá ogueraa gua'y Abrão, gua'y Harã ra'y Ló, ha'e gua'y Abrão ra'yxy Sarai. Ha'e vy caldeu kuery rekoa Ur gui jogueraa, Canã yvy re ovaẽ aguã. Ha'e rami teĩ Harã tekoa peve'i oje'oi. Ha'e vy opyta okuapy ha'e py.

³²Ha'e gui Terá ma duzentos e cinco ma'etỹ oikoa py omano Harã tekoa py.

Nhanderuete Abrão oenoĩ vy ogueroayvu porãague

12 ¹Ha'e gui SENHOR aipoe'i Abrão pe:
— Exẽ ke ndeyvy gui, nderu ro ha'e neretarã kuery ikuaia gui, ha'e tereo yvy aexa uka va'erã katy.^q

²Mba'eta ndegui amoingo 'rã peteĩ regua heta va'e. Romoingo porã 'rã, ha'e amboete uka 'rã nderery. Ndere vy amboae regua kuery amoingo porã avi 'rã.

³Amoingo porã avi 'rã nemoingo porã va'e kuery, ha'e rã ndere ijayvu vai va'e kuery re ma xeayvu vai 'rã. Ndere vy yvy regua ha'e javi ikuai porã 'rã — he'i.^r

⁴Ha'e rami SENHOR ijayvuague rami vy Abrão oo. Ló voi oo hupive. Setenta e cinco ma'etỹ Abrão oguereko reve ojepe'a Harã tekoa gui.

⁵Abrão ngupive ogueraa va'e ma gua'yxy Sarai, guyvy ra'y Ló ha'e mba'emo oguereko va'e ha'e javi. Ogueraa avi guembiguai kuery Harã tekoa py oiko jave ojou va'ekue. Ha'e rami vy Canaã vvy katy ju jogueraa. Ha'e vvy ovaẽmba ha'e py.

⁶Ha'e va'e vvy Abrão oaxa ovy Siquém tetã peve, Moré py vvyra carvalho hi'ãi va'e peve. Ha'e jave ma cananeu kuery ikuai vvy re.

⁷Ha'e ramo Abrão pe SENHOR ojexa uka. Ha'e vvy aipoe'i:

— Kova'e vvy amẽẽ 'rã neramymino kuery pe — he'i. Ha'e ramo Abrão ojapo peteĩ altar SENHOR pe, ixupe ojexa uka rire.

⁸Ha'e va'e gui oaxa ovy vvyty Betel regua kuaray oua katy oĩ va'e peve. Ha'e py ma oupi oo'i, Betel tetã regua kuaray oikea katy opyta, ha'e Ai regua kuaray oua katy. Ha'e py voi ojapo peteĩ altar SENHOR pe, ha'e ojapukai SENHOR rery rupi.

⁹Abrão oo ju ha'e gui, Neguebe katy tema oo oiny.^s

Egito vvy re Abrão oiko jave guare

¹⁰Ha'e gui ha'e va'e vvy re oiko karuai. Ha'e ramo Abrão oo vvy Egito vvy re ju oiko, ijvy re ae karuai ete ramo.

¹¹Ha'e gui Egito vvy re ovaẽ rai'i maa py Abrão aipoe'i gua'yxy Sarai pe:
— Xee aikuaa porã ndee kunha porã ereikoa.

¹²Ha'e ramo Egito pygua kuery nderexa vvy aipoe'i 'rã: “Peva'e kunha ma ta'yxy oiko”, he'i vvy xejuka 'rã. Ndee anho'i nemoingove 'rã.

¹³Ha'e nunga rupi aipo're xereindy reikoa rami, ndere vvy ha'e kuery xemboete vvy xee voi xemoingove aguã — he'i.

¹⁴Egito vvy re Abrão ovaẽ ramo ha'e pygua kuery ta'yxy oexa rã iporã ete.

¹⁵Faraó rembiguai kuery yvatekueve va'e oexa vvy omombe'u Faraó pe. Ha'e ramo Faraó ogueru ruka kunha va'e ngoo py.

¹⁶Faraó ma kunha va'e re vvy opena porã Abrão re. Ha'e ramo ojou-jouve guymbarã: vexa'i, vaka, mburika'i, ha'e gui guembiguai avakue ha'e kunhague, kavaju ha'e camelo.

¹⁷Ha'e rami teĩ SENHOR omoingo axy Faraó ha'e hoo pygua kuery ha'e javi. Mba'emo vai ete omoingo Abrão ra'yxy Sarai káuxa.

¹⁸Ha'e ramo Faraó oenoĩ uka Abrão. Ha'e vvy aipoe'i:

— Mba'e tu rejapo xere? Mba'e re tu ndera'yxy oikoa neremombe'u porã ri,

¹⁹ha'e “Xereindy” 're rive? Ha'e rami rã ajopy karamboae xera'yxyrã. Aỹ ma ndera'yxy ae ri rã eraa ju, ha'e tapeo — he'i.

²⁰Ha'e rami vvy Faraó guembiguai kuery pe opena uka Abrão re. Ha'e ramo oarõ heravy, ta'yxy ha'e opa mba'e oguereko va'e guive.

^s 12.9 Neguebe ma Judéia regua vvy piru reia kuaray puku-a katy oĩ va'e.

Abrão ha'e Ló joegui oja'oague

- 13** ¹Ha'e gui Egito gui Abrão oẽ vy Neguebe katy ju oo. Gua'yxy ogueraa opa mba'e oguereko va'e reve. Ló avi oo hupive.
- ²Abrão ma oguerekopa va'e. Oguereko vaka, prata ha'e ouro.
- ³Ha'e gui Neguebe gui Betel katy ju oo, oo'i oupi ypy'iague py, Betel ha'e Ai mbyte py ae,
- ⁴altar SENHOR peguarã ojapoague peve. Ha'e py ae ju Abrão ojapukai SENHOR rery rupi.
- ⁵Abrão rupive Ló oo vy ogueraa reta vexai, vaka ha'e oo'i.
- ⁶Ha'e nunga rupi ha'e va'e yvy re nda'evevei joa py mokoïve ikuai aguã, oguerekopa va'e meme ramo. Nda'evei ae joa py ikuai aguã.
- ⁷Ha'e gui Abrão rymba re opena va'e kuery joguero'a rei Ló rymba re opena va'e kuery reve. Ha'e va'e jave py cananeu ha'e ferezeu kuery avi ikuai ha'e va'e yvy re.
- ⁸Ha'e ramo Abrão aipoe'i Ló pe:
— Nda'evei nhande jajoguero'a rei aguã, neĩ xerembigui kuery nerembigui kuery reve joguero'a aguã nda'evei, joegua meme nhandekuai vy.
- ⁹Ma'ẽ, nerenonde itui yvy ha'e javi. Ajerure xea gui rejepe'a aguã. Xapy'a rei jaiporu kuaa e'ya katy ri reo ramo xee ma jaiporu kuaa katy 'rã aa. Ha'e rã jaiporu kuaa katy ri reo ramo xee ma jaiporu kuaa e'ya katy 'rã aa — he'i.
- ¹⁰Ha'e ramo Ló oma'ẽ vy oexa yvy joja porã reia Jordão yakã yv'ry itui va'e, Zoar tekoa katy'i. Ha'e va'e yvy ma Sodoma ha'e Gomorra SENHOR omomba e'ỹ mbove yy porã oĩa, yvotyty SENHOR omoingo va'ekue rami ae iporã, Egito yvy rami avi.
- ¹¹Ha'e ramo Ló ma ojeupe guarã oiporavo Jordão yv'ry yvy joja porã reia itui va'e ha'e javi. Ha'e rami vy ha'e katy oo, kuaray oua katy. Ha'e rami py mokoïve oja'o joe gui.
- ¹²Abrão ma Canaã yvy re ae opyta. Ha'e rã Ló ma oo vy yvy joja porã reia re tetã ikuai va'e rupi oiko. Ha'e rami vy oo'i ogueroa heravy Sodoma tetã peve.
- ¹³Ha'e rã Sodoma pygua avakue ma heko vai va'e, SENHOR renonde ojevavya ete va'e ikuai.

Abrão pe Canaã yvy ome'ẽ aguã re SENHOR ijayvuague

- ¹⁴Ha'e gui Ló ojepe'a ma rire SENHOR aipoe'i Abrão pe:
— Ema'ẽ reĩa guive kuaray ijapu'a'ia katy, kuaray ipuku-a katy, oua katy ha'e oikea katy.
- ¹⁵Mba'eta yvy rexa va'e ha'e javi 'rã ame'ẽmba ndevy, ha'e neramymino kuery pe voi, araka'e rã peve guarã.^t

^t 13.15 Gálatas 3.16

¹⁶Amboeta 'rã neramymino kuery yvy ku'i hetaa rami. Amongue yvy ku'i oipapa kuaa va'e rire mae oipapa kuaa avi 'rãgue neramymino kuery.
¹⁷Epu'ã ke, tereo ha'e eikuaa pota kova'e yvy ipuku-a ha'e ipya rami, mba'eta ame'ẽmba 'rã ndevy — he'i.

¹⁸Ha'e ramo Abrão ngoo'i oguerova heravy vy oiko carvalho vvyra ty Manre py oĩ va'e rexe'i ju oiko, Hebrom tetã katy'i. Ha'e py ma teĩgue ju ojapo altar SENHOR pe.

Irundy huvixa kuery peteĩ nhiruĩ re opu'ã okuapyague

14 ¹Ha'e jave py ma Sinar tetã pygua huvixa Anrafel, Elasar pygua huvixa Arioque, Elão pygua huvixa Quedorlaomer ha'e Goim pygua huvixa Tidal reve,
²ha'e kuery ma opu'ã okuapy Sodoma pygua huvixa Bera rovai, Gomorra pygua huvixa Birsá, Admá pygua huvixa Sinabe, Zeboim pygua huvixa Semeber ha'e Belá Zoar hery avi va'e pygua huvixa rovai.
³Ha'e ramo ha'e va'e kuery ma Sidim regua vvyugua py ono'õmba okuapy, yupa he'ẽ ro va'e katy'i.
⁴Ha'e kuery ma doze ma'etỹ re ma huvixa Quedorlaomer escravo ikuai rire treze ma'etỹ maa py nonhe'ẽ renduxevei.
⁵Ha'e gui catorze ma'etỹa py Quedorlaomer ou, guexevegua huvixa kuery reve. Ha'e rami vy oitypa refaim kuery Asterote-Carnaim tetã py, ha'e gui zuzim kuery Hã py, emim kuery Savé-Quiriataim py,
⁶ha'e horeu kuery ju oity Seir vvyty re, El-Parã regua tekoa e'ỹa katy'i oĩ va'e peve.
⁷Ha'e gui ma En-Mispate py ju ovaẽ (ha'e va'e ma Cades), ha'e rami vy oitypa amalequita ha'e amorreu kuery Hazazom-Tamar py ikuai va'ekue.
⁸Ha'e ramo hovai opu'ã jogueravy Sodoma pygua huvixa, Gomorra pygua huvixa, Admá pygua huvixa, Zeboim pygua huvixa ha'e Belá Zoar va'e pygua huvixa. Ha'e kuery jogueraa Sidim regua vvyugua py huvixa kuery mboae rovai opu'ã aguã,
⁹Elão pygua huvixa Quedorlaomer, Goim pygua huvixa Tidal, Sinar pygua huvixa Anrafel ha'e Elasar pygua huvixa Arioque rovai. Ha'e rami py irundy huvixa kuery opu'ã okuapy peteĩ nhiruĩ huvixa kuery rovai.
¹⁰Ha'e gui Sidim regua vvyugua py ma heta oĩ vvykua oja va'e oĩa. Ha'e va'e rupi Sodoma ha'e Gomorra pygua huvixa kuery ojava vy amongue ho'a vvykua py, ha'e rã amboae kuery ma vvyty katy ojava.
¹¹Ha'e rã hovaigua kuery ma oipe'apa Sodoma ha'e Gomorra pygua kuery mba'e rei-rei. Tembi'u voi ogueraapa vy oje'oipa ju.

Ló kuery ojopypaa heravyague

¹²Ha'e kuery ogueraa avi Abrão ryvy ra'y Ló, Sodoma tetã py oikoague gui. Hymba kuery voi ogueraapa.

13 Ha'e ramo peteĩ oo jepe va'ekue ou vy omombe'u Abrão hebreu va'e pe, Manre regua carvalho ty katy'i oikoa py. Manre ma amorreu oiko raka'e, Escol ha'e Aner ruvy. Ha'e va'e kuery ma Abrão reve nhomoirũ va'e ikuai.

14 Ha'e ramo Abrão ma tyvy ra'y ogueraa ague oendu vy omono'õmba guembiguai kuery hoo py itui'i va'ekue, opu'ã kuaa va'e trezentos e dezoito ikuai va'e. Ha'e rami vy amboae kuery rakykue oje'oi Dã peve.

15 Ha'e rami vy hembiguai kuery oja'o vy pyávy opu'ã okuapy amboae kuery rovai. Oitypa vy omonha Damasco yke ijaxua katy Hobá tetã oĩ va'e peve.

16 Ha'e rami vy oguerupa ju imba'e rei-rei. Ogueru avi guetarã Ló, imba'e rei-rei, kunhague ha'e hetarã kuery ha'e javive.

17 Ha'e gui Abrão ma huvixa Quedorlaomer ha'e hexevegua huvixa kuery oitypaague gui ojevy ramo oĩa py Sodoma pygua huvixa ou ovaexĩ aguã Savé regua yvyugua, “Huvixa yvyugua” 'epy va'e py.

Melquisedeque Abrão ogueroayvu porãague

18 Ha'e gui oĩa py Salém pygua huvixa Melquisedeque ogueru mbojape ha'e vinho. Ha'e va'e ma sacerdote oiko Nhanderuede yvate ete va'e pegua.

19 Ha'e gui ogueroayvu porã Abrão. Ha'e vy aipoe'i:

— Abrão, tove Nhanderuede yvate ete va'e, yva ha'e yvy rerekoa tanemoingo porã.

20 Ha'e ta'ima'endu'a porãa Nhanderuede yvate ete va'e re, ndepo py nderovaigua kuery omboaxapa rire — he'i. Ha'e rami rã ixupe Abrão ome'ẽ dízimo ogueru va'ekue ha'e javi gui.^u

21 Ha'e gui Sodoma pygua huvixa ju aipoe'i Abrão pe:

— Xevy pe eraa uka ju xeretã pygua kuery, ha'e rã nhomba'e rei-rei reru va'ekue ma ndevy guarã toĩ — he'i.

22 Ha'e rã Abrão ombovai:

— Aupi xepo SENHOR Nhanderuede yvate ete va'e, yva ha'e yvy rerekoa pe.

23 Ha'e rami vy aura mba'eve ajopy e'ỹ aguã nembra'e rei-rei gui, neĩ peteĩ nhimbo, neĩ xapatu xã, “Xee ame'ẽ ramo Abrão oguerekopa”, 're e'ỹ aguã.

24 Mba'eve xee ndaipotai xejeupe guarã, mba'emo kunumigue ho'u va'ekue e'ỹ vy, ha'e xerupive oje'oi va'ekue Aner, Escol ha'e Manre pe reme'ẽ va'erã va'e anho. Tove ha'e kuery tojopy ojeupe guarã — he'i.

Nhanderuede Abrão ta'y aguã re ijayvuague

15 1 Ha'e va'e rire SENHOR Abrão pe ojexa uka vy aipoe'i ixupe:
— Abrão, ekyje eme. Xee ma mba'emo vai joko aiko ndevy, ha'e ndevy guarã va'ekue heta 'rã ame'ẽ.

² Abrão ombovai:

— SENHOR Xerue, mba'e tu ha'vy reme'ẽ 'rã, xera'y e'ỹ re ae aiko rã? Ha'e xero py mba'emo areko va'e aeja rã ojopy va'erã ma Damasco guigua Eliézer anho.

³ Aipoe'ive ju: — Xera'yrã nereme'ẽi rire mba'emo areko va'e xero py tembiguai itui'i va'ekue pe guarã rive opytapa.

⁴ Ha'e ramo SENHOR ombovai vy aipoe'i:

— Ha'e va'e ma nemba'e jopyarã e'ỹ oiko. Ha'e rã ndegui oiko va'erã va'e ae ma 'rã ojopy — he'i.

⁵ Ha'e vy ogueraa oka py. Ha'e vy aipoe'i:

— Ema'ẽ yva re, ha'e eipapa jaxy-tata ikuai va'e, reipapa aguã ha'eve ramo.^v Aipoe'i avi: — Guĩ rami 'rã heta neramymino kuery — he'i.

⁶ Ha'e ramo Abrão SENHOR re ojerovia ramo ixupe “Heko porã va'e” he'i.^w

⁷ Ha'e gui SENHOR aipoe'ive ju:

— Xee ma SENHOR Ur caldeu kuery retã gui roipe'a va'ekue, kova'e yvy nderekoarã ame'ẽ aguã — he'i.

⁸ Abrão oporandu ixupe:

— SENHOR Xerue, mba'exa tu aikuaa 'rã anhetẽ kova'e yvy ajopy 'rã?

⁹ Ombovai:

— Eru xevy ha'vy peteĩ vaka kunha'i, peteĩ kavara ha'e peteĩ vexa'i ra'y, mboapy ma'etỹ oguereko va'e meme. Eru avi peteĩ pyku'i'i ha'e peteĩ apyaxu'i — he'i.

¹⁰ Ha'e ramo Abrão mymba ha'e javi ogueru vy oipe'ãmba mbyte rupi.

Onhono porã'i ipêgue, peteĩ-teĩ joexe-exe'i. Ha'e rã guyra'i ma noipe'ãi.

¹¹ Xapirẽ kuery mba'emo re'õgue áry oguejy ramo Abrão omondyi.

Abrão reve Nhanderuete ngupive guarã ojapoague

¹² Ka'aru rai'i ma jave Abrão hopeyi vaipa, ha'e oendu avi okyje vaipaa, pytũ vai ete ramo.

¹³ Ha'e ramo SENHOR aipoe'i ixupe:

— Reikuaa pota pova'e re, mba'eta neramymino kuery joyvy rupi uguata rei 'rã. Escravo ikuai aguã rami ojopya 'rã. Ha'e gui ombojexavaia 'rã quatrocentos ma'etỹ re.

¹⁴ Ha'e rami teĩ herekoa kuery ma xee ju amoingo axy 'rã. Ha'e va'e rire ojepe'apa 'rã ha'e gui, imba'e rei-reipa reve.^x

¹⁵ Ha'e rã ndee ma reo porã 'rã neramoĩ kuerya py. Ha'e ramo nenhono porãa 'rã ndetuja'i ete jave.

¹⁶ Ha'e gui neramymino kuery irundykuea mae ma ikuai va'e ojevỹ 'rã apy, mba'eta ndopai teri apygua amorreu kuery heko vai aguã — he'i.

v 15.5 Romanos 4.18 w 15.6 Romanos 4.3,9,22; Gálatas 3.6; Tiago 2.23

x 15.13-14 Atos 7.6-7

¹⁷Kuaray oike ma ramo pytũ vaipa ete. Ha'e gui ojekuaa peteĩ tapyĩ ryru hataxĩ opuã oinya va'e, ha'e peteĩ takua ryxa rendy mymba pẽgue ikuai va'e mbyte rupi oaxa oiny va'e.

¹⁸Ha'e va'e árave Abrão reve SENHOR ojapo ngupive guarã. Ha'e vy aipoe'i:

— Ha'e gui neramymino kuery pe ae 'rã ameẽ kova'e yvy, Egito yakã guive Eufrates yakã guaxu peve,

¹⁹queneu kuery ikuaia, quenezou, cadmoneu,

²⁰heteu, ferezeu, refaim,

²¹amorreu, cananeu, gírgaseu ha'e jebuseu kuery ikuaia guive.

Sarai ha'e Agar rekokue oĩa

16 ¹Abrão ra'yxy Sarai ma imemby va'e'ỹ. Ha'e rami avi oguereko peteĩ guembiguai Egito guigua Agar hery va'e.

²Ha'e gui Sarai aipoe'i Abrão pe:

— Xee ma Nhanderuede xeapo kyrĩ va'e areko e'ỹ aguã rami. Emenda ke xerembiguai re, ha'e va'e rupi xepi'arã rami ndera'y aguã — he'i. Ha'e ramo Abrão onhe'ẽ rendu Sarai.

³Ha'e rami vy ome Abrão-a py Sarai ogueraa guembiguai Egito guigua Agar, ome'ẽ ta'yxy jevyrã. Ha'e va'e jave ma dez ma'etỹ re ma ikuai Canaã yvy re.

⁴Ha'e gui Agar reve Abrão jogueroke ramo oguereko kyrĩ va'e. Kyrĩ va'e oguereko maa oexa vy nda'ija'vevei ma opatõ ra'yxy re.

⁵Ha'e ramo Sarai aipoe'i Abrão pe:

— Ndere ae toopa xemoxĩmba reiague. Xee ma xerembiguai rereko aguã ame'ẽ rire kyrĩ va'e oguereko maa oexa vy nda'ija'vevei xere. Tove SENHOR toikuaa pota xere rejapo va'ekue re.

⁶Gua'yxy pe Abrão ombovai:

— Nerembiguai ma ndepo py oiko. Ereko ndee ae rerekoxea rami — he'i. Ha'e ramo Sarai guembiguai oguereko axy ramo ojava ixugui.

⁷Ha'e gui SENHOR-a guigua anjo ojou tekoa e'ỹa py peteĩ yvu rexei, Sur yvy katy tape oo va'e py.

⁸Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Ndee Sarai rembiguai Agar, magui tu reju? Marã katy tu reo?

Ombovai:

— Xererekoa Sarai gui rima ajava — he'i.

⁹Ha'e ramo anjo SENHOR-a guigua aipoe'i ixupe:

— Ejevvy ju ndererekoa py, ha'e enhemo'yvyĩ'i ipo py.

¹⁰Anjo aipoe'ive ju:

— Xee amboeta ete 'rã neremiarirõ kuery, avave rei oipapa kuaa aguã rami e'ỹ.

¹¹Anjo aipoe'ive ju:

— Rereko 'rã kyrĩ va'e, ava'i 'rã reikuavã. Remboery 'rã Ismael, rejexavaia gui SENHOR ndereraa jepe rire.^y

¹²Ha'e va'e ma avakue oikuaa rã mburika ka'aguy regua rami 'rã oiko, mba'eta opu'ã 'rã pavẽ re, ha'e rã hexe ma pavẽ 'rã opu'ã avi. Oiko 'rã guyvy kuery rovaigua — he'i.

¹³Ha'e ramo Agar ma SENHOR hexeve ijayvu rire ojapukai hery rupi. Ha'e vy aipoe'i:

— Ndee ma Xeruede rexa va'e — he'i. Mba'eta aipoe'i: “Xee ri ty'y apy ha'eve xerexaa aexa aguã?” he'i vy.

¹⁴Ha'e nunga rupi ha'e va'e ygua hery Beer-Laai-Roi. Cades ha'e Berede mbyte re opyta.^z

Ismael itui'iague

¹⁵Ha'e gui Agar oguereko'i Abrão ra'y. Ha'e rã Abrão Agar re ta'yague omboery Ismael.

¹⁶Oitenta e seis ma'etỹ re ma Abrão oiko jave Agar ta'y Ismael re.

Nhanderuete Abrão rery ogueroavaague

17 ¹Abrão noventa e nove ma'etỹ oguerekoa py SENHOR ojexa uka ixupe. Ha'e vy aipoe'i:

— Xee ma Nderuete xepo'akapa va'e. Eiko ke xerenonde opa mba'e py ndereko porãa rupi.

²Ha'e ramo ndereve ajapo 'rã xerupive guarã, ha'e rami vy amboeta 'rã neramymino kuery — he'i.

³Ha'e ramo Abrão guenapy'ã re oĩ, ngova yvy re omovaẽ. Nhanderuete aipoe'i ixupe:

⁴— Xerupive guarã ndereve ajapo rire ndee reiko 'rã mbovy e'ỹ regua ikuai va'e ru.

⁵Ha'e nunga rupi Abrão ve'ỹ ma 'rã nderery, ha'e rã Abraão, mbovy e'ỹ regua rurã romoingo rire.^a

⁶Xee romboeta ete 'rã neramymino kuery. Ndegui 'rã amoingo joegua e'ỹ-e'ỹ, huvixa kuery guive.

⁷Xerupive guarã ndereve jypy'i ajapo va'ekue ma aikuaa uka 'rã neramymino kuery pe ha'e kuery ikuai jevy-jevy rã guarã, raka'eve rã. Ha'e rami vy Nderuete aiko aguã, ha'e gui neramymino kuery Ruete guive.

⁸Ndevy ha'e neramymino kuery pe ame'ẽ 'rã yvy reguata reikovyague. Ha'e kuery pegua itui Canaã yvy ha'e javi, raka'e rã guarã. Ha'e xee aiko 'rã ha'e kuery Ruete.

y 16.11 Tery Ismael ma “Nhanderuete oendu va'e” 'ea. z 16.14 Tery Beer-Laai-Roi ma “Hekove va'e xerexaaty ygua” 'ea. a 17.5 Tery Abraão ma “Heta regua ru” 'ea (Romanos 4.17).

Opire omboi uka aguã oejaa ague

⁹Nhanderuete aipoe'ive ju Abraão pe:

— Ndee ha'e neramymino kuery pendekuai 'rã xereve guarã ajapo va'e rupi, ha'e kuery ikuai nhavõ ha'e rami ae ta'ikuai.

¹⁰Po rami ma xereve guarã ajapo, ha'e va'e rupi peẽ ha'e neramymino kuery pendekuai aguã: Pemboi 'rã avakue'i penembyte oiko va'e ha'e javi pire.

¹¹Pendero'o pire ae 'rã pemboi. Ha'e nunga ma xereve guarã ajapo va'e rupi pendekuaia kuaa ukaarã oĩ.

¹²Penembyte oiko va'e oito ára oguereko py pemboi 'rã ipire: avakue pende kuery regua ha'e penerembiguai ra'y kuery pendo py oiko va'ekue, yvy mboae guigua pejogua va'ekue guive, penderegua ae e'ỹ teĩ.

¹³Pemboi 'rã pendero py itui'i va'ekue ha'e pendereráta re pejogua va'ekue pire. Ha'e rami py xereve guarã ajapo va'ekue kuaa ukaarã oĩ 'rã pendero'o re, raka'e rá peve guarã.

¹⁴Ha'e rá ngo'o pire omboi uka e'ỹ va'e ma oipe'aa 'rã pende kuery mbyte gui, xereve guarã ajapo va'ekue rupi e'ỹ oiko ramo.

Sarai rery ju Nhanderuete ogueroavaague

¹⁵Nhanderuete aipoe'i Abraão pe:

— Ndera'yxy Sarai pe ma “Sarai” 'ereve eme, ha'e rá “Sara” ju 'rã renoĩ.^b

¹⁶Mba'eta amoingo porã vy ajapo 'rã ndera'yrã oguereko aguã rami.

Anhetẽ amoingo porã ramo ixugui joegua e'ỹ-e'ỹ 'rã ikuai, huvixa kuery guive — he'i.

¹⁷Ha'e ramo Abraão guenapy'ã re oĩ vy yvy re ngova omovaẽ. Ha'e vy hory vy aipoe'i ojeupe:

— Ava cem ma'etỹ ma oguereko va'e nda'u ta'y 'rã ri? Ha'vy Sara nda'u imemby nho 'rã, noventa ma'etỹ ma oguereko va'eri? — he'i ojeupe.

¹⁸Ha'e gui Nhanderuete pe ju Abraão aipoe'i:

— Ismael ae oiko 'rãgue nerenonde rupi — he'i.

¹⁹Nhanderuete ombovai:

— Ndera'yxy Sara ae 'rã oguereko ndera'y. Ha'e va'e remboery 'rã Isaque. Ixupe ae 'rã amoĩ atã xereve guarã ajapo va'ekue, hamymino kuery raka'eve rá ikuai va'erã va'e peguarã.

²⁰Ha'e rami avi aendu avi Ismael re ndeayvu rá. Amoingo porã avi 'rã, ha'e ajapo 'rã ta'y reta aguã rami. Ta'y kuery ma doze huvixa 'rã ikuai. Ixugui amoingo 'rã peteĩ regua heta ete ikuai va'e.

²¹Ha'e rá xereve guarã ajapo va'ekue ma Isaque pe ae ju 'rã amoĩ atã. Ha'e va'e ma peteĩ ma'etỹa py kova'e ára ojeupity ju jave Sara oguereko 'rã ndera'yrã — he'i.

^b 17.15 Tery Sara ma “Huvixave rajy” 'ea.

22 Ha'e gui Abraão reve Nhanderuete ijayvupa ma vy ojeupi ovy ha'e gui.

Opire omboi ukapaa okuapyague

23 Ha'e va'e árave Abraão ogueru ruka gua'y Ismael, guembiguai kuery ha'e pygua ae ha'e peráta re ojogua va'ekue ha'e javi. Avakue hoo py ikuai va'e ha'e javive omboatypa vy omboi petei-teĩ pire, Nhanderuete aipoe'iague rami vy.

24 Abraão noventa e nove ma'etỹ oguereko reve opire omboi uka raka'e.

25 Ta'y Ismael ma treze ma'etỹ oguereko jave omboi ipire.

26 Peteĩ ára pyve Abraão ta'y Ismael reve omboi uka okuapy opire.

27 Avakue hoo py ikuai va'e ma guive rá opire omboi ukapa, tembiguai kuery ha'e pygua ae, ha'e yvy mboae gui peráta re ojogua pyre guive.

Abraão pe SENHOR ha'e mokoĩ anjo ojexa ukaague

18 1 Ha'e gui Manre py Abraão pe SENHOR ojexa uka ju vyvra carvalho ty oĩ va'e rexei'i, hakuve ma jave ngoo'i rokẽ py oguapy oiny jave.

2 Abraão omaẽ vy oexa mboapy avakue henonde hi'aĩ ra'e ramo. Oexa vy ngoo'i rokẽ gui onha ovy ovaexĩ aguã.^c Guenapy'ã re oĩ, ngova yvy re omovaẽ rei reve.

3 Ha'e vy aipoe'i:

— Xe-Senhor, rejou porã ri ramo ajerure reaxa rive e'ỹ aguã xee nerembiguaia gui.

4 Taru ruka yy pendepy pejoi aguã.^d Pepytu'u ranhe kova'e vyvra guy py.

5 Aru ruka 'rá mbojape'i. Pe'u ke, penembaraeteve, ore kuery penembiguaia py pevaẽ ma vy. Ha'e gui mae ma ha'eve peove aguã — he'i.

Ha'e kuery ombovai vy

— Ejapo ha'vy ndeayvuague — he'i okuapy.

6 Ha'e ramo Abraão ojapyra ovy oo'i Sara oĩa py. Ha'e vy aipoe'i:

— Emoakỹ pojava na mboapy ryru trigo iporãve va'e mbojaperã, ha'e exy ju tanhimbu py — he'i.

7 Ha'e gui Abraão ma mymba kora katy ju onha ovy. Peteĩ vaka ra'y ikyra porã va'e ojopy vy ome'ẽ omongakua va'ekue pe oguereko katu pojava aguã.

8 Ogueru avi kamby kekue ha'e oke e'ỹ va'e, ha'e gui vaka ro'o oexy uka va'ekue. Ha'e rami vy ipoua kuery renonde omoĩmba. Oarõ ho'amy ha'e kuerya py vyvra guy py okaru okuapy ramo.

^c 18.2 Mboapy avakue ovaẽ va'e regua mokoĩ ma anjo ikuai (19.1), ha'e rá amboae ma SENHOR ae, ha'e'ỹ vy anjo ikuaa ukaa (versículos 1, 17, 20, 22). ^d 18.4 Ha'e kuery reko rami vy oo py ipoua kuery ovaẽ ramo hoo va'e omovaẽ vy ogueru ruka 'rá yy opy ojoi aguã, tape rupi yvy ku'i rupi ou rire (19.2; 24.32; 43.24; Juízes 19.21; Lucas 7.44; João 13.1-14).

⁹Ha'e ramo ha'e kuery oporandu ixupe:

— Ndera'yxy Sara mamu tu oĩ?

Ombovai:

— Opy ri hiny — he'i.

¹⁰Ha'e kuery regua peteĩ va'e aipoe'i:

— Aỹ ma peteĩ ma'etỹa py ma aju ete ju 'rã ndea py. Ha'e ramo ndera'yxy Sara oguereko 'rã ava'i — he'i. Ha'e rami jave Sara oendu oo'i rokẽ py ha'e kuery rakykue katy.

¹¹Abraão ha'e Sara ma tujakue'i ete ma ikuai. Sara voi ndoikovei ma gueko re.

¹²Ha'e gui Sara ha'e nunga oendu vy hory oiny opy'a py. Ha'e vy aipoe'i ojeupe ae:

— Xeguaiguĩ'i ete ma, ha'e xeme voi tujai ma va'eri, ha'e rami teĩ nhi'ã avy'a nho 'rã ri? — he'i.

¹³SENHOR aipoe'i Abraão pe:

— Mba'e re tu Sara hory rei reve ri aipoe'i: “Anhetẽ ete ri nda'u areko'i teri 'rã kyrĩ va'e, xeguaiguĩ'i ma rire?” he'i?

¹⁴Nhanderuete pe nda'u oiko 'rã ri mba'emo haxy ete va'e ojapo aguã? Peteĩ ma'etỹa py kova'e ára ojeupity jevy jave 'rãe aju ndea py, ha'e Sara oguereko 'rã kyrĩ va'e — he'i.^e

¹⁵Ha'e rami 'rã Sara okyje vy onhenhomi. Ha'e vy aipoe'i:

— Ndaxeroryi rima ainy.

Ha'e 'rã ha'e va'e ma ombovai:

— Any, anhetẽ nderory kuri — he'i.

Sodoma ha'e Gomorra omomba aguã re Nhanderuete ijayvuague

¹⁶Ha'e gui avakue opu'ãmba vy oo ha'e gui, Sodoma tetã katy omaẽ aguã. Abraão voi oo ranhe ha'e kuery rupive tape oexa uka aguã.

¹⁷SENHOR aipoe'i ojeupe ae:

— Ndaikuaa ukai 'rã ri nda'u Abraão pe mba'e pa ajapo taa?

¹⁸Mba'eta Abraão gui ma oiko 'rã peteĩ regua heta ha'e imbaraete va'e. Ha'e hexe vy yvy jave regua ha'e javi 'rã amoingo porã.^f

¹⁹Mba'eta xee aiporavo ha'e ombo'e aguã gua'y kuery ha'e guamymino kuery araka'eva 'rã guarã xee aipotaa rami ikuai aguã re, teko porã ha'e ha'eva ramigua anho ojapo aguã. Ha'e nunga rupi Abraão pe xee SENHOR ajapo 'rã hekorã re xeyvuague — he'i.

²⁰SENHOR aipoe'ive ju:

— Sodoma ha'e Gomorra pygua kuery reko re opa marã ayvua 'rã aendu. Ha'e kuery ojevavypave tema oje'oivy.

²¹Ha'e nunga rupi avaẽ 'rã aexa aguã anhetẽ pa aendua rami ha'e kuery ikuai. Ha'e rami e'ỹ 'rã aikuaa avi 'rã.

Nhanderuete pe Abraão ojerureague

22 Ha'e gui ha'e va'e avakue oje'oi Sodoma tetã katy. Ha'e rã Abraão ma SENHOR renonde teri oĩ.

23 Ha'e rami vy hexe onhemboja vy aipoe'i:

— Heko vai va'e remombaa py remomba avi rã teve heko porã va'e?

24 Xapy'a rei tetã py cinqüenta heko porã va'e ikuai teĩ nda'u remomba nho rã tetã? Cinqüenta heko porã va'e remboaxya nda'u nerendui rã tetã remomba e'ỹ aguã?

25 Ejapo eme ha'e rami, heko vai va'e rejukaa py ejukapa avi eme heko porã va'e, heko vai va'e opaa rami ae avi heko porã va'e opa e'ỹ aguã. Tove ha'e ramigua toiko eme. Ndee yvy jave re ikuai va'e rerekoa reiko va'e ha'eve e'ỹa rami teve rã rejoguereko? — he'i.

26 Ha'e ramo SENHOR ombovai:

— Ha'e gui Sodoma py cinqüenta heko porã va'e ajou ri vy ha'e kuery re vy amboaxy rã tetã ha'e javi — he'i.

27 Ha'e gui Abraão aipoe'ive ju:

— Taxepy'a guaxu xeayvuve aguã Xeruete reve, yvy ku'i, tanhimbu guigua aiko va'eri.

28 Xapy'a rei heko porã va'e cinqüenta aguã peteĩ nhirũ'i ri oata ramo remomba nho rã teve tetã?

Ombovai:

— Quarenta e cinco ri ha'e py ajou vy namombai rã tetã — he'i.

29 Abraão aipoe'ive ju:

— Ha'e gui xapy'a rei quarenta ri ikuai ramo ha'vy?

Ombovai:

— Quarenta ikuai va'e re vy namombai rã — he'i.

30 Oporanduve ju:

— Ejou vai eme ke SENHOR, xeayvuve ju taa. Ha'vy trinta ikuai ramo ha'e py?

SENHOR ombovai:

— Trinta heko porã va'e ha'e py ajou vy namombai rã — he'i.

31 Abraão ijayvuve tema:

— SENHOR reve xeayvuve ta. Ha'vy vinte ete'i ri ikuai ramo ha'e py?

SENHOR ombovai:

— Namombai rã vinte ikuai va'e re vy — he'i.

32 Abraão aipoe'ive ju:

— Ejou vai eme ke SENHOR, teĩgue ju xeayvu taa. Ha'vy dez heko porã va'e ikuai ramo?

SENHOR ombovai:

— Dez-i ikuai va'e re vy namombai rã — he'i.

33 Abraão ijayvupa ma ramo SENHOR ojepe'a ovy. Ha'e rã Abraão ma ngoo katy ju ojevvy.

Ló mokoĩ anjo omovaẽague

19 ¹Pytũ'i ovy jave mokoĩ anjo ovaẽ Sodoma py. Ha'e jave py Ló oguapy oiny tetã py oikea py. Anjo kuery ou rã oexa vy opu'ã ovy ovaexĩ aguã. Ovaexĩ vy guenapy'ã re oĩ, yvy re ngova omovaẽ oiny.

²Ha'e vy aipoe'i:

— Aỹ ma xeruvixa kuery, pevaẽ ke xee penerembiguai ro py pendepy pejoi ha'e peke aguã. Koẽ rã aje'ive'i mae ma peguatave ju 'rã.

Ha'e kuery ombovai:

— Ha'e rami avi tetã mbyte py rive roke teĩ ha'eve — he'i.

³Ló onhea'ã ete ramo mae ma jogueraa hoo py oke aguã. Ha'e ramo omongaru, mbojape ombovu e'ỹ re oexy uka vy. Ha'e ramo ha'e kuery okaru.

⁴Onhenomba e'ỹ re Sodoma tetã pygua avakue jogueru vy ombojere okuapy oo. Kunumigue ha'e tujakue ou okuapy opa rupi gui.

⁵Ha'e rami vy Ló pe ojavukai vy aipoe'i okuapy:

— Mamo tu ikuai avakue pytũ'i jave ndero py ovaẽ va'ekue? Eru oka katy rojavky rei aguã — he'i okuapy.

⁶Ha'e ramo Ló anho oẽ ha'e kuerya py, ha'e omboty okẽ.

⁷Ha'e vy aipoe'i:

— Xeretarã kuery, ajerure pejapo vai e'ỹ aguã.

⁸Ma'ẽ, mokoĩ xerajy kunhataĩgue areko xero py. Ha'e va'e kuery ma aru ta perekoxea rami pereko aguã. Ha'e rã ha'e va'e avakue pe ma pejapo vai eme, xero py amovaẽ rire.

⁹Ha'e rã ha'e kuery aipoe'i:

— Ejepe'a ke upe gui!

Ha'e gui joupe-upe ju ijayvu:

— Amboae yvy guigua nhanderekoa py ou va'ekue ri oikuaa potaxe nhandere. Ha'e nunga rupi hexe tema ngoo py omovaẽ va'ekue gui jajapo vaive 'rã — he'i okuapy. Ha'e vy Ló omboty rei jogueruvy, ha'e omboixe okẽ.

¹⁰Ha'e ramo ngopy avakue ikuaiã gui okuave'ẽ vy ojopy Ló, omoinge ju opy. Ha'e rami vy omboty ju okẽ.

¹¹Ha'e gui oexa mboguepa oka py ikuai va'e, kyrĩgueve ha'e tujakueve. Ha'e ramo okẽ rekaa rupi rive ikuai ikane'õmba peve.

¹²Ha'e gui mokoĩ ava aipoe'i Ló pe:

— Apy rerekove pa ndero pygua kuery? Nderajy me kuery, ndera'y kuery, nderajy kuery pa ikuai? Mba'eta rereko va'e ma guive rã eraapa ke tetã gui.

¹³Mba'eta ore romomba ta kova'e tetã. Apygua kuery reko vaia omombe'ua rã SENHOR renonde peve onhendu. Ha'e ramo SENHOR orembou romomba aguã — he'i.

14 Ha'e ramo Ló oo vy guajy me kuery pe omombe'u. Ha'e vy aipoe'i:
— Pepu'ã ke, pejepe'a apy gui. SENHOR omomba ta kova'e tetã — he'i teĩ tajy me kuery “Horyai vy po” he'i okuapy.

15 Ko'ẽmba ramove anjo kuery peteĩgue ju ijayvu Ló pe. Ha'e vy aipoe'i:
— Epu'ã ke, erojava heravy ndera'yxy ha'e nderajy mokoĩve rereko va'e, tetã okanhy rã pekanhy e'ỹ aguã — he'i.

16 Ha'e rami teĩ heko mbegue ramo avakue ojopy ipo re ogueraa, ta'yxy ha'e tajy kuery mokoĩve reve. SENHOR omboaxy ramo ogueraa tetã roka peve.

17 Momyry'i ma ogueraa maa py anjo kuery va'e regua aipoe'i ixupe:
— Penhave tema, tapeo jepe. Pema'ẽ eme penderakykue re, ha'e vvy joja porã reia rupi peaxapa e'ỹ teria ja pepyta eme. Yvy'ã re tapeo pekanhy e'ỹ aguã — he'i.

18 Ha'e rã Ló ombovai vy aipoe'i:

— Ha'e rami ma nda'evei xeruvixa.

19 Ndee ma xemboaxy vy xepytyvõ ete kuri xereraa jepe vy. Ha'e rami avi nda'evei vvy'ã re aa aguã. Akyje aa reve mba'emo vai xerupity ramo aiko vai gui.

20 Pe'i py oĩ tekoa mboae. Ha'e va'e katy taa, mba'eta ndatuvixai. Tove ha'e katy taa, kyrĩ'i ete ramo. Ha'e py ma xerekove reve 'rã aiko — he'i.

21 Ha'e rami rã ha'e kuery ombovai:

— Ha'eve ri. Ore noromombai 'rã tekoa ndeayvuague.

22 Tereo pojava ha'e py reiko aguã. Mba'eve rei ndajapoi 'rã ha'e py revaẽ e'ỹa ja — he'i. Ha'e rami rire ha'e va'e tetã omboerya Zoar.[§]

Sodoma ha'e Gomorra omombaa ague

23 Kuaray yvate'i ma ovy jave Ló ovaẽ Zoar tekoa py.

24 Ha'e rã Sodoma ha'e Gomorra áry ma SENHOR ombou enxofre ha'e tata, ixuguigua ae ho'a yva gui.

25 Ha'e rami vy omomba ete tetã, ha'e ha'e katy'i vvy joja porã reia ha'e javi. Tetã py ikuai va'ekue omomba, mba'emo vvy re henhoĩ va'e ha'e javi reve.

26 Ha'e gui Ló ra'yxy ma guakykue re oma'ẽ vy juky guigua opyta ho'amy.

27 Ha'e gui Abraão ma ko'ẽ e'ỹ re opu'ã vy oo SENHOR renonde oĩague py.

28 Sodoma ha'e Gomorra tetã katy oma'ẽ ho'amy. Ha'e vy oexa rã vvy joja porã reia ha'e javi gui hataxĩ opu'ã ovy, tata rupa gui hataxĩ opu'ãa rami.

29 Vvy joja porã reia re tetã ikuai va'ekue Nhanderuate omomba teĩ Abraão re ima'endu'a vy ogueraa jepe ta'y kyrĩ Ló hetã omomba ta va'e mbyte gui.

§ 19.22 Tery Zoar ma “Kyrĩ'i va'e” 'ea.

Moabita ha'e amonita kuery pyy rekokie oĩa

³⁰Ha'e gui Zoar tekoea py Ló oikoxe teĩ okyje vy ojep'e'a ju ha'e gui, guajy mokoĩve reve. Yvy'ã re ju oo, ha'e peteĩ itakua oĩ va'e py ikuai guajy kuery reve.

³¹Ha'e gui tajy guaiguĩve va'e aipoe'i kyrĩve va'e pe:

— Nhanderu ma tuja'i ma, ha'e jipoi avakue kova'e vyv re nhanemerã ikuai va'e, nhanderekorã va'ekue rami vy nhamenda aguã.

³²Jaa, nhamboy'u vinho py. Ha'e gui nhanheno hexeve, nhanderu gui ae nhanememby aguã ta'yrã — he'i.

³³Ha'e rami vy ha'e va'e pyávy nguu pe ome'ẽ vinho oy'u aguã. Ha'e gui guaiguĩve va'e ova'ẽ vy nguu reve onheno oikuaa e'ỹ re. Tajy onheno rã noendui, neĩ opu'ã jevy ramo voi noendui.

³⁴Ha'e gui ko'ẽgue guaiguĩve va'e aipoe'i kyrĩve va'e pe:

— Kuee pyávy xee anheno va'ekue xeru reve. Ha'e gui kova'e pyávy ha'ekue rami ju jajapo vinho oy'u aguã. Ha'e gui ndee ju eva'ẽ enheno hexeve, ixugui nhanememby aguã ta'yrã — he'i.

³⁵Ha'e va'e pyávy ha'ekue rami ae ju nguu pe vinho ome'ẽ oy'u aguã. Ha'e gui tajy kyrĩve va'e ju ova'ẽ vy onheno nguu reve oikuaa e'ỹ re. Onheno rã tuu noendui, neĩ opu'ã ramo voi ndoikuaai.

³⁶Ha'e rami py Ló rajy kuery mokoĩve nguu gui ae imemby.

³⁷Guaiguĩve va'e ma peteĩ ava'i oikuavã vy omboery Moabe. Ha'e va'e ramymino kuery ma Moabe pygua kuery aỹ peve ikuai va'e.

³⁸Ha'e gui kyrĩve va'e voi peteĩ ava'i oikuavã avi vy omboery Ben-Ami. Ha'e va'e ramymino kuery ma Amom pygua kuery aỹ peve ikuai va'e.

Gerar pyy Abraão ha'e Sara ikuai jave guare

20 ¹Abraão guekoa gui oẽ vy Neguebe vyv katy ju oo. Ha'e py ju oiko Cades ha'e Sur mbyte re, Gerar py ae.

²Gua'xy Sara pe “Xereindy” he'i ramo Gerar pygua huvixa Abimeleque ogueru ruka.

³Pyávy Abimeleque oexa ra'u rã Nhanderuete ojexa uka. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Kunha va'e reipe'a ramo rombopaga 'rã remano peve, omenda va'e ramo — he'i.

⁴Ha'e jave kunha va'e reve Abimeleque ndajoguerekoi teri. Ha'e rami vy aipoe'i:

— SENHOR, rejuka ta va'e ty'y heko porã va'e?

⁵Mba'eta ime ae “Xereindy” he'i, ha'e kunha va'e voi ixupe “Xekyvy” he'i. Ha'e nunga rupi rima xee potae vy e'ỹ ajapo, ajapo vaixe vy e'ỹ — he'i.

⁶Nhanderuete ombovai oexa ra'u rã:

— Aikuaa porã potae vy e'ỹ rejapoague. Ha'e nunga rupi ae xee rojoko xerovai rejevavy e'ỹ aguã, ha'e kunha va'e reve rejoguereko e'ỹ aguã.

7Aỹ ma eraa ju imea py, mba'eta profeta oiko. Ha'e ma ndere ojerure ramo reikove 'rã. Ha'e rami avi ime pe kunha va'e ndereraai ju ri vy reikuaa anhetẽ ete remano 'rãa, nerembiguai kuery ha'e javi reve — he'i.

8Ko'ẽ rai'i jave Abimeleque opuã vy oenoĩmba guembiguai kuery, ha'e vy omombe'upa. Ha'e ramo avakue oendu vy onhemondyipa okuapy.

9Ha'e gui Abimeleque oenoĩ uka Abraão. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Mba'e tu rejapo orere? Mba'e nunga py tu ajevavy ndevy? Mba'eta ha'e rami ete ndee xererojevavy ha'e xerembiguai kuery guive. Nda'evei va'e rejapo va'ekue xere.

10Mba'exa tu renhembopy'a ha'e nunga rejapo aguã? — he'i Abraão pe.

11Abraão ombovai:

— Mba'eta xee ma xejeupe ae aipoe'e: “Kova'e tekoa pygua kuery ma Nhanderuete renonde ojererokyjea rupi e'ỹ ikuai vy xejuka 'rã xera'yxy káuxa”, ha'e va'ekue.

12Ha'e rami avi anhetẽ ae xereindy oiko, xeru rajy oiko vy, va'eri ha'i memby e'ỹ ta'vy oiko. Ha'e rami vy rima hexe amenda karamboae.

13Ha'e nunga rupi aguata-guata aguã xeru ro gui Nhanderuete xemondouka jave aipoe'e va'ekue xera'yxy pe: “Po rami 'rã ndee xepytyvõ nhava'ea nhavõ rupi, Xevy 'Xekyvvy' 're 'rã”, ha'e va'ekue ixupe.

14Ha'e rami rã ixupe Abimeleque ogueru ruka vexa'i, vaka, ha'e tembiguai kuery avakue ha'e kunhague, omboaxapa Abraão pe. Ta'yxy Sara avi omboaxa ju ime pe.

15Ha'e vy Abimeleque aipoe'i:

— Xevvy ha'e javi ma nerenonde itui. Eĩ tema reĩxea py rei — he'i.

16Ha'e gui Sara pe ju aipoe'i:

— Ma'ẽ, ndekyvvy pe ame'ẽ ta mil hatã'i va'e prata guigua, ndere oiko va'ekue ha'e javi rekovia. Ha'e ramo pavẽ oikuaa 'rã ndereko porã va'ea — he'i.

17Ha'e gui Abraão ojerure ramo Nhanderuete omonguera Abimeleque, ta'yxy ha'e hembiguai kuery, ta'y jevy aguã rami.

18Mba'eta Abraão ra'yxy Sara káuxa SENHOR ojapo rire kunhague Abimeleque ro py ikuai va'e ha'e javi imemby ve'ỹ aguã rami.

Isaque itui'iague

21 1SENHOR ijayvuague rami vy Sara pe ojekuaa uka vy ojapo ijayvuague.

2Ha'e ramo Sara oguereko'i, ha'e vy oikuavã peteĩ ava'i. Nhanderuete oa'angaague ára py ae Abraão tuja'i ma va'eri ta'y, SENHOR ijayvuague rami vy.

3Sara pi'a'i itui'i va'ekue Abraão omboery Isaque.

4Ta'y Isaque oito ára oguerekoa py Abraão omboi ipire, Nhanderuete ojapo ukaague rami vy ae.

⁵Abraão cem ma'etỹ ma oguereko ta'y Isaque oiko jave.

⁶Ha'e gui Sara aipoe'i:

— Aỹ ma Nhanderuete xeapo xerory ju aguã rami. Ha'e ramo pavẽ ha'e nunga oendu vy hory avi 'rã xererovy'a vy.

⁷Avave rei noexa'ãi va'ekue xee Sara amokambu'i aguã re xepi'a'i Abraão ra'y, tuja'i vaipa ma va'eri ta'vy — he'i.

Tekoa e'ỹa rupi Agar oguata jave guare

⁸Ava'i Isaque tuvixa ovy vy nokambuvei. Ha'e ramo nokambuveia ára Abraão ojapo peteĩ ngaru tuvixa va'e.

⁹Ha'e va'e javegua py oĩ avi Egito guigua Agar pi'a, Abraão ra'y mboae va'e. Ha'e va'e ma ojojai rei Isaque. Ha'e nunga Sara oexa vy

¹⁰aipoe'i Abraão pe:

— Emondouka na peva'e tembiguai ipi'a reve. Nda'evei ipi'a mba'emo reja va'e ojopy avi aguã xepi'a Isaque reve — he'i.^h

¹¹Ha'e nunga Abraão oendu vy nda'evei gua'y jypygua re.

¹²Ha'e rami teĩ Nhanderuete aipoe'i Abraão pe:

— Ndeporiau eme ndera'y ha'e ixy nerembiguai re oiko va'e re. Endu ke ndera'yxy Sara ijayvua ha'e javi, mba'eta Isaque ramymino kuery pe ae 'rã “Abraão ramymino kuery” 'ea.ⁱ

¹³Ha'e gui nerembiguai pi'a ramymino kuery voi amboeta 'rã, ndera'y oiko avi ramo — he'i.

¹⁴Ha'e ramo ko'ẽ e'ỹ mbove Abraão opuã vy Agar pe ome'ẽ mbojape ha'e peteĩ hyru yy. Ikupe re omoĩ. Ixupe omboaxa avi ipi'a'i. Ha'e rami vy omondouka. Ha'e ramo kunha va'e oo vy oguata rei oikovy Berseba katy tekoa e'ỹa oĩ va'e rupi.

¹⁵Ha'e gui yy hyru py opa ma ramo opi'a omonheno vyvra'i hi'ãi va'e guy py.

¹⁶Ha'e vy ojepe'a vy oo ava'i ituia gui mombyry'i, hu'y nhamombo ramo oguerovya rami peve, “Ava'i omano rã aexa aguã nda'evei” he'i vy. Ha'e rami vy ha'e py oguapy vy haxẽ reve ojae'o.

¹⁷Ha'e gui Nhanderuete ma ava'i va'e haxẽ rã oendu. Ha'e rami vy yva gui Nhanderuetea guigua anjo oenoĩ Agar. Ha'e vy aipoe'i:

— Agar, mba'e tu rereko? Ekyje eme, mba'eta Nhanderuete oendu ava'i ituia py haxẽa.

¹⁸Epu'ã ke, emopu'ã imo'amy ava'i ndepo py rejopy reve, mba'eta amboeta ete 'rã hamymino kuery — he'i.

¹⁹Ha'e gui Nhanderuete kunha va'e rexa oipe'a ramo oexa peteĩ ygua. Ha'e py oo vy omonyẽ ju yryru, ha'e opi'a'i pe ome'ẽ oy'u aguã.

²⁰Ava'i va'e tuja ovy rã Nhanderuete oiko hexeve. Tekoa e'ỹa rupi oiko guyrapa ha'e hu'y revegua.

21 Parã vvy regua tekoa e'ỹa rupi oiko. Ha'e gui ta'yxyrã ixy ojou peteĩ kunha Egito pygua.

Abimeleque reve Abraão peteĩ rami ikuai aguã ojapoague

22 Ha'e jave ma Abimeleque ha'e ojeupegua xondaro ruvixa Ficol reve aipoe'i Abraão pe:

— Opa mba'e rejapoa py Nhanderuete oiko ndereve.

23 Ha'e nunga rupi aỹve eura xeivy Nhanderuete rery rupi, xeivy ndeapu e'ỹ aguã, xera'y pe, neĩ xeramymino pe. Ndevy ajapo porãague rami xeivy ju rejapo porã aguã, ha'e xeivy re reikoague re voi — he'i.

24 Abraão ombovai vy

— Aura 'rã — he'i.

25 Ha'e rami teĩ Abimeleque pe Abraão ijayvu ete, hembiguai kuery peteĩ ygua oipe'a nheaã okuapyague re.

26 Ha'e ramo Abimeleque ombovai:

— Xee ndaikuaai mava'e pa ha'e ramigua ojapo. Avave rei ndoikuaa ukaai teri xeivy, neĩ ruxã'i ma voi naendui kova'e ára e'ỹ vy — he'i.

27 Ha'e ramo Abimeleque reve Abraão ojapo peteĩ rami ikuai aguã. Ha'e rami vy vexa'i ha'e vaka ogueru vy ome'ẽ Abimeleque pe.

28 Sete vexa'i kunha Abraão oiporavo vy mymba kuerya gui ha'e kuery ae'i ikuai aguã py omoĩ.

29 Ha'e ramo Abimeleque oporandu Abraão pe:

— Mba'erã tu sete vexa'i ri reipe'a?

30 Abraão ombovai:

— Xepo gui rejopy 'rã pee py sete vexa'i ikuai va'e, xee ae kova'e ygua ajo'o ukaague kuaa ukaarã — he'i.

31 Ha'e rami rire ha'e va'e henda hery Berseba, ha'e py oura okuapy rire.^j

32 Ha'e rami vy peteĩ rami ikuai aguã re jogueroayvu Berseba py. Ha'e rire Abimeleque ha'e xondaro ruvixa Ficol opu'ã vy ojevypa ju filisteu kuery vvy katy.

33 Berseba py Abraão onhotỹ tamargueira. Ha'e py ojapukai guive SENHOR Nhanderuete imarã e'ỹ va'e rery rupi.

34 Filisteu kuery vvy re Abraão oiko are.

Nhanderuete Abraão oeko a'ãague

22 ¹ Ha'e va'e rire Nhanderuete oeko a'ã Abraão. Ha'e vy — Abraão — he'i ixupe.

Ombovai:

— Apy ma aĩ.

² Nhanderuete aipoe'i:

^j 21.31 Tery Berseba ma “Ygua ouraague” 'ea.

— Ejopy ndera'y peteĩ'i Isaque reayvu ete va'e, ha'e eraa Moriá yvy re. Ha'e py reme'ẽ 'rã xevy reapy vy, peteĩ vyvity xee aexa uka va'erã áry — he'i.

³Ha'e gui koẽ e'ỹ mbove Abraão opu'ã. Guymba mburika oguereko katupa ma vy ogueraa mokoĩ guembiguai, gua'y Isaque guive. Yxakã omboa'y uka omoendy aguã. Ha'e gui oo Nhanderuete aipoe'iaque katy.

⁴Mboapy ára ma ooa py Abraão oma'ẽ vy oexa ooxea mombyry gui.

⁵Ha'e vy aipoe'i guembiguai kuery pe:

— Peẽ kuery orerarõ 'rã apy mburika'i reve. Ha'e rã xee ma kunumi va'e reve 'rã roo kii rami. Nhanderuete romboetepa ma vy rojevvy ju 'rã peẽa py — he'i.

⁶Ha'e vy yxakã omoendy va'erã Abraão ojopy vy ombovoyi gua'y Isaque. Ha'e rã ta'y ma opo py ogueraa tata ha'e kyxe. Ha'e rami vy jogueraa.

⁷Ooa rupi Isaque aipoe'i nguu Abraão pe:

— Xeru.

Ombovai:

— Apy ma aĩ xera'y.

Isaque oporandu:

— Apy ma tata, yxakã guive oĩ. Mamo tu oĩ vexa'i jajuka ha'e japy va'erã?

⁸Ombovai:

— Xera'y, Nhanderuete ae 'rã ojou uka vexa'i japy va'erã — he'i. Ha'e gui oove tema joupive.

⁹Ha'e gui ovaẽ ma Nhanderuete ijayvuague py. Ha'e py ma Abraão ojapo peteĩ altar SENHOR pe. Ha'e va'e áry omoĩ yxakã. Ha'e gui ojokua gua'y Isaque, ha'e altar áry omonheno yxakã oĩ va'e áry.

¹⁰Opo omondouka vy ojopy kyxe gua'y ojuka aguã.

¹¹Ha'e ramo anjo SENHOR-a guigua ijayvu nhendu yva gui. Ha'e vy aipoe'i:

— Abraão! Abraão!

ombovai vy

— Apy ma aĩ — he'i.

¹²Ha'e ramo aipoe'i:

— Eupi eme ndepo kunumi va'e rejuka aguã, mba'eva ejapo eme hexe. Mba'eta aỹ ma aikuaa Nhanderuete renonde rejererokyjea rupi reiko va'ea, ndera'y peteĩ'i va'e xevy nereme'ẽxe e'ỹi rire — he'i.

¹³Abraão guakykue katy oma'ẽ vy oexa peteĩ vexa'i guakua re ojejura oiny va'e jai rogue hi'ãi va'e re. Ha'e rami vy vexa'i ojopy vy oapy gua'y rekovia.

¹⁴Ha'e va'e henda Abraão omboery “ SENHOR ojou uka 'rã”. Ha'e rami rire aỹ peve “ SENHOR pegua yvyty re ojou uka 'rã”, 'ea.

¹⁵Ha'e gui mokoĩguea ma anjo SENHOR-a guigua ijayvu Abraão pe yva gui.

16 Ha'e vy SENHOR aipoe'i:

— Xerery rupi ae aura: Nami rejapo, ndera'y peteĩ va'e xe'vy nereme'ẽxe e'yi rire ma

17 xee romoingo porã 'rã. Anhetẽ amboeta 'rã neramymino kuery jaxy-tata yva re ikuai va'e rami, ha'e ita ku'i ye'ẽ yv'ry ikuai va'e hetaa rami. Neramymino kuery ipo'aka 'rã ngovaigua kuery retã re.^k

18 Ha'e kuery re vy yvy regua kuery ha'e javi 'rã amoingo porã, xeayvua rejapo rire — he'i.^l

19 Ha'e ramo Abraão ojevy ju guembiguai kuerya py. Oo joupive guekoa Berseba katy. Ha'e py ju hekoa.

Naor ramymino kuery rery oĩa

20 Ha'e va'e rire Abraão oendu “Milca voi oikuavã ma kyrigüe, nderyvy Naor ra'y” 'ea rã

21 Po rami hery oĩ: tujave va'e ma Uz, tyvy Buz, Arã rurã Quemuel,

22 ha'e gui Quésede, Hazo, Pildas, Jidrafe ha'e Betuel.

23 Betuel rajy ma Rebeca. Ha'e va'e kuery irundy meme ma Milca memby kuery ikuai, Abraão ryvy Naor ramymino kuery.

24 Naor ra'yxy jevy ma Reumã hery va'e. Ha'e voi oguereko kyrigüe: Teba, Gaã, Taás ha'e Maaca.

Sara omanoague

23 1 Ha'e gui Sara ma cento e vinte e sete ma'etỹ re oikoa py
2 omano Quiriate-Arba tetã Hebrom 'epy va'e py, Canaã yvy re ae. Ha'e ramo Abraão ou vy ojae'o ipy'a vai vy.

3 Ha'e va'e rire Abraão opu'ã ju omano va'ekue ituia gui. Ha'e vy ijayvu Hete ra'y kuery ikuai va'e pe:

4 — Xee ma yvy mboae guigua aiko pendeyvy re. Peme'ẽ xe'vy ha'vy omano va'ekue ruparã pendeyvy re, xera'yxy retekue anhono porã aguã — he'i.

5 Hete ra'y kuery ombovai vy Abraão pe aipoe'i:

6 — Xeruvixa, endu ke oreayvu. Ndee ma orembyte reiko Nhanderuede huvixarã omoĩ va'ekue rami. Yvyra rupa iporãve va'e py tema enhono porã ndera'yxy retekue. Ore kuery regua mava'eve norome'ẽ e'yi 'rã yvyra ruparã va'e, omano va'ekue renhono porã aguã — he'i.

7 Ha'e ramo Abraão opu'ã vy guenapy'ã re oĩ ha'e va'e tekoa pygua kuery ha'e Hete ra'y kuery renonde.

8 Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Xapy'a rei omano va'ekue anhono porã aguã pejou porã ri vy pejapyxaka. Xerekovia pejerure Zoar ra'y Efrom pe,

⁹ Xevy ome'ẽ agua Macpela re itakua oĩ va'e, mba'eta ijyvy apy re oĩ. Hepyra rami porã tovende xevy, pendeivy mbyte re anhono porã agua — he'i.

¹⁰ Ha'e gui heteu regua Efrom ou vy uguapy oiny Hete ra'y kuery mbyte. Tetã kora rokẽ rupi oike va'e ha'e javi oendua py ijayvu, ha'e vy aipoe'i Abraão pe:

¹¹ — Any teve xeruvixa, endu ke. Xeyvy ame'ẽmba rive 'rã ndevy, itakua oĩ va'e guive. Xeretarã ra'y kuery pavẽ renonde ame'ẽ ndevy. Enhono porã tema omano va'ekue — he'i.

¹² Ha'e ramo Abraão guenapy'ã re oĩ tekoa pygua kuery renonde.

¹³ Tekoa pygua kuery oendua py ijayvu ju Efrom pe:

— Ha'e rami teĩ rejou porã ri ramo ajerure rejapyxaka agua re. Ndeyvy repy 'rã xee ame'ẽ. Ejopy ke xepo gui. Ha'e ramo 'rãe xera'yxy retekue anhono porã ha'e py — he'i.

¹⁴ Ha'e ramo Efrom ombovai:

¹⁵ — Xeruvixa, endu ha'vy. Peteĩ vvy quatrocentos hatã'i va'e prata guigua ovare va'e, mba'e tu ha'e nunga xevy ha'e ndevy? Enhono porã katu ha'e py ndera'yxy retekue — he'i.

¹⁶ Ha'e rami Efrom ijayvu rã Abraão oendu vy oaã prata ha'e ome'ẽ ixupe. Hete ra'y kuery oexaa py ome'ẽ, ijayvuague rami vy quatrocentos hatã'i va'e prata guigua, mba'emo vendea oiporuve va'e regua.

¹⁷ Ha'e rami Efrom vvy Macpela re oĩ va'e Manre katy'i, vvy, itakua ha'e vvyra ikuai va'e ha'e javi

¹⁸ ovendepa Abraão pe, Hete ra'y kuery ha'e tetã kora rokẽ py ikuai va'e ha'e javive oendua py.

¹⁹ Ha'e rire Abraão onhono porã gua'yxy Sara retekue itakua py, Macpela vvy re Manre katy'i. Ha'e va'e tekoa ma Hebrom, Canaã vvy re oĩ.

²⁰ Ha'e rami py Hete ra'y kuery Abraão pe ovende raka'e vvy ha'e itakua oĩ va'e, ta'yxy omano va'ekue ruparã.

Guembiguai pe Abraão Isaque ra'yxyrã ojou ukaague

24 ¹ Ha'e rire Abraão tujã'i ete ma, heta ma'etỹ ma oguereko, ha'e opa mba'e py SENHOR omoingo porã.

² Ha'e ramo Abraão ijayvu guembiguai hoo py ikuai va'e gui inhymave va'e, opa mba'e oguereko va'e re opena va'ety pe. Ha'e vy ixupe aipoe'i:

— Emoĩ ndepo xe'u guy rupi,

³ ha'e eura SENHOR Nhanderuete yva ha'e vvy ha'e javi re ipo'aka va'e rery rupi, xera'y ra'yxyrã rejou agua teĩ Canaã vvy apy aikoa py ikuai va'e rajy kuery regua e'ỹ guive.^m

^m 24.3 Ha'e va'e jave ma ha'e kuery ouraa ovareve agua opo omoĩ 'rã jo'u guy rupi oura vy.

4 Ha'e rã xeretarã kuerya py ae 'rã reo, ha'e va'e regua rejou aguã xera'y Isaque ra'yxyrã — he'i.

5 Ha'e ramo hembiguai aipoe'i:

— Xapy'a rei ma kunha va'e ndouxei 'rã xerupive kova'e yvy re. Ha'e rami rã ndera'y teve 'rã araa yvy rejuague katy?

6 Abraão ombovai:

— Nda'evei! Ejapo eme xera'y ha'e katy ojevy aguã rami.

7 Mba'eta SENHOR Nhanderuete yva pygua xepe'a karamboae xeru ro ha'e yvy xetuiague gui, ha'e xe'vy oura reve “Kova'e yvy ame'ẽ 'rã neramymino kuery peguarã”, he'i va'ekue. Ha'e rami vy nerenonde omondouka 'rã guembiguai anjo. Ha'e ramo ha'e va'e yvy gui 'rã reru xera'y ra'yxyrã.”

8 Ha'e gui xapy'a rei kunha va'e nderupive ndouxei ramo toaxa rive reuraague. Ha'e rami teĩ eraa eme xera'y ha'e katy — he'i.

9 Ha'e ramo opatõ Abraão 'u guy rupi hembiguai opo omoĩ reve oura ijayvuague rami ojapo aguã re.

10 Ha'e rami vy dez camelo hembiguai ogueraa opatõ rymba, ha'e mba'emo porã ipatõ ogueraa uka va'ekue ha'e javi. Mesopotâmia katy ojepe'a ovy, Naor kuery retã katy ae.

11 Hetã py ovaẽ rai'ia py peteĩ ygua oĩ va'e yv'ýry ovaẽ. Ha'e py omombytu'u ranhe mymba camelo henapy'ã re. Ka'aru jave kunhataĩgue yy re ouaty hora omombytu'u imbokuapy.

12 Ha'e vy aipoe'i opy'a py:

— SENHOR, xepatõ Abraão Ruete reiko va'e, ajerure ndevy xepytyvõ aguã, ha'e xepatõ Abraão voi remboaxy aguã.

13 Mba'eta xee ma apy aĩ ygua rexe'i'i, kunhague kova'e tetã pygua rajy kuery yy re ouaty py.

14 Ha'e nunga rupi tove kunhataĩ xe'vy aipoa'ea va'e: “Emboguejy yryru ay'u aguã”, ha'e ramo “Ey'u, ha'e nerymba camelo kuery avi 'rã amboy'u”, he'i va'e ae toiko nerembiguai Isaque ra'yxyrã reiporavo va'ekue. Ha'e ramo 'rãe aikuaa xepatõ remboaxy maa — he'i.

Rebeca reve Isaque nhovaexiague

15 Ha'e rami teri ijayvu ho'amy jave tetã gui oẽ ouvy Rebeca, Betuel rajy va'e. Tuu ma Abraão ryke'y Naor ra'y, ha'e Milca pi'a. Peteĩ yryru ogueru oiny oaxi'y áry.

16 Ha'e va'e kunhataĩ ma iporã vaipa, ava reve joguereko va'e'y teri. Ha'e gui ygua py oo vy o'yryru omonyẽ ma vy ou ju.

17 Ha'e va'e jave py tembiguai oo vy ovaexĩ. Ha'e vy aipoe'i:

— Eme'ẽ yy nde'yryru gui ay'u aguã.

18 Kunha va'e ombovai:

— Ey'u katu xeruvixa — he'i. Ha'e rami vy yryru omboguejy pojava vy ojopy reve ombojero'a omboy'u aguã.

¹⁹Omboy'upa ma vy aipoe'i:

— Anoëve ta nerymba camelo kuery pe ju ha'e javive oy'u peve — he'i.
²⁰Ha'e rami vy ojapura reve onhoẽ mymba oy'uaty py, ha'e onha ju ovy ygua katy ojarave aguã. Ogueruve ju vy camelo kuery ha'e javive omboy'u.

²¹Ava va'e ijayvu e'ỹ re omaẽ oiny oikuaa porãxe vy SENHOR anhetẽ pa ha'e oguataa py oipytyvõa, tyrã anya.

²²Camelo kuery ha'e javive oy'u ma ramo ava va'e oguenoẽ peteĩ ojere'i va'e ouro guigua hatã'i va'e rami rai ipoyi va'e, ha'e mokoĩ poapy regua ouro guigua dez hatã'i va'e rami ipoyi va'e.

²³Ha'e vy oporandu kunha va'e pe:

— Xee ajerure remombe'u aguã: Mava'e raju tu ndee? Ha'eve 'rã nda'u nderu ropy ake aguã, ha'e xerupive ou va'ekue guive?

²⁴Ombovai:

— Xee ma Betuel raju. Xeru ma Naor ra'yxy Milca pi'a.

²⁵Ha'e gui roguereko reta mba'emo pire ha'e nhuũ. Peke aguã voi ha'eve — he'i.

²⁶Ha'e rami rã ava va'e guenapy'ã re oĩ vy ombojerovia SENHOR.

²⁷Ha'e vy aipoe'i:

— Ta'ima'endu'a porãmby toiko SENHOR, xepatõ Abraão “Xeruete” he'ia, mba'eta nomboaxy e'ỹi xepatõ, neĩ anhetẽ rupi ndoguereko e'ỹi. Xeraperã re SENHOR xembo'e ra'e xepatõ retarã kuery ro py ae avaẽ aguã — he'i.

²⁸Ha'e rami rã kunhataĩ va'e onha ovy, ha'e oxy kuery ro py omombe'upa.

²⁹Rebeca oguereko peteĩ okyvy Labão hery va'e. Ha'e va'e onha ovy tembiguai ygua rexei hi'aĩ va'e ovaexĩ aguã.

³⁰Ojere'i va'e ha'e poapy regua gueindy poapy re oexa vy, ha'e heindy “Po rami ava va'e ijayvu xevy” he'i. Ha'e ramo Labão oendu vy oo ovaexĩ camelo reve, ygua yvy'iry hi'aĩa py.

³¹Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— SENHOR nemoingo porã va'e, evaẽ ke. Mba'e re tu re'ã apy oka py? Xeropy rupi areko katupa ma, nerymba camelo ikuai aguã guive — he'i.

³²Ha'e rami vy omovaẽ. Camelo kuery áry gui mba'emo omboguejy pa vy ome'ẽ mba'emo pire ha'e nhuũ. Yy guive ogueru ruka ava va'e py ojoi aguã, avakue hupive ou va'ekue pe voi.

³³Tembi'u guive ogueru.

Ha'e ramo ava va'e aipoe'i:

— Xee ndakaru reguai amombe'upa e'ỹ re mba'erã pa ajua.

Labão ombovai:

— Emombe'u ma'vy — he'i.

34 Ha'e ramo aipoe'i:

— Xee ma Abraão rembiguai aiko.

35 SENHOR omoingo porã ete xepatõ. Ha'e ramo oguerokopa: vexa'i, vaka, prata, ouro, guembiguai avakue ha'e kunhague, guymba camelo ha'e mburika'i.

36 Sara xepatõ ra'yxy kakuaa vaipa oikoa py oikuavã opi'a. Ha'e va'e pe ma tuu ome'êmba oguereko va'e ha'e javi.

37 Ha'e gui xepatõ xeapo karamboae aura aguã rami. Ha'e vy aipoe'i: “Xera'y ra'yxyrã rejou vy nda'ëvei kunhague Canaã vvy xee aikoa va'e regua rejou aguã.

38 Ha'e rami 'rãgue py xeru ro py 'rã reo, xeretarã kuerya py ae. Ha'e gui 'rã reru xera'y ra'yxyrã”, he'i va'ekue xevy.

39 Ha'e ramo xepatõ pe “Xapy'a rei ma kunha va'e ndouxei 'rã xerupive”, ha'e.

40 ramo ombovai: “ SENHOR hexeve aikoa va'e ombou 'rã guembiguai anjo nepytyvõarã, xeretarã kuery ha'e xeru ro py ae rejou aguã xera'y ra'yxyrã.

41 Ha'e rami avi xeretarã kuerya py reo ramo kunha va'e ha'e kuery nombou ukaxei ramo ma toaxa rive reuraague”, he'i va'ekue xevy.

42 Ha'e gui ange ygua py avaẽ vy aipoa'e xejeupe: “Xepatõ Abraão SENHOR ‘Xeruede’ he'ia va'e, xapy'a rei aguataa rupi xepytyvõ ramo ma,

43 apy ma aĩ aỹ ygua vvy'iry. Tove kunhataĩ yy re ou va'e pe aipoa'e ramo ‘Eme'ẽ na yy ruxã'i tay'u nde'yryru gui’, ha'e rã

44 xevy ‘Ey'u, ha'e nerymba camelo kuery pe voi ajara 'rã’, he'i va'e, ha'e va'e ae toiko xepatõ ra'y ra'yxyrã SENHOR oiporavo va'ekue”, ha'e va'ekue.

45 Ha'e nunga re teri xepy'a ainy jave oẽ ouvy Rebeca. Yryru oaxi'y áry ogueru va'e reve ygua py oo vy ojara yy. Ha'e gui xee aipoa'e: “Ajerure ndevy eme'ẽ na ay'u aguã”, ha'e

46 ramo ome'ẽ pojava. Ha'e vy oaxi'y áry gui yryru omboguejy vy aipoe'i: “Ey'u, ha'e nerymba camelo kuery pe voi ame'ẽ 'rã oy'u aguã”, he'i. Ha'e ramo ay'u, xerymba camelo kuery voi omboy'u.

47 Ha'e gui ixupe aporandu: “Mava'e rajy tu ndee?” Ha'e ombovai: “Betuel rajy aiko. Xeru ma Naor ra'y, Milca pi'a va'e”, he'i. Ha'e ramo ixĩ re amoĩ ojere'i va'e, ha'e rã ipoapy re ma poapy regua amoĩ.º

48 Ha'e vy xerenapy'a re aĩ vy ambojerovia SENHOR. Xema'endu'a porã SENHOR xepatõ Abraão “Xeruede” he'ia va'e re, mba'eta tape ha'evea rupi xerereko rire, xepatõ retarã rajy ae ajou aguã rami ta'y ra'yxyrã.

49 Ha'e gui aỹ ma xapy'a rei xepatõ pe iporã va'e ha'e anhetẽ rupigua ri pejapoxe vy pemombe'u xevy. Ha'e rami e'ỹ ramo pemombe'u porã avi xevy, xee aikuaa aguã jaiporu kuaa regua katy aa aguã, e'ỹ vy jaiporu kuaa e'ỹa katy — he'i.

º 24.47 Ha'e va'e jave py kunhague omombu uka 'rã oxĩ, aỹgua onambi omombu ukaa rami avi, ijegua va'e omoĩ aguã.

⁵⁰Ha'e ramo Labão ha'e Betuel ombovai:

— Ha'e nunga ma SENHOR gui ae oiko ra'e. Ore ma mba'eve rei oreayvurã ndoroikuaai, anhetê va'e remombe'u ramo.

⁵¹Upe hiny Rebeca nerenonde. Eraa, tapeo. Toiko nepatô ra'y ra'yxyrã, SENHOR ijayvuague rami vy — he'i.

Rebeca re Isaque omendaague

⁵²Ha'e rami ombovai rã Abraão rembiguai oendu vy guenapy'ã re oĩ SENHOR renonde.

⁵³Ha'e oguenoẽ mba'emo porã: ouro, prata guigua ha'e tupyja. Rebeca pe ome'ẽmba. Ikyvy pe, ixy pe avi ome'ẽ mba'emo porã.

⁵⁴Ha'e rire mae okaru ha'e oy'u okuapy, avakue hupive ou va'ekue reve. Pytũ oaxa okuapy.

Ko'ẽ rai ramove tembiguai opu'ã vy aipoe'i:

— Xemondouka ju xepatôa katy.

⁵⁵Ha'e rã ikyvy ha'e ixy aipoe'i:

— Tove, kunha va'e topytave'i ranhe dez ára ri jepe. Ha'e gui mae ma rã oo — he'i.

⁵⁶Ha'e ramo aipoe'i:

— Nda'evei ha'e rami aguã, aguataa rupi SENHOR xepytyvõ rire. Xemondouka ju xepatôa katy.

⁵⁷Aipoe'i okuapy:

— Nhaenoĩ ha'vy kunhataĩ va'e, ixugui ae nhaendu aguã — he'i.

⁵⁸Ha'e rami vy gueindy Rebeca oenoĩ okuapy vy oporandu ixupe:

— Reoxe pa kova'e ava reve?

Ha'e ramo

— Aa 'rã — he'i.

⁵⁹Ha'e ramo omondouka gueindy Rebeca hembiguai reve, Abraão rembiguai ha'e avakue hupive ou va'ekue reve oo aguã.

⁶⁰Ogueroayvu porã imondovy Rebeca. Ha'e vy aipoe'i:

— Ndee ma orereindy. Tanememby reta ete. Tove neremiarirõ kuery ta'ipo'aka ngovaigua kuery retã re — he'i.

⁶¹Ha'e ramo Rebeca opu'ã guembiguai kunhataigue reve. Camelo áry oĩmba vy oje'oi ava va'e rakykue. Ha'e rami py Abraão rembiguai ogueraa Rebeca.

⁶²Ha'e va'e jave Isaque ou oiny Beer-Laai-Roi katy gui, Neguebe yvy re ju oiko aguã.

⁶³Ka'aru'i jave oo oyvy rupi oikuaa pota aguã. Ha'e gui oma'ẽ vy oexa camelo árygua kuery ou oiny rã.

⁶⁴Rebeca voi oma'ẽ vy oexa Isaque. Ha'e rami vy camelo áry gui oguejy vy

⁶⁵oporandu Abraão rembiguai pe:

— Mava'e ava tu ou oiny yvy rupi nhandea katy?
 — Xepatõ rima ou — he'i ombovai vy. Ha'e ramo tova mo'ãa oguenoẽ vy omo'ã ngova.^p

⁶⁶Isaque pe tembiguai omombe'u mba'emo ojapo va'ekue ha'e javi.
⁶⁷Ha'e ramo Isaque ma oxy Sara rogue py ogueraa Rebeca. Hexe omenda ramo ta'yxy oiko. Isaque oayvu ete. Ha'e rami vy mae ipy'a porã ju ixy omanoague gui.

1 Crônicas 1.32,33

25 ¹Abraão omenda ju kunha mboae Quetura hery va'e re.
²Ha'e va'e ma oikuavã Zinrã, Jocsã, Medã, Midiã, Isbaque ha'e Suá.

³Jocsã ra'y kuery ma Sabá ha'e Dedã. Dedã ra'y kuery ma Assurim, Letusim ha'e Leumim.

⁴Midiã ra'y kuery ma Efá, Efer, Enoque, Abida ha'e Elda. Ha'e va'e kuery ha'e javi Quetura pi'a kuery.

⁵Ha'e rã Isaque pe ae ma Abraão ome'ẽ oguereko va'e ha'e javi.
⁶Gua'yxy jevy pi'a kuery pe ma mba'emo ome'ẽ avi va'eri oikove teri reve omondoukapa gua'y Isaque-a gui mombyry. Amboae yvy katy omondouka kuaray oua katy.

Abraão omanoague

⁷Abraão ma cento e setenta e cinco ma'etỹ re oiko.
⁸Ha'e gui Abraão ipytuẽ atã vy omano kakuaa ete reve. Ha'e ramo heraa tamoi kuerya py.
⁹Ha'e ramo ta'y Isaque ha'e Ismael onhono porã Macpela py itakua oi va'e py. Ha'e va'e yvy ma Manre katy'i oi, heteu regua Zoar ra'y Efrom mba'e va'ekue.
¹⁰Ha'e va'e yvy ma Hete ra'y kuery gui Abraão ojogua va'ekue. Ha'e py ae onhono porã Abraão, ta'yxy Sara yvỹry.
¹¹Abraão omano rire ta'y Isaque ju Nhanderuete omoingo porã. Isaque ma Beer-Laai-Roi katy'i oiko.

1 Crônicas 1.28-31

¹²Po rami Ismael ramymino kuery rery. Ha'e ma Abraão ra'y, Sara rembiguai Agar Egito guigua pi'a.

¹³Po rami ma Ismael ra'y kuery rery, jypy'i itui'i va'ekue guive. Ismael ra'y ypy ma Nebaiote, ha'e gui Quedar, Adbeel, Mibsão,

¹⁴Misma, Dumá, Massá,

¹⁵Hadade, Tema, Jetur, Nafis ha'e Quedemá.

^p 24.65 Rebeca ma ngova ojao'i omerã Isaque omboete vy, ha'e kuery reko rami vy.

16 Ha'e va'e kuery ma Ismael ra'y kuery. Ha'e kuery rery ma hetã ha'e hekoea rery joo ramigua. Doze huvixa ikuai guetarã kuery re opena va'e.

17 Ismael ma cento e trinta e sete ma'etỹ re oiko. Ha'e vy omano. Ha'e rã heraa tamoi kuerya py.

18 Ta'y kuery ma Havilã yvy guive Sur peve ikuai, Egito katy'i, Assíria katy jaa vy jaaxa va'e. Guetarã kuery gui mombyry ikuai.

Isaque ra'y kuery itui'iague

19 Po rami ma Abraão ra'y Isaque ra'y kuery. Abraão ra'y ma Isaque.

20 Isaque quarenta ma'etỹ oguerekoa py omenda Rebeca re. Ha'e va'e ma arameu regua Betuel Padã-Arã pygua rajy, arameu regua Labão reindy.

21 Ha'e gui Isaque ra'yxy imemby va'erã e'ỹ oiko ramo ojerure SENHOR pe. Ha'e rã ojerurea SENHOR oendu ramo ta'yxy Rebeca oguereko'i kyrĩ va'e.

22 Hyru'i py kyrĩgue joe opu'ã okuapy. Ha'e ramo Rebeca aipoe'i:

— Ha'e rami ri ramo mba'erã tu xee aiko? — he'i. Ha'e rami vy oporandu SENHOR pe.

23 SENHOR ombovai:

— Mokoĩ regua rima nderye py oi, itui'i guive mokoĩ regua 'rã oiko joo rami e'ỹ ikuai va'e. Peteĩ regua ma amboae gui ipo'akave 'rã, ha'e tujave va'e oiko 'rã kyrĩve va'e rembiguai — he'i.^q

24 Ha'e gui kyrĩ va'e oikuavã aguã ára ovaẽ ramo mokoĩ oi ra'e hyru'i py.

25 Jypygua ma pytã rei, haguepa rei va'e oiko. Ha'e nunga rupi omboery Esaú.^r

26 Ha'e rire'i ma tyvy ju oiko guyke'y Esaú pyta re ojopy reve. Ha'e nunga rupi omboery Jacó.^s Isaque sessenta ma'etỹ oguerekoa py ta'yxy Rebeca oikuavã'i.

Esaú jypygua peguardã va'e ovendeague

27 Ha'e gui avakue'i tujapave ma oje'oivy. Esaú ma imba'ejuka rupi oiko ka'aguy re. Ha'e rã Jacó ma oiko rive, oo'i py oi va'e.

28 Isaque oayvu vaipa Esaú, xo'o ojuka va'ekue ho'uxe vai vy. Ha'e rã Rebeca ma Jacó oayvuve.

29 Ha'e gui Jacó mba'emo'i ombojy oiny jave Esaú ou oiny ka'aguy gui inhembyayi vaipa reve.

30 Ha'e vy aipoe'i:

— Eme'ẽ xevy upe pytã rei va'e rembojy va'ekue kyrĩ'i ha'u aguã, xenhembyayi vaipa ma — he'i. Ha'e nunga rupi omboerya Edom.^t

^r 25.25 Tery Esaú ma “Haguepa va'e” 'ea. ^s 25.26 Tery Jacó ma “Jopyta jopya” 'ea, nhombotavya jaikuaa aguã. ^t 25.30 Tery Edom ma “Pytã va'e” 'ea.

^q 25.23 Romanos 9.12

- 31 Ha'e ramo Jacó aipoe'i:
 — Evende ranhe xe'vy jypygua peguarã rejopy va'erã va'e."
 32 Tyke'y ombovai:
 — Xee ma amano ta ma. Mba'erã tu ovare xe'vy jypygua peguarã va'e?
 — he'i.
 33 Ha'e ramo Jacó
 — Eura ranhe xe'vy — he'i ramo oura.
 34 Ha'e gui Esaú pe Jacó ome'ẽ mbojape ha'e lentilha mimoĩ. Ha'e rã ho'upa ma vy opu'ã ovy. Ha'e rami py Esaú nombovarei jypygua pegua ojopy aguã va'ekue.

Filisteu kuery vvy re Isaque oiko jave guare

- 26** 1 Ha'e gui oiko ju karuai vvy re, jypy'i Abraão oiko teri jave karuai oiko va'ekue ramigua. Ha'e nunga rupi Isaque oo Gerar katy, filisteu kuery ruvixa Abimeleque-a py.
 2 Ha'e gui ixupe SENHOR ojexa uka vy aipoe'i:
 — Eguejy eme Egito katy. Epyta vvy xee aexa uka va'e py.
 3 Ha'e py ae eiko. Ha'e rã xee aiko 'rã ndereve, romoingo porã 'rã guive. Mba'eta ndevy ha'e ndera'y kuery pe ju 'rã ame'ẽ kova'e vvy ha'e javi. Ajapopa 'rã nderu Abraão pe auraague.
 4 Ha'e rami vy neramymino kuery amboeta 'rã jaxy-tata yva re ikuai va'e hetaa rami. Ha'e kuery pe ju teĩ ame'ẽ kova'e vvy ha'e javi. Neramymino kuery re vy amoingo porã 'rã ha'e javi regua vvy re ikuai va'e,
 5 Abraão xenhe'ẽ rendu rire. Ha'e ma ojapopa ajapo uka va'e, aipota va'e, lei hekorã aeja va'ekue ha'e javi — he'i."
 6 Ha'e ramo Isaque ma Gerar py ae opyta.
 7 Ha'e va'e tekoa pygua kuery ta'yxy re oporandu rã “Xereindy” he'i 'rã, “Xera'yxy” he'i aguã okyje vy. Ojeupe ae “Avakue tekoa pygua xejuka e'y aguã Rebeca oayvu vy” he'i, ta'yxy iporã vaipa ramo.
 8 Are ma ha'e py Isaque oikoa py filisteu kuery ruvixa Abimeleque oma'ẽ peteĩ okē'i rupi. Ha'e vy oexa Isaque gua'yxy Rebeca reve joayvu ramo.
 9 Ha'e gui Abimeleque oenoĩ uka Isaque. Ha'e vy aipoe'i:
 — Anhetē ae kunha va'e ndera'yxy ra'e! Mba'e re tu ixupe “Xereindy” 're?
 Isaque ombovai:
 — Mba'eta “Ikáuxa xejukaa e'y aguã”, ha'e vy — he'i.
 10 Abimeleque aipoe'i:

u 25.31 Ha'e kuery reko rami vy tuu omano vy gua'y tujave va'e pe oea retave 'rã iporãve va'e anho, ha'e rã kyrive va'e pe ma mboapy'ive 'rã oea.

v 26.5 Atos 3.25

— Mba'e re tu ha'e rami rejapo orere? Ndayi rãgue amongue apyguã ndera'yxy reve ojevavy aguã. Ha'e rami va'e rire ndee orembojevavy vaipa ete rãgue — he'i.

¹¹ Ha'e gui guetarã kuery ha'e javive pe ju Abimeleque ijayvu:

— Amongue kova'e ava re ojapo vai va'e, ha'e e'ỹ vy ta'yxy re opena va'e ma anhetẽ omano 'rã — he'i.

¹² Ha'e rire ha'e va'e yvy re Isaque oma'etỹ. Ha'e va'e ma'etỹ re ae peteĩ-teĩ gui omono'õ cem, SENHOR omoingo porã ramo.

¹³ Ha'e rami vy oguerekopave tema ovy, oiko porã, oguerekopa ete peve.

¹⁴ Oguereko vexa'i, vaka, oguereko reta guembiguai. Ha'e ramo filisteu kuery nda'evei rei ikuai hexe.

¹⁵ Ha'e rami vy ombotypa ygua tuu Abraão oikove teri rã hembiguai kuery ojo'o va'ekue, yvy omonyẽmba rive.

¹⁶ Abimeleque voi aipoe'i Isaque pe:

— Ejepe'a orerekoa gui, ore kuery gui ndepo'akapave ma guive ramo — he'i.

¹⁷ Ha'e rami rã Isaque oo ha'e gui, Gerar yvy'ã guy py ju oiko aguã. Ha'e py ae hekoa.

¹⁸ Ha'e py peteĩgue ju Isaque ojo'o uka yguarã Abraão oikove teri rã ojo'o pyre, Abraão omano rire filisteu kuery ombotypa va'ekue. Ygua peteĩ-teĩ omboery tuu omboeryague rupi ae.

¹⁹ Isaque rembiguai kuery avi yvy'ã guy py ojo'o vy ojou yvu porã oĩa.

²⁰ Ha'e rã Gerar pygua vexa'i re opena va'e kuery joguero'a okuapy Isaque rymba kuery re opena va'e reve, “Kova'e yy ma oremba'e” he'i vy. Ha'e ramo ha'e va'e ygua Isaque omboery Esequẽ, hexeve joguero'a ramo.”

²¹ Ha'e gui amboae ygua ju ojo'o. Ha'e va'ekue re voi joguero'a okuapy. Ha'e nunga rupi ha'e va'e omboery Sitna.^x

²² Ha'e gui oove vy amboae ju ojo'o yguarã. Ha'e va'e re ma ndajoguero'avei vy omboery Reobote,^y “Aỹ SENHOR nhanderekoarã ome'ẽ ma ramo nhandekuai porã 'rã kova'e yvy re” he'i vy.

²³ Ha'e gui Berseba katy ju oo.

²⁴ Ha'e va'e pyávy SENHOR ojexa uka ixupe. Ha'e vy aipoe'i:

— Xee ma nderu Abraão Ruete. Ekyje eme, mba'eta ndereve voi xee aiko. Romoingo porã 'rã, ha'e neramymino kuery amboeta 'rã xerembiguai Abraão re vy — he'i.

²⁵ Ha'e ramo ha'e py ojapo peteĩ altar SENHOR pe, ha'e ojapukai hery rupi. Ha'e gui oupi oĩ aguã ha'e py ae hekoa vy. Hembiguai kuery ojo'o ju yguarã hale py.

Abimeleque reve Isaque peteĩ rami ikuai aguã ojapoague

²⁶ Ha'e rire Gerar gui ou Abimeleque, irũ Ausate ha'e xondaro ruvixa Ficol reve.

^w 26.20 Tery Esequẽ ma “Joguero'aa” 'ea. ^x 26.21 Tery Sitna ma “Ija'e e'ya” 'ea.

^y 26.22 Tery Reobote ma “Heta ikuai aguã” 'ea.

27 Ovaẽmba ramo Isaque aipoe'i ha'e kuery pe:

— Mba'erã tu peju xea py? Xere napendea'ei rei vy penembyte gui xepe'a va'ekue ri.

28 Ha'e kuery ombovai:

— Roexa porã SENHOR anhetẽ ndereve oikoa. Ha'e rami vy aiporo'e: “Aỹ ke jaura ore kuery ndereve, jajapo peteĩ rami nhandekuai aguã.”

29 Eura ke orevy rejapo vai e'ỹ aguã, ore peteĩve henda py ndere ndorojapo vaia rami avi. Ha'evea rami anho rojapo ndere, romondouka porã guive karamboae. Ndee ma SENHOR omoingo porã va'e reiko — he'i.

30 Ha'e ramo Isaque ojapo ngaru ha'e kuery pe. Okaru ha'e oy'u okuapy. 31 Ko'ẽ rai opu'ã vy oura okuapy joupe-upe. Ha'e gui Isaque omondoukapa rã ha'e kuery oje'oi porã.

32 Ha'e va'e árave Isaque rembiguai kuery ou vy ixupe omombe'u ygua ojo'o va'ekue. Ha'e vy aipoe'i:

— Rojou ma yy — he'i okuapy.

33 Ha'e va'e ygua ma omboery Seba. Ha'e rami rire ha'e va'e tetã rery aỹ reve Berseba.

34 Ha'e gui Esaú quarenta ma'etỹ oguerekoa py gua'yxyrã ojou mokoĩ: heteu regua Beerí rajy Judite ha'e heteu regua Elom rajy Basemate.

35 Ha'e kuery mokoĩve re Isaque ha'e Rebeca nda'evei ete ikuai.

Isaque gua'y kuery Jacó ha'e Esaú ogueroayvu porãague

27 1 Isaque tujai'í vy ndoexa kuaavei, noma'ẽ atãveí ma vy. Gua'y tujave va'e Esaú oenoĩ vy aipoe'í:

— Xera'y.

Ombovai:

— Apy ma aĩ — he'i.

2 Tuu aipoe'í ixupe:

— Xetuja'í ma, amano aguã ára ovaẽ ouvvy teĩ ndaikuaai araka'e paa.

3 Aỹ eraa nerembiporu hu'y ryrú ha'e nderapa, tereo ka'aguy re, ha'e ejuka xo'o xevy.

4 Ejapo tembi'u hee va'e xee ha'uxea ramigua, eru ha'u aguã. Mba'eta amano e'ỹ mbove xee rogueroayvu porã 'rã — he'i.

5 Ha'e ramo Rebeca oendu gua'y Esaú reve Isaque ijayvu rã. Ha'e ramo Esaú ka'aguy re xo'o ojuka aguã oo ma ramo

6 Rebeca aipoe'í opi'a Jacó pe:

— Aendu kuri nderyke'y Esaú reve nderu ijayvu vy

7 “Eru xo'o, ha'e ejapo tembi'u hee va'e ha'u aguã, amano e'ỹ mbove SENHOR renonde rogueroayvu porã aguã”, he'i rã.

8 Aỹ ma xepi'a, endu xeayvu, ejapo ajapo uka va'e.

9 Tereo mymba kora py, eru mokoĩ kavara'í iporã va'e. Ha'e va'e gui ma xee ajapo 'rã tembi'u hee va'e nderu pe, ha'e ho'uxea ramigua ae.

10 Ha'e gui reraa 'rã nderu pe ho'u aguã, omano e'ỹ mbove ndee ae ndereroayvu porã aguã — he'i.

11 Jacó aipoe'i oxy Rebeca pe:

— Ha'e rami avi ke'y Esaú ma haguepa rei va'e, ha'e rã xee ma ha'e ramigua e'ỹ.

12 Xapy'a rei xeru opokopa 'rã xere, oikuaa pota vy. Ha'e rami vy oikuaa 'rã ambotavyxea, ha'e ijayvu vai 'rã xere, xereroayvu porã 'rãgue py — he'i.

13 Ha'e rã ixu ombovai:

— Xepi'a, tove xere ae toĩ ijayvu vaia. Ndee ma ejapo xeayvua. Tereo, ha'e eru — he'i.

14 Ha'e ramo oo. Mymba ojuka vy ogueru oxy pe. Ha'e rã ojapo tembi'u hee va'e, tuu ho'uxea ramigua.

15 Ha'e gui Rebeca ogueru opi'a tujave va'e Esaú mba'e ao iporãve va'e, ngoo py oguereko va'e. Ha'e va'e py ma opi'a kyrive va'e Jacó ju omonhemonde.

16 Kavara rague py onhovã ipo ha'e ijaju'y ndagueia rupi.

17 Ha'e vy opi'a Jacó pe ome'ẽ tembi'u hee va'e ha'e mbojape ojapo va'ekue.

18 Ha'e gui nguua py Jacó oo. Ha'e vy aipoe'i:

— Xeru.

Ombovai:

— Apy ma aĩ. Mava'e tu ndee, xera'y?

19 Jacó ombovai:

— Xee ma Esaú, ndera'y tujave va'e. Ajapo ma rejapo uka va'ekue. Evy ke, eguapy, he'u ajuka va'ekue, xereroayvu porã aguã — he'i.

20 Ha'e ramo Isaque aipoe'i gua'y pe:

— Xera'y, mba'exa vy tu rejou voi'i ete ri rejuka va'erã?

Ombovai:

— Mba'eta SENHOR nderuete ombou xerenonderã — he'i.

21 Ha'e ramo Isaque aipoe'i Jacó pe:

— Enhemboja ha'vy xea py. Tapoko ndere xera'y, Esaú ete pa reikoa tyrã anya aikuaa aguã — he'i.

22 Ha'e ramo nguua Isaque-a katy'i Jacó onhembojave. Ha'e ramo hexe opokopa vy aipoe'i:

— Ndeayvua ma Jacó rami ndeayvu, ha'e rã ndepo ma Esaú rami ae ndepo — he'i.

23 Ndoikuaai, ipo haguepa rei ramo tyke'y Esaú po rami. Ha'e rami vy ogueroayvu porã.

24 Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Ndee ma xera'y Esaú ae pa?

Ombovai:

— Tá, ha'e ae xee — he'i.

25 Ha'e ramo aipoe'i:

— Xera'y, eru ha'vy xea py rejuka va'ekue ha'u aguã, rogueroayvu porã aguã — he'i. Ha'e gui xo'o ogueru ramo ho'u. Vinho avi ogueru ramo oy'u.

26 Tuu Isaque aipoe'i:

— Xera'y, evaêve'i ju ke, xerayvu — he'i.

27 Ha'e rã onhemboja vy oayvu. Ha'e ramo tuu oetũ ijao reakuã. Ha'e vy ogueroayvu porã vy aipoe'i:

— Xera'y, reakuã ma mba'ety SENHOR omoingo porã va'e reakuã.

28 Nhanderuete tome'ẽ ndevy yxapy yva gui, tomoingo porã ndevvy re henhoi va'e. Tome'ẽ vaipa trigo ha'e uva pyau.

29 Tove amboae regua nerembiguai ta'ikuai, tanemboete. Tove nderyvy kuery re tandepo'aka, ndexy pi'a kuery guenapy'ã re toi nerenonde. Tove ndere ijayvu vai va'e toiko ayvu vaipy, ha'e rã ndereroayvu porã va'e ma ayvu porãmbý toiko — he'i.

30 Gua'y Jacó Isaque ogueroayvu porãmba ma ramo nguua gui oẽ ovy ramove tyke'y Esaú ovaẽ okaxa vy ooague gui.

31 Ha'e avi tembi'u hee va'e ojapo va'ekue ogueru nguua py. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Evy ke xeru, he'u ndera'y ojuka va'ekue, xereroayvu porã aguã — he'i.

32 Tuu Isaque oporandu:

— Mava'e tu ndee?

Ombovai:

— Xee ma ndera'y tujave va'e Esaú — he'i.

33 Ha'e ramo Isaque oryryipa reve aipoe'i:

— Mava'e tu ha'vy xo'o ojuka va'ekue ogueru ra'e? Ndee reju e'ỹ mbove xee ha'upa ma, ha'e aroyvu porã guive. Ha'e rami rire ayvu porãmbý ae rã oiko — he'i.

34 Ha'e rami tuu ijayvu rã Esaú oendu vy nda'evei vaipa. Ha'e vy aipoe'i nguu pe:

— Xeru, xee voi ta'vy xereroayvu porã rãgue.

35 Tuu ombovai:

— Nderivyv xembotavy reve ou vy ojereroayvu porã uka kuri nderekovia — he'i.

36 Ha'e ramo Esaú aipoe'i:

— Ha'evea rami e'ỹ ri ty'y ha'e hery Jacó?^z Mba'eta mokoigue ma xembotavy. Xegui jypygua peguarã ajopy 'rã va'ekue oipe'a rire aỹ ma xerekovia ju ojereroayvu porã uka. Ndererekovei teve neĩ peteĩ henda py ri jepe xereroayvu porã aguã?

37 Ha'e ramo tuu Isaque ombovai Esaú pe:

^z 27.36 Tery Jacó ma “Nhombotavya” 'ea (25.26).

— Xee amoĩ ae ma ndere ipo'aka va'erã. Tyvy kuery hembiguai ikuai aguã rami ajapo. Trigo ha'e uva pyau ojoupa aguã rami xeyvuu. Ha'e gui ndee xera'y, mba'e tu aỹ ajapo ta ndevy? — he'i.

³⁸ Esaú aipoe'i nguu pe:

— Xeru, neĩ peteĩ henda py xereroayvu porã aguã voi teve ndererekoi? Xereroayvu porã avi nho ke — he'i. Ha'e gui Esaú ijayvu atã vy ojae'o.

³⁹ Tuu Isaque ombovai:

— Ndee ma yvy porã gui mombyrya py 'rã reiko, yxapy yvate gui ho'a e'ỹa rupi.

⁴⁰ Kyxe re rejeroiviaa rupi 'rã reiko nderyvy rembiguai. Ha'e rami teĩ repu'ã vy reo jepe 'rã ndere ipo'akaa gui — he'i.

⁴¹ Ha'e rire gua'y Jacó tuu ogueroayvu porã rire Esaú ivai guyvy pe. Ha'e vy aipoe'i ojeupe: “Xeru omano aguã ovaẽ rai'i ma. Ha'e va'e rire ma ajuka 'rã xeryvy Jacó”, he'i.

⁴² Rebeca oendu ha'e rami ipi'a tujave va'e Esaú ijayvuague omombe'ua rã. Ha'e rami vy oenoĩ uka opi'a kyrive va'e Jacó. Aipoe'i ixupe:

— Ma'ẽ, nderyke'y Esaú ndejukaxe ipy'a porã aguã.

⁴³ Ha'e gui aỹ ma xepi'a, endu xeyvua. Tereo xekyvy Labão ro katy Harã py.

⁴⁴ Hexeve eiko are nderyke'y ivaiague oaxa peve,

⁴⁵ nderyke'y re rejapoague re hexarai vy nda'ivaivei peve. Ha'e gui ma amondouka 'rã ndereruarã. Mba'e re tu peteĩ árave amokanhy ta xepi'a kuery mokoive? — he'i.

⁴⁶ Ha'e gui ome Isaque pe ju Rebeca aipoe'i:

— Xee ma ndavy'ai Hete rajy kuery kova'e yvy re ikuai va'e re. Xapy'a rei Jacó ju ha'e kuery va'e regua gua'yxyrã ojou ramo mba'erã tu aikove ta? — he'i.

Jacó ojavaague

28 ¹ Ha'e ramo Isaque oenoĩ Jacó. Ogueroayvu porã reve omondouka. Ha'e vy aipoe'i:

— Nda'vei ndera'yxyrã rejou aguã apy Canaã yvy re ikuai va'e rajy kuery regua.

² Ha'e rami 'rãgue py epu'ã, tereo Padã-Arã katy, ndexy ru Betuel ro katy. Ha'e py ae 'rã ndera'yxyrã rejou ndexy kyvy Labão rajy kuery regua.

³ Tove Nhanderuete ipo'akapa va'e tanemoingo porã, tomoeta neramymino kuery, heta regua pendekuai aguã.

⁴ Tove ndere ju toiko Abraão ogueroayvu porãague, ha'e gui neramymino kuery re ju, yvy reikoa Nhanderuete Abraão pe ome'ẽ va'ekue re ndee ju nderekoa aguã — he'i.

⁵ Ha'e rami vy Isaque omondouka Jacó Padã-Arã katy Betuel ra'y Labão ro katy. Ha'e va'e ma Arã pygua oiko, Jacó ha'e Esaú xy Rebeca kyvy.

⁶Ha'e gui Esaú oexa gua'y Jacó Isaque ogueroayvu porã reve Padã-Arã katy omondouka rã gua'yxyrã ha'e gui ojou aguã. Mba'eta ixupe “Nda'evei Canaã vvy re ikuai va'e rajy kuery regua rejou aguã ndera'yxyrã” he'i imondovy va'ekue.

⁷Ha'e vy Esaú oexa avi Jacó nguu ha'e oxy ayvu oendu vy Padã-Arã katy oo rã.

⁸Oikuaa avi tuu Isaque kunhague Canaã vvy pygua ndojou porãia.

⁹Ha'e rami vy Abraão ra'y Ismael rekoa py Esaú oo vy gua'yxyrã kuery ojou va'ekue gui ojouve ju Ismael rajy Maalate, Nebaiote reindy.

Jacó pe tape pyrô-pyrôa'i oexa ukaa ague

¹⁰Ha'e gui Jacó ma Berseba gui ojepe'a vy oo oiny Harã katy.

¹¹Peteĩ henda py ovaëa py oaxa pytũ, kuaray oike ma ramo. Peteĩ ita ha'e py itui va'e ojou vy omoi oakã ngytarã. Ha'e vy onheno oupy vy oke.

¹²Oexa ra'u vy oexa peteĩ tape pyrô-pyrôa'i vvy gui yva peve oo va'e.

Ha'e va'e rupi anjo kuery Nhanduetea guigua ojeupi ha'e oguejy okuapy.

¹³Ha'e va'e gui mombyry e'ỹ hi'ai SENHOR. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Xee ma SENHOR neramoĩ Abraão ha'e Isaque Ruete. Vvy aỹ renheno rejupya ma ame'ẽ 'rã ndevy ha'e neramymino kuery pe.

¹⁴Neramymino kuery ma vvy ku'i rami 'rã heta. Kuaray oikea katy guive 'rã hekoa kuaray oua katy peve, ha'e ijapu'a'ia katy guive ipuku-a katy peve. Ndere ha'e neramymino kuery re vy amoingo porã 'rã ha'e javi regua vvy re ikuai va'e.

¹⁵Xee ma aiko ndereve, ndere apena 'rã mamõ rã reikoa rupi. Rojapo 'rã kova'e vvy re rejevy ju aguã rami. Noroipytyvõ e'ỹi 'rã, xeayvuague ajapopa peve — he'i.

¹⁶Ha'e gui Jacó okeague gui omyĩ vy aipoe'i:

— Anhetẽ SENHOR oĩ ra'e apy. Xee ma ndaikuaai.

¹⁷Nda'evei rima ra'e apy! Apy ma Nhanduete ro, yva rokẽ ae! — he'i ojererokyje reve.

Betel py Jacó ita omopu'ãague

¹⁸Ko'ẽ rai ramove Jacó opu'ã vy ojopy ita oakã ngytarã omoi va'ekue, ha'e omopu'ã ijytarã rami. Hi'áry onhoẽ azeite.

¹⁹Ha'e va'e katy'i tetã oĩ va'e yma Luz hery va'ekue ma Betel ju omboery.^a

²⁰Ha'e gui Jacó onhemboayvu vy aipoe'i:

— Xapy'a rei xereve Nhanduete oiko vy xere opena ramo, xapy'a rei mbojape ha'e ao anhemonde aguã xevey ome'ẽ ramo

²¹xeru ro katy ju ajevvy porã aguã rami, ha'e ramo SENHOR ae 'rã Xeruete.

^a 28.19 Tery Luz ma português pygua ayvu “Luz” e'ỹ raka'e, ha'e kuery ayvu py “Amêndoa'y” 'ea. Ha'e rã tery Betel ma “Nhanduete ro” 'ea.

22 Ha'e gui kova'e ita ijytarã rami amopu'ã va'ekue ma oĩ rã Nhanderuete rorã. Ha'e gui mba'emo rejou uka va'e nhavõ gui xee ame'ẽ kuerei rã dízimo ndevy — he'i.

Raquel reve Jacó nhovaexiague

29 ¹Jacó oguatave vy ovaẽ kuaray oua katy ikuai va'e kuery yvy re. ²Omaẽ vy oexa peteĩ ygua ojo'o pyre oĩ va'e. Oexa avi ijyvýry mboapy henda py vexa'i ijaty va'e. Onhenomba rei okuapy, mba'eta ha'e va'e ygua gui ae rã opena va'e kuery ome'ẽ guymba kuery oy'u aguã. Ygua juru áry oĩ ita tuvixa va'e imbotyarã.

³Ha'e py mymba kuery ijatypa jave opena va'e kuery oipe'a rã ita ygua juru gui. Ha'e vy vexa'i kuery omboy'upa ma vy omoĩ ju rã oĩaty py.

⁴Jacó oporandu ha'e kuery pe:

— Xeryvy kuery, mamogua tu peẽ kuery?

Ombovai:

— Ore ma Harã pygua — he'i okuapy.

⁵Jacó oporandu ha'e kuery pe:

— Peikuaa pa Naor ra'y Labão?

Ombovai vy

— Roikuaa ri — he'i.

⁶Jacó oporanduve ju:

— Ha'e oiko porã pa?

— Tá, oiko porã. Pee hymba kuery vexa'i reve ou oiny va'e ma tajy

Raquel ae — he'i okuapy.

⁷Ha'e ramo aipoe'i ha'e kuery pe:

— Ndaka'arui teri, novaẽi teri mymba kuery vexa'i pemboty aguã.

Pemboy'u vexa'i kuery, ha'e peraa pemongaruve — he'i.

⁸Ha'e kuery ombovai:

— Ore kuery pe nda'evei, mymba kuery ijatypa e'ÿa ja. Ha'e ramo rãe roipe'a ita ygua juru gui romboy'u aguã — he'i okuapy.

⁹Ha'e kuery reve ijayvu teri reve ovaẽ ouvy Raquel nguu rymba kuery reve, mba'eta vexa'i re openaa rupi oiko.

¹⁰Ha'e gui oxy kyvy Labão rajy Raquel hymba vexa'i kuery reve ou oiny rã Jacó oexa vy oo oipe'a ita ygua juru gui. Ha'e rami vy omboy'u oxy kyvy Labão rymba vexa'i kuery.

¹¹Ha'e nunga Jacó oja'opapa vy Raquel oayvu vy ojae'o.

¹²Ha'e vy Raquel pe Jacó omombe'u tuu retarã ra'y ha'e Rebeca pi'a oikoa. Ha'e ramo kunha va'e onha ovy nguu pe omombe'u aguã.

¹³Heindy pi'a Jacó ovaẽague Labão oendu vy onha reve oo ovaexĩ. Oikuavã, oayvu, ha'e ngoo py ogueraa. Ha'e ramo Labão pe Jacó omombe'upa oguataa rupi oiko va'ekue.

¹⁴Labão aipoe'i ixupe:

— Anhetẽ ndee xekãgue ha'e xero'o regua reiko — he'i. Ha'e ramo Jacó peteĩ jaxy re oiko hexeve.

¹⁵Ha'e rire Labão aipoe'i Jacó pe:

— Ndee xeretarã reiko va'eri ha'eva rami teve remba'eapo rive xeivy? Emombe'u ke mba'e re 'rã tu remba'eapo — he'i.

¹⁶Labão oguereko mokoĩ guajy: guaiguĩve va'e ma Lia, ha'e rã kyrĩve va'e ma Raquel.

¹⁷Lia ma oexa porã va'e'ỹ, ha'e rã Raquel ma opa mba'e py iporã, hova rupi voi.

¹⁸Jacó oayvu Raquel. Ha'e vy aipoe'i Labão pe:

— Sete ma'etỹ re amba'eapo 'rã ndevy, nderajy kyrĩve va'e Raquel re.

¹⁹Labão ombovai:

— Amboae ra'yxyrã ame'ẽ 'rãgue py ha'eveve ndevy ae ame'ẽ aguã. Eiko ha'vy xea py — he'i.

²⁰Ha'e rami vy sete ma'etỹ re Jacó omba'eapo Raquel re. Ixupe rã sete ma'etỹ oaxapa voi, mboapy ára ete'i merami, oayvu ete ramo.

Lia ha'e Raquel re omendaague

²¹Ha'e gui Jacó aipoe'i Labão pe:

— Eme'ẽ ma'vy xera'yxyrã. Ovaẽ ma nha'angaague, hexe amenda aguã — he'i.

²²Ha'e ramo Labão omboatypa avakue ha'e py ikuai va'e ngaru ojapoa py.

²³Pyávy ma ogueru guajy Lia, Jacó pe ome'ẽ. Ha'e ramo jogueroke.

²⁴(Guajy Lia rembiguirã Labão ome'ẽ guembiguai kunha Zilpa.)

²⁵Ko'ẽgue Lia ri ty ra'e oikuaa vy Jacó aipoe'i Labão pe:

— Mba'e re tu ha'e rami xeapo ra'e? Nderajy Raquel re e'ỹ ri ty'y amba'eapo raka'e? Mba'e re tu xembotavy ri?

²⁶Labão ombovai:

— Nda'evei ha'e rami rojapo aguã orerekoa py. Nda'evei guaiguĩve va'e gui kyrĩve va'e ranhe omenda aguã.

²⁷Kova'e semana opa rire ma ame'ẽ 'rã Raquel avi, sete ma'etỹ re ju xeivy remba'eapo aguã re — he'i.

²⁸Jacó ojou porã vy peteĩ semana oiko Lia reve. Ha'e ramo mae ma guajy Raquel avi Labão ome'ẽ ta'yxyrã.

²⁹(Guajy Raquel rembiguirã Labão ome'ẽ avi guembiguai kunha Bila.)

³⁰Ha'e gui Jacó joguereko Raquel reve. Lia gui oayvuve Raquel. Ha'e gui sete ma'etỹ re ju omba'eapo Labão pe.

Jacó ra'y kuery itui'iaque

³¹Lia ndoayvuivea SENHOR oexa vy ojapo imemby aguã rami. Ha'e rã Raquel ma imemby va'erã e'ỹ oiko.

³²Ha'e ramo Lia kyrĩ va'e oguereko vy oikuavã ava'i. Ha'e va'e omboery Rúben. Ha'e vy aipoe'i:

— Xeporiau rã SENHOR oexa vy xepytyvõ. Ha'e ramo aỹ xeme xerayvu rã — he'i.^b

³³Teĩgue ju kyrĩ va'e oguereko vy oikuavã ava'i. Ha'e vy aipoe'i:

— Ajexavai aikovya SENHOR oikuaa vy kova'e ju ome'ẽ xevy — he'i vy omboery Simeão.^c

³⁴Peteĩgue ju Lia kyrĩ va'e oguereko vy oikuavã ava'i. Ha'e vy aipoe'i:

— Aỹ kova'e gui ma xeme xereve onhemoirũve rã, mboapy ta'y areko ramo — he'i. Ha'e vy omboery Levi.^d

³⁵Peteĩgue ju oguereko kyrĩ va'e, ava'i. Ha'e vy aipoe'i:

— Aỹ ma arovy'a SENHOR — he'i. Ha'e vy omboery Judá.^e Ha'e gui ndoguerekovei ranhe kyrĩ va'e.

30 ¹Ha'e gui Raquel Jacó ra'y ndoguerekoia oikuaa vy hakate'ỹ guyke re. Ha'e vy aipoe'i Jacó pe:

— Xemomemby ma ta'vy. Ha'e rami e'ỹ ramo amano rã — he'i.

²Ha'e ramo Jacó ivai Raquel pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Xee ri ty'y Nhanderuede? Ha'e ae nememby e'ỹ aguã rami ojapo — he'i.

³Kunha va'e ombovai:

— Apy ma oĩ xerembiguai Bila. Xerekovia hexeve ju pejogueroke kyrĩ va'e oguereko aguã, imemby ramo xememby rami oiko aguã — he'i.

⁴Ha'e vy ixupe ome'ẽ guembiguai Bila ta'yxy jevyrã. Ha'e ramo Jacó jogueroke.

⁵Ha'e rami vy Bila oguereko Jacó ra'y.

⁶Ha'e ramo Raquel aipoe'i:

— Nhanderuede xere oikuaa pota vy oendu xeyvua. Ha'e rami vy ome'ẽ xepi'arã — he'i. Ha'e nunga rupi omboery Dã.^f

⁷Ha'e gui Raquel rembiguai Bila teĩgue ju oguereko kyrĩ va'e Jacó ra'y.

⁸Ha'e rã Raquel aipoe'i:

— Xeryke reve ropu'ã vaipaa gui xepo'aka ma hexe — he'i vy omboery Naftali.^g

⁹Ha'e gui Lia ma kyrĩ va'e ndoguerekoveia oikuaa vy ogueru guembiguai Zilpa, ha'e Jacó pe ome'ẽ ta'yxy jevy mboærã.

¹⁰Ha'e gui Lia rembiguai Zilpa oguereko'i ma Jacó ra'y.

¹¹Ha'e ramo Lia aipoe'i:

— Iporã ete va'e oiko xevy — he'i vy omboery Gade.^h

¹²Ha'e va'e rire Lia rembiguai Zilpa teĩgue ju oguereko Jacó ra'y.

¹³Ha'e ramo Lia aipoe'i:

^b 29.32 Tery Rúben ma “Ma'ẽ, ipi'a oiko” 'ea. ^c 29.33 Tery Simeão ma “Oikuaa porãmby” 'ea. ^d 29.34 Tery Levi ma “Irũ” 'ea. ^e 29.35 Tery Judá ma “Herovy'aa” 'ea. ^f 30.6 Tery Dã ma “Joguerekoa” 'ea. ^g 30.8 Tery Naftali ma “Joe apu'aa” 'ea. ^h 30.11 Tery Gade ma “Iporã va'e oikoa” 'ea.

- Aỹ ma avy'a, xepi'a kuery voi xereroy'a ete rã — he'i vy omboery Aser.ⁱ
- ¹⁴Ha'e gui Rúben ma trigo omono'õa py ojou mandrágora rembypy mba'ety py.^j Oxy Lia pe ogueru. Ha'e ramo Raquel aipoe'i Lia pe:
- Eme'ẽ xevy mandrágora rembypy ndepi'a ojou va'ekue gui.
- ¹⁵Lia oporandu:
- Reraa ma xeme xegui. Aỹ mandrágora rembypy xepi'a ojou va'ekue ju ta reraa?
- Ha'e ramo Raquel ombovai:
- Ha'e rami rã ma aỹ pyávy tove Jacó ndereve toke mandrágora rembypy ndepi'a ojou va'ekue rekovia — he'i.
- ¹⁶Ka'aru'i Jacó mba'ety gui ou ramo Lia oo ovaexĩ. Ha'e vy aipoe'i:
- Aỹ xereve ju 'rã reke, romboekovia kuri mandrágora rembypy xepi'a ojou va'ekue re — he'i ramo ha'e va'e pytũ oke hexeve.
- ¹⁷Lia ojerurea Nhanderuete oendu ramo peteĩ nhiruĩa ma oguereko Jacó ra'y.
- ¹⁸Ha'e ramo Lia aipoe'i:
- Nhanderuete ome'ẽ xevy mba'emo porã, xeme pe xerembiguai ame'ẽ rire — he'i vy omboery Issacar.^k
- ¹⁹Lia peteĩgue ju oguereko kyrĩ va'e. Mboapy memea ma oguereko Jacó ra'y.
- ²⁰Ha'e rami vy Lia aipoe'i:
- Nhanderuete mba'emo iporã ete va'e ome'ẽ xevy. Aỹ xereve anho 'rã xeme opyta, mboapy meme ta'y areko ramo — he'i vy omboery Zebulom.^l
- ²¹Ha'e rire kunha'i ju oguereko. Ha'e va'e ma omboery Diná.
- ²²Ha'e gui Raquel re ju Nhanderuete oikuaa pota vy ojerurea oendu avi. Ha'e vy ojapo imemby aguã rami.
- ²³Oguereko kyrĩ'i va'e, ava'i. Ha'e vy aipoe'i:
- Aỹ ma Nhanderuete axĩmba rei aguã rami ve'ỹ xeapo — he'i.
- ²⁴Ha'e vy omboery José. Aipoe'i:
- Tove Nhanderuete amboae ju tome'ẽ xepi'arã — he'i vy.^m
- ²⁵Ha'e gui Raquel José oguereko'i rire Jacó aipoe'i Labão pe:
- Aỹ ma xemondouka ju xeyvy re ae xerekoa oĩ va'e katy.
- ²⁶Eme'ẽ ta'vy xera'yxy kuery ha'e xera'y kuery, ha'e kuery re amba'eapo vaipa ete rire. Ha'e ramo aa 'rã. Ndee voi reikuaa mbovy ma'etỹ re ha'e marã rami pa ndevy amba'eapogue.

Jacó omba'eapove ju aguã re Labão ijayvuague

²⁷Ha'e ramo Labão aipoe'i:

ⁱ 30.13 Tery Aser ma “Ovy'a va'e” 'ea. ^j 30.14 Mandrágora ma jai rogue. Ha'e kuery pe rã moã imemby aguã regua. ^k 30.18 Tery Issacar ma “Mba'eapoa repy” 'ea. ^l 30.20 Tery Zebulom ma “Tekoa” 'ea. ^m 30.24 Tery José ma “Tome'ëve ju” 'ea.

— Aỹ xemboaxya rendu vy ke epytave xereve. Aikuaa ma ndere vy Nhanderuede xemoingo porãa.

²⁸Emombe'u ke mba'e nunga re pa remba'eapo aguã xevy. Ha'e ramo xee apaga 'rã — he'i.

²⁹Jacó aipoe'i:

— Ndee reikuaa marã rami pa ndevy amba'eapoague, nerymba kuery re apena porãague voi.

³⁰Xee aju e'ỹ mbove mboapy'i rereko va'ekue. Aỹ ma heta ete ma rereko. Ndevy amba'eapo ramo Nhanderuede nemoingo porã. Ha'e gui aỹ araka'e tu ha'vy amba'eapo ta xee ae mba'erã re? — he'i.

³¹Ha'e ramo Labão oporandu:

— Mba'e tu ha'vy reipota ame'ẽ?

Jacó aipoe'i:

— Mba'eve eme'ẽ eme. Nerymba kuery re apena, arõve jevy 'rã aikovy, po rami ri xere rejapo ramo.

³²Kova'e árave aaxa 'rã nerymba kuery ha'e javi ikuaia rupi. Vexa'i kuery mbyte gui aipe'apa 'rã ipara'i va'e, ipara va'e ha'e huũ va'e ha'e javi. Ha'e gui kavara kuery mbyte gui aipe'a 'rã ipara va'e ha'e ipara'i va'e. Ha'e va'e nunga rive topyta amba'eapoague repy.

³³Po rami 'rã reikuaa ha'veva rami pa aiko tyrã pa anya. Reju xapy'a vy rexaxe ramo angana va'ekue ha'e javi 'rã ojekuaa nerenonde. Xapy'a rei kavara kuery ipara'i va'e'ỹ, ipara e'ỹ va'e, e'ỹ vy vexa'i kuery huũ e'ỹ va'e xereve rejou ri vy reikuaa 'rã xemondaague — he'i.

³⁴Ha'e ramo Labão aipoe'i:

— Tá, ha'eva. Ndeayvuague rami ae tema eiko — he'i.

³⁵Ha'e va'e árave guymba kavara ava Labão oguereko va'e gui omboja'opa ipara puku va'e ha'e ipara va'e ha'e javi. Kavara kunha ikuai va'e mbyte gui oipe'a ipara'i va'e ha'e ipara va'e, ha'e javive ipara xiĩ va'e. Vexa'i ikuai va'e mbyte gui oipe'a huũ va'e. Omboaxapa gua'y kuery pe.

³⁶Mboapy araa py nhavaẽ aguã va'e py ogueraa Jacó-a gui. Ha'e rã Jacó ma Labão rymba mboae re opena oikovy.

Jacó oguerekopave ovyague

³⁷Ha'e gui Jacó ojou yvyra rakã ipyau va'e álamo, aveleira ha'e plátano guigua. Ha'e vy oipiro vy ombopara puku-puku, yvyra xiĩ va'e ojekuaa aguã rami.

³⁸Ha'e vy yvyra rakã oipiro va'ekue omoĩ mymba renonde yy rape py, mymba oy'uaty py ae. Ha'e rami vy yy oy'u aguã ou vy ipuru'apa.

³⁹Mymba kuery guenonde re yvyra oĩ jave ipuru'apa. Ha'e rami vy vexa'i kuery oguereko ipara puku va'e, ipara'i va'e ha'e ipara va'e.

⁴⁰Ha'e gui Jacó omboja'o vexa'i. Labão rymba kuery ipara puku ha'e huũ va'e ikuaia katy ombojere mymba mboae. Guymba kuery ae omombyta mombyry'i, nomboje'ai Labão rymba kuery re.

41 Ha'e gui vexa'i tuvixakueve ta'yxe nhavõ mymba kuery renonde Jacó omoĩ kuerei vvyra, yy rape vvyry mymba kuery oexa aguã py, vvyra oexa reve ta'y aguã.

42 Ha'e rã vexa'i kuery ikangykue ta'yxe ramo ma nomoĩ vvyra. Ha'e rami vy ikangykue Labão pe opytapa, ha'e rã imbaraetekue ma Jacó pe opytapa.

43 Ha'e rami vy Jacó oguerekopave tema: mymba vexa'i, guembiguai kuery avakue ha'e kunhague, camelo, mburika guive.

Nguu kuery vvy katy Jacó ojevyague

31 1 Ha'e gui Jacó oendu Labão ra'y kuery ijavyu vy “Jacó tu oipe'apa rima nhanderu mba'e. Nhanderu mba'e gui omba'erã ha'e javi ojou” he'i okuapy rã.

2 Jacó oexa Labão voi ndoguerovy'avei rã ha'ekue rami e'ỹ.

3 SENHOR aipoe'i Jacó pe:

— Tereo ju nderu kuery vvy katy, neretarã kuerya katy ae. Xee aiko 'rã ndereve — he'i.

4 Ha'e ramo Jacó oenoĩ uka Raquel ha'e Lia nhuũndy rupi guymba kuery reve oikoa py.

5 Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Xee aikuaa penderu ha'ekue rami e'ỹ ndaxereroy'aveia. Ha'e rami teĩ xeru Ruete xereve oiko.

6 Peẽ kuery ae voi peikuaa anhea'ãa rupi penderu pe amba'epoague.

7 Ha'e rami teĩ penderu xembotavypa herekovy. Dez-kue ma opaga 'rã va'ekue oguerova. Ha'e rã Nhanderuete ma mba'eve py ndojapo vai ukai xere.

8 Xapy'a rei xeivy “Vexa'i ipara'i va'e remba'epoague repy topyta” he'i ramo hymba kuery ipara'i va'e anho 'rã ta'y'i. Ha'e rã xapy'a rei “Ipara puku va'e remba'epoague repy topyta” he'i ramo hymba kuery ipara puku va'e anho ta'y'i.

9 Ha'e rami vy Nhanderuete nderu rymba kuery oipe'a vy xeivy ju omboaxa.

10 Ha'e gui mymba kuery ipuru'a'ipa jave amaẽ vy aexa ra'u kavara ava ojeupi va'e ipara puku, ipara'i ha'e ipara va'e meme ikuaia.

11 Ha'e anjo Nhanderuetea guigua aexa ra'u rã “Jacó” he'i ramo ambovai: “Apy ma aĩ.”

12 Aipoe'i xeivy: “Emaẽ, ha'e exa kavara ava ojeupi va'e ipara puku, ipara'i ha'e ipara va'e meme ikuaia, mba'eta aexapa Labão ndere ojapo vaia.

13 Xee ma Nderuete Betel py ajexa uka va'ekue. Ha'e py ma ita remopu'ã va'ekue áry azeite renhoẽ reve renhemboayvu xeivy. Epu'ã ke aỹ, kovae vvy gui tereo ju neretarã kuerya katy” he'i va'ekue xeivy — he'i.

14 Ha'e ramo Raquel ha'e Lia ombovai vy aipoe'i ixupe:

— Anhetẽ ete ri oreru ro py noĩvei orevy omeẽ va'erã.

¹⁵Ndorererekoi ri ty'y amboae yvy guigua oguerkoa rami? Mba'eta orevende, omomba orevy guarã va'ekue.

¹⁶Mba'eta oreru gui Nhanderuete opa mba'e oipe'apa va'ekue ma nhanemba'e meme, ha'e nhandera'y kuery mba'e. Aỹ ejapo tema Nhanderuete ndevy aipoe'iaque — he'i.

¹⁷Ha'e ramo Jacó opu'ã. Gua'y kuery ha'e gua'yxy kuery camelo áry omoĩ vy

¹⁸ogueraapa guymba kuery ha'e oguereko va'e ha'e javi. Hymba kuery Padã-Arã py oiko jave ojou va'ekue omboatypa, nguu Isaque-a py Canãã vyv re oo aguã.

¹⁹Labão guymba rague ojaya aguã oo jave Raquel imonda mba'emo ra'angaa nguu ro py oĩ va'ekue re.

²⁰Ha'e rami vy Jacó ju ombotavy Arã pygua Labão. Nomombe'ui ojava aguã.

²¹Ojava ovy opa mba'e oguereko va'e reve. Opu'ã vy oaxa ovy yakã Eufrates, Gileade vyvty katy oo vy.

Jacó rakykue Labão ooague

²²Mboapy araa py mae ma Labão pe omombe'ua Jacó ojavaague.

²³Ha'e ramo guyvy kuery ngupive ogueraa vy oje'oi hakykue. Sete ára re oguata. Ha'e vy Gileade vyvty re ovaẽa py oupity.

²⁴Pyávy oexa ra'u rã Nhanderuete ou Arã pygua Labão-a py. Ha'e vy aipoe'i:

— Eiko kuaa ke, Jacó pe ndeayvu eme iporã va'e rupi, neĩ iporã e'ỹ va'e rupi voi — he'i.

²⁵Ha'e gui Labão oupity ma Jacó ha'e va'e vyvty re Jacó oo'i oupiague py. Labão voi oupi oo'i Gileade vyvty re guyvy kuery reve.

²⁶Ha'e vy Labão aipoe'i Jacó pe:

— Mba'e tu xere rejapo xembotavy vy? Xerajy kuery reraa ra'e, escravo-rã kyxe py ogueraa va'e rami rive.

²⁷Mba'e re tu rejava nhemi ri xembotavy aguã? Mba'eve neremombe'ui xevy romondouka porã'i aguã, mboraei rupi, pandeiro ha'e mba'epu ixã reta va'e rupi.

²⁸Mba'e re tu nderejapoi xeramymino kuery ha'e xerajy kuery ayvupa'i aguã rami? Ha'eve e'ỹa rami reiko.

²⁹Ha'e rami avi xee xepo'aka ndere ajapo vai aguã, va'eri kuee pyávy nderu Ruete ijayvu xevy. Ha'e vy aipoe'i: “Eiko kuaa ke Jacó pe ndeayvu vai e'ỹ aguã, neĩ ndeayvu porã e'ỹ aguã”, he'i va'ekue xevy.

³⁰Aỹ ma nderu ro re nderevy'avei vy reo xea gui. Ha'e rami vy mba'e re tu ha'vy nemonda ri xeruete ra'angaa areko va'ekue re? — he'i.

³¹Ha'e ramo Jacó ombovai:

— Akyje vy ndaikuaa ukai ndevy. Aipoa'e xejeupe: “Xapy'a rei rã guajy kuery oipe'a nhea'ã rã xegui”, ha'e va'ekue.

³²Ha'e gui nderuete ra'angaa reruare rejou ramo toikove eme.

Nhaneretarã kuery oexaa py eikuaa porã pota xemba'e oĩ va'e rupi nemba'e rejoux vy. Eraapa ju nemba'e — he'i. Mba'eta Jacó ma ndoikuaai ra'e Raquel imondaague.

³³Ha'e gui Labão oike Jacó ro Lia ha'e hembiguai kuery kunhague ikuaia py. Opovyvypa teĩ ndojoui. Lia oĩa gui oẽ vy Raquel oĩa py ju oike.

³⁴Tuete ra'angaa ma Raquel onhomi ra'e camelo kupe árygua guýry. Ha'e va'e áry ju oguapy oiny. Labão opy ha'e javi rupi opovyvypa teĩ ndojoui.

³⁵Ha'e ramo Raquel aipoe'i nguu pe:

— Xeruvixa, ndevai eme ke. Nda'evei apu'ã aguã nerenonde, kunhague reko gui xemba'eaxy vy — he'i. Ha'e ramo oeka teĩ ndojoui nguete ra'angaa ngoo py oguereko va'ekue.

³⁶Ha'e rami rã Jacó ivai vy ijayvu Labão pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Mba'e nunga py tu ha'vy noronhe'ẽ rendui raka'e? Mba'e py ha'vy ajejavy vaipa raka'e ndevy, xerakykue reju aguã?

³⁷Xemba'e rei-rei rupi repovyvypa reia rupi mba'e tu ha'vy rejou ndero gui guare? Eru apy xeretarã kuery nderyvy kuery renonde, ha'e kuery oikuaa pota aguã nhanderekokue re.

³⁸Vinte ma'etỹ re ndea py aiko jave ma nerymba vexa'i, kavara na'imemby porã e'ỹi, neĩ ndakarui guive nerymba vexa'i re.

³⁹Neĩ peteigue ndarui ndevy vixo omondo va'ekue. Ha'e nunga oiko rã xee ae amboekovia. Ha'e rã ara py e'ỹ vy pyávy mba'emo nerymba kuery ogueraa ramo ndee remboekovia kuerei xepo gui.

⁴⁰Ara py aiko axy kuaray aku gui, ha'e pyávy yro'y gui ju ajexavai aikovy va'ekue, ndake kuaavei guive.

⁴¹Vinte ma'etỹ re aiko va'ekue ndero py. Catorze ma'etỹ re ndevy amba'eapo nderajy kuery mokoĩve re, ha'e gui seis ma'etỹ re ju nerymba kuery re apena aikovy va'ekue. Ha'e jave dez-kue ha'ekue-ekue e'ỹ rami rerova xe vy repaga rã va'ekue.

⁴²Anhetẽ Xeru Ruete, Abraão Ruete, Isaque Ojererokyjea va'e ae xereve ndoikoi va'e rire ma ndee xemondouka rive rãgue. Ha'e rami teĩ Nhanderuete xere opena amba'eapoa py ajexavai rã. Ha'e nunga rupi ae kuae pyávy ijayvu raka'e ndevy — he'i.

Jacó reve Labão peteĩ rami ikuai aguã ojapoague

⁴³Ha'e ramo Labão aipoe'i Jacó pe:

— Kova'e kunhague ma xerajy kuery ikuai, kova'e avakue'i ma xeramymino kuery, kova'e mymba kuery ma xerymba meme ikuai. Opa mba'e jaexa va'e xemba'e meme. Mba'e tu ha'vy ajapo ta aỹ xerajy kuery pe ha'e ipi'a kuery oikuavã va'ekue pe?

44 Aÿ ma eju, xereve jajapo peteĩ rami ju nhandekuai aguã, nhande mokoïve nhanema'endu'a riae aguã rami — he'i.

45 Ha'e ramo Jacó peteĩ ita ojopy vy omopu'ã ijytarã rami.

46 Ha'e vy aipoe'i guyvy kuery pe:

— Pemono'õ ke ita — he'i. Ha'e ramo ita ogueru vy omboaty. Ita omboaty va'ekue yvýry okaru okuapy.

47 Ha'e va'e ma Labão omboery Jegar-Saaduta. Ha'e rã Jacó ma omboery Galeede.

48 Ha'e ramo Labão aipoe'i:

— Kova'e itaaty ma aÿ guive topyta nhande mokoïve moma'endu'aarã — he'i. Ha'e nunga rupi ae omboerya Galeede.ⁿ

49 Omboery avi Mispa, mba'eta aipoe'i:

— Tove Nhanderuetete topena xere ha'e ndere joe gui mombyry jaikoa ja. Toikuaa pota nhandeayvuague jajapo aguã re.^o

50 Ha'e gui xapy'a rei xerajy kuery reayvu ve'ÿ vy amboae kunha re ju remenda ramo avave rei oikuaa e'ÿ teĩ tove Nhanderuetete toikuaa pota ha'e nunga re, mokoïve nhandereva vy.

51 Labão aipoe'ive ju Jacó pe:

— Apy nhande mokoï mbyte oĩ itaaty ha'e ita amopu'ã va'ekue.

52 Tove kova'e itaaty ha'e ita topyta nhanemoma'endu'aarã, kyvõ katy gui itaaty rovai katy aaxa e'ÿ aguã, neĩ ndee ma voi nda'evei itaaty neĩ ita reaxa aguã kyvõ katy.

53 Tove nhaneramoĩ kuery Abraão ha'e Naor Ruete toikuaa pota nhandere — he'i. Ha'e ramo Jacó oura nguu Isaque Ojererokyjea va'e rery rupi.

54 Ha'e va'e yvyty re Jacó ojuka peteĩ mymba Nhanderuetete pe, ha'e guetarã kuery oenoimba mbojape ho'u aguã. Ho'upa vy ha'e va'e pyávy ju yvyty re oke.

55 Ko'ẽ e'ÿ mbove'i Labão opu'ã vy oayvupa guamymino kuery ha'e guajy kuery. Peteĩ-teĩ ogueroayvu porã. Ha'e vy mae ma ojepe'a vy oo ju ngoo katy.

32 ¹Jacó voi oguatave ju. Ha'e ramo Nhanderuetetea guigua anjo kuery jogueru ovaexĩ aguã.

²Ha'e kuery ou rã Jacó oexa vy aipoe'i:

— Apy rima Nhanderuetetea guigua ikuaia — he'i vy omboery Maanaim.^p

Esau reve Jacó peteĩ rami ju ikuai aguã ojapoague

³Ha'e gui Jacó guenonde re omondouka guyke'y Esau pe oayvu mombe'uarã kuery, Edom regua Seir yvy katy oĩ ramo.

ⁿ 31.48 Tery Galeede ma “Itaaty nhanema'endu'a aguã” 'ea. ^o 31.49 Tery Mispa ma “Torre oikuaa pota va'ety oĩa” 'ea. ^p 32.2 Tery Maanaim ma “Mokoï regua ikuaia” 'ea.

4 Ha'e vy aipoe'i imondovy ha'e kuery pe:

— Po rami pendeayvu 'rã xeruvixa Esaú pe: “Nerembiguai Jacó aipoe'i uka: ‘Aguataa rupi Labão ro py ranhe aiko va'ekue aỹ peve.

5 Areko vaka, mburika, vexa'i, ha'e gui xerembiguai avakue ha'e kunhague. Xeruvixa, ndea py amondouka xeayvu momb'e'uarã nerenonde xemboaxy uka aguã' he'i uka”, peje 'rã ixupe.

6 Ha'e gui tenonde re omondouka va'ekue ou jevy vy aipoe'i Jacó pe:

— Roo nderyke'y Esaú-a py peve. Ha'e voi ou nerovaexĩ aguã quatrocentos avakue reve — he'i okuapy.

7 Ha'e rami ijayvu rã Jacó oendu vy okyje vaipa, onhemondyi guive. Ha'e vy omboja'o ngupive ikuai va'e ha'e javi: vexa'i, vaka ha'e camelo kuery. Mokoĩ henda-enda py omboaty.

8 Mba'eta ijayvu vy “Xapy'a rei Esaú ou vy peteĩ pygua ojukapa teĩ amboae pygua oo jepe 'rã”, he'i.

9 Ha'e gui Nhanderuede pe Jacó ojerure vy aipoe'i:

— SENHOR xeramoĩ Abraão ha'e xeru Isaque Ruete, xevy aipo're va'ekue: “Tereo ju ndeyvy re neretarã kuerya katy. Ha'e py ma ndere apena porã 'rã”, 're va'ekue.

10 Xee nerembiguai ma xe'yvy'i ete ndee xemboaxy vy ndeayvuague rami xerereko porã aguã. Mba'eta xepopoka reve anho aaxa karamboae kova'e Jordão yakã. Aỹ ma mokoĩ henda py ju oreaty.

11 Xereraa jepe ke ke'y Esaú po py aiko vai e'ỹ aguã. Mba'eta akyje apy ou vy xejuka gui, ha'e xera'yxy ha'e xera'y kuery ojukapa gui.

12 Xevy aipo're va'ekue: “Xee apena 'rã ndere. Amboeta 'rã neramymino kuery ita ku'i heta aguã, heta ete ramo avave rei ndoipapa kuaai aguã rami”, 're va'ekue — he'i.

13 Ha'e va'e pyávy Jacó opyta ha'e py. Mba'emo ogueraa va'e gui oguereko katu guyke'y Esaú pe ome'ẽ va'erã:

14 duzentos kavara, vinte kavara ava, duzentos vexa'i, vinte vexa'i ava,

15 trinta camelo ikamby va'e ta'y'i reve, quarenta vaka, dez vaka ava, vinte mburika ha'e dez ta'y'i.

16 Ha'e va'e nunga ogueraa ukapa guembiguai kuery pe, peteĩ-teĩ henda py omoĩ. Guembiguai kuery pe aipoe'i imondovy:

— Tapeo xerenonderã, pemondyi pokã mymba kuery peteĩ-teĩ regua amboae regua gui mombyry'i oo aguã — he'i.

17 Jypy oo va'e pe aipoe'i:

— Ke'y Esaú rerovaexĩ rã oporandu 'rã ndevy: “Mava'e tu nembou? Marã katy tu reo? Mava'e rymba tu nerenonde ikuai?” he'i ramo

18 rembovai 'rã: “Nerembiguai Jacó rymba rima aru. Nguvixa Esaú peguarã ombou uka. Ha'e gui ha'e voi ou oiny orerakyue”, peje 'rã — he'i.

19 Mokoña oo va'e pe ha'ekue rami ju aipoe'i uka, mboapy oo va'e pe voi. Mymba kuery mondyiarã ha'e javi pe aipoe'i:

— Po rami meme 'rã pendeayvu Esaú peovaexĩ vy.

²⁰Aipopeje 'rã: “Nerembiguai Jacó ou oiny orerakykue”, peje — he'i uka imondovy. Mba'eta ojeupe aipoe'i: “Mba'emo ame'ẽ uka vy ambopy'a porã 'rã avaexĩ e'ỹ mbove. Ha'e gui ma xee aexa 'rã. Ha'e rami rã xapy'a rei xejou porã 'rã”, he'i.

²¹Ha'e rami vy guenonde ranhe omondouka ome'ẽ uka va'erã. Ha'e rã ha'e ma ha'e va'e pytũ re opyta ranhe okeague py.

Nhanderuetea guigua ava reve Jacó joguero'aague

²²Ha'e va'e pyavyve Jacó opu'ã vy omboaty mokoĩve gua'xyx, mokoĩve guembiguai kunha ha'e gua'y kuery onze-ve ikuai va'e. Ha'e vy ogueraapa Jaboque yakã oaxaaty peve.

²³Ha'e kuery ranhe omboaxa yakã rovai re. Oguereko va'e ha'e javi omboaxapa.

²⁴Jacó ha'e ae'i opyta ha'e py. Ha'e ramo peteĩ ava ojekuaa vy hexeve joguero'a ko'ẽ peve.

²⁵Ava va'e ma Jacó re nda'ipo'akaia oexa vy opoko hi'u guýry. Ha'e rami vy omboi Jacó 'u ojepotaa, joguero'a vy.

²⁶Ha'e vy aipoe'i:

— Xepoi katu, taa, mba'eta ko'ẽ ta ma.

Jacó ombovai:

— Noromondoukai 'rã xereroayvu porã e'ỹa ja — he'i.

²⁷Ha'e ramo oporandu:

— Mba'exa tu ha'vy nderery?

— Jacó — he'i.

²⁸Ha'e rã aipoe'i:

— Aỹ ma Jacó ve'ỹ 'rã nderery, ha'e rã Israel. Mba'eta huvixa rami Nhanderuete ha'e avakue reve renhea'ã ndepo'aka peve — he'i.^q

²⁹Ha'e gui Jacó aipoe'i:

— Ajerure nderery remombe'u aguã.

Ombovai:

— Mba'e re tu xerery re reporandu? — he'i. Ha'e vy ogueroayvu porã ha'e py.

³⁰Ha'e va'e henda Jacó omboery Peniel, “Apy ma xerexa py ae Nhanderuete aexa teĩ xerekove ndoipe'ai”, he'i vy.^r

³¹Kuaray oẽ jave oaxa Peniel rupi, okara-karau ovy hi'u oi rire.

³²Ha'e rami rire aỹ reve Israel kuery ndo'ui 'rã xo'o rajykue hi'u áry rupi ijapu'a oiny va'e, ava va'e Jacó retyma rajy omboapu'apa rire.

^q 32.28 Tery Israel ma “Nhanderuete reve joguero'a va'e” 'ea. ^r 32.30 Tery Sucote ma “Mymba ro” 'ea.

Esaú reve Jacó nhovaexiague

33 ¹Jacó oma'ẽ vy oexa Esaú ou oiny rã quatrocentos avakue reve. Ha'e rami vy gua'y kuery omboja'o vy opena uka Lia, Raquel ha'e mokoïve guembiguai kunha pe.

²Tenonde omondouka mokoïve guembiguai kunha, ipi'a kuery reve. Ha'e kuery rakykue omondouka Lia imemby kuery reve. Takykue ete omondouka Raquel ipi'a José reve.

³Ha'e va'e kuery gui ha'e ranhe oo vy sete-kue guenapy'ã re oĩ ovy guyke'ya py ovaẽ peve.

⁴Ha'e ramo Esaú onha ovy ovaexĩ aguã. Oikuavã, oayvupa. Ojae'o vaipa mokoïve.

⁵Ha'e gui Esaú oma'ẽ vy oexa kunhague ha'e kyrĩgue ou oiny rã. Ha'e vy aipoe'i:

— Mava'e kuery tu ndereve ikuai?

Jacó ombovai:

— Peva'e kuery ma kyrĩgue xee nerembiguai pe Nhanderuete ome'ẽ va'ekue — he'i.

⁶Ha'e gui mokoï hembiguai kunha ovaẽ ovy opi'a kuery reve, ha'e guenapy'ã re oĩmba.

⁷Ha'e gui Lia omemby kuery reve ju ovaẽ vy ha'e kuery voi guenapy'ã re oĩ. Ha'e gui ma Raquel opi'a José reve ovaẽ ovy vy oĩ guenapy'ã re.

⁸Ha'e ramo Esaú oporandu:

— Mba'erã tu guĩ rami ete nerymba kuery xereroxaexĩ ra'e?

Jacó ombovai:

— Xeruvixa, anhemboaxy uka vy rima aru ruka kuri ndevy — he'i.

⁹Ha'e ramo Esaú aipoe'i:

— Xee ma areko vaipa ma mba'emo. Ndepo py ae ri topyta rereko va'e.

¹⁰Ha'e rã Jacó ombovai:

— Ejopy katu. Xapy'a rei xejou porã ri rã ajerure ame'ẽ rive'i va'e rejopy aguã re. Mba'eta xevy rã nderova Nhanderuete rova rami ete, xereroxy'aa rupi xemovaẽ ramo.

¹¹Ha'e nunga rupi ajerure mba'emo'i aru ruka va'ekue rejopy aguã re, xevy Nhanderuete ome'ẽ porãmba rire. Arekopa opa mba'e — he'i. Ha'e rami vy onhea'ã ojopy aguã.

¹²Esaú aipoe'i:

— Jaje'oi ha'vy. Xee ma aa ta tenonde.

¹³Ha'e ramo Jacó aipoe'i:

— Xeruvixa, ndee reikuaa xera'y kuery kyrĩgue teri ikuai. Xereve areko avi vexa'i ha'e vaka ikamby va'e. Xapy'a rei peteĩ ára re xerymba kuery romondyi atã heravy ramo omanomba 'rã ha'e javi.

¹⁴Ha'e nunga rupi xeruvixa, tereo tema ndee ranhe xee nerembiguai renonde. Ha'e rã xee ma mbegue'i rã aa nderakykue, vaka romondyi va'e ha'e kyrĩgue ooa'i rami, Seir py ndee xeruvixaa py avaẽ peve — he'i.

¹⁵Esau ombovai:

— Ha'e rami rã ndereve taeja xereve ikuai va'e regua.

Ha'e rã Jacó aipoe'i:

— Mba'erã tu ha'e kuery opyta ta? Xeruvixa, ha'eve ae ma aexa xemboaxya — he'i.

¹⁶Ha'e rami rã ha'e va'e árave Esau oo ju Seir py ouague katy.

¹⁷Ha'e rã Jacó ma Sucote katy oo. Ha'e py ma ngoorã ojapo, vaka korarã oja'o'i guive. Ha'e nunga rupi ae ha'e va'e henda omboery Sucote.

Siquém py Jacó ovaẽague

¹⁸Padã-Arã gui Jacó ojevvy vy hexaĩ reve ovaẽ Siquém tetã py, Canaã vvy re oĩ va'e py. Tetã yvĩry oupi oo'i.

¹⁹Vvy oo'i oupia va'e ma cem hatã'i va'e re ojogua Siquém ru Hamor ra'y kuery gui.

²⁰Ha'e py ma ojapo peteĩ altar. Ha'e va'e ma omboery Nhanderucte Israel Ruete pegua.

Siquém pygua kuerya py Diná oo jave guare

34 ¹Ha'e gui Lia memby Diná, Jacó rajy va'e ojepe'a ovy vvy re ikuai va'e rajy kuery rexa vy.

²Ha'e jave ha'e va'e pygua huvixa ma Hamor ra'y Siquém. Ha'e va'e ma Jacó rajy Diná oexa vy ojopy vy ojavyky, oguereko rive.

³Ovy'a ete kunhataĩ re, oayvu vy. Ijayvu porã'i guive ixupe.

⁴Ha'e gui Siquém aipoe'i nguu Hamor pe:

— Eru ruka ke ha'e va'e kunhataĩ xera'yxyrã — he'i.

⁵Ha'e ramo Jacó oendu tajy Diná oguereko riveague. Ha'e rami teĩ okyrirĩ ranhe, ta'y kuery vaka re openaa rupi ikuai'a gui ojevypa e'ỹa ja.

⁶Ha'e va'e jave ou Siquém ru Hamor Jacó reve ijayvu aguã.

⁷Ha'e gui Jacó ra'y kuery oupa nhuũndy gui. Oendu okuapy gueindy re oikoague. Ha'e rami vy nda'ëveipa, ipoxypa okuapy, Israel kuery re Siquém ha'eve e'ỹa ramigua ojapo rive. Jacó rajy oguereko rive, ha'eve'ỹ va'e ete ojapo.

⁸Ha'e gui ma ha'e kuery reve Hamor ijayvu. Ha'e vy aipoe'i:

— Xera'y Siquém ndovy'ai ete oikovy nderajy re. Ajerure peme'ẽ aguã ta'yxyrã.

⁹Ha'e rami vy peiko 'rã oreretarã kueryrã. Orevy pe peme'ẽ 'rã pendajy kuery, ha'e orerajy kuery ju peraa 'rã pendera'y kuery ra'yxyrã.

¹⁰Ha'e rami vy pendekuai ore kuery reve. Orevvy ma pendevvyrã itui. Apy ae pendekuai, mba'emo pejogua peikovy penemba'erã pejou vy — he'i.

¹¹ Siquém voi aipoe'i Diná ru ha'e ikyvy kuery pe:
 — Ejapo ke ajerurea. Ha'e rã xee ame'ẽ rã peipota va'e rei.
¹² Mba'emo re pejerure reta teĩ ame'ẽmba rã. Ha'e rami avi peme'ẽ kunhataĩ va'e xera'yxyrã — he'i.

¹³ Ha'e ramo Siquém ha'e tuu Hamor pe Jacó ra'y kuery ombovai vy ombotavya rupi ijayvu, heindy Diná Siquém oguereko rive rire. Ha'e vy aipoe'i okuapy:

¹⁴ — Ha'e rami aguã nda'vei, orereindy rome'ẽ aguã ava opire omboi uka e'ỹ va'e ra'yxyrã. Orereko rami vy ha'e nunga nda'vei.

¹⁵ Peteĩ mba'e pejapo ramo ha'eve rã orevy, peẽ kuery avakue ha'e javive ore rami avi pendepire pemboi uka ramo.

¹⁶ Ha'e ramo 'rãe romomenda orereindy kuery, ha'e pendajy kuery re ore romenda, peẽ kuery reve orekuai, ha'e peẽ kuery reve peteĩ regua nhandekuai.

¹⁷ Ha'e rã norehe'ẽ rendui, pendepire napemboi ukai ramo rogueraa ju rã orereindy — he'i.

¹⁸ Ha'e rami ha'e kuery ijayvu rã Hamor ha'e ta'y Siquém ojou porã.

¹⁹ Ha'e rami vy kunumi va'e ndarei ha'e rami ojapo aguã, Jacó rajy oayvu vy. Ha'e va'e ma nguu ro pygua kuery ha'e javi gui omboeteave va'e oiko.

²⁰ Ha'e gui gua'y Siquém reve Hamor tetã kora rokẽ py oo vy ijayvu avakue ha'e py ikuai va'e pe. Ha'e vy aipoe'i:

²¹ — Ha'e va'e avakue ma ndojapo vai 'rã nhandere. Ha'e ramo tove ta'ikuai, tojogua mba'emo. Nhandeyvy ma tuvixa, ha'eve nhande ha'e javi nhandekuai aguã. Ha'e kuery rajy kuery jajopy 'rã nhandera'yxyrã, ha'e nhanderajy kuery nhamomenda 'rã ha'e kuery re.

²² Ha'e rami avi peteĩ mba'e jajapo ramo ha'e va'e avakue pe ha'eve 'rã nhandereve peteĩ'i regua ikuai aguã, avakue apy nhandekuai va'e ha'e javive nhandepire nhamboi uka ramo, ha'e kuery ojapoa rami avi.

²³ Ha'e rire ha'e kuery rymba vaka, mba'emo oguereko va'e-va'e ha'e javi ha'e hymba kuery ha'e javi 'rã teve nhanemba'erã opyta. Ha'e kuery peteĩ'i re ojerurea jajapo, nhande kuery reve ikuai aguã — he'i.

²⁴ Ha'e ramo tetã kora rokẽ py ikuai va'e ha'e javi onhe'ẽ rendu okuapy Hamor ha'e ta'y Siquém. Ha'e rami vy avakue opire omboi ukapa hokẽ py ikuai va'ekue ha'e javive.

Simeão ha'e Levi Siquém ro pygua avakue ojukapaague

²⁵ Mboapy araa py avakue haxya oendu vaipa jave Jacó ra'y mokoĩ Simeão ha'e Levi Diná kyvy kuery ikuai va'e ogueraa okyxe. Tetã py oike ha'e pygua kuery oexa'ã e'ỹa py. Ipoxy reve ojukapa avakue ha'e py ikuai va'ekue ha'e javi.

²⁶ Kyxe py ojuka avi Hamor ha'e ta'y Siquém. Siquém ro gui gueindy Diná oipe'a vy oje'oipa ju.

²⁷Ha'e gui Jacó ra'y kuery mboae ou vy ojukapaague oexa vy ogueraapa mba'emo tetã py ojou va'e ha'e javi, heindy ha'e pygua oguereko rive rire.

²⁸Hymba vexa'i, vaka, mburika oipe'apa tetã gui, ha'e hovai re mba'emo ikuai va'ekue ha'e javi,

²⁹imba'e rei-rei ha'e javi oipe'apa. Ta'y kuery ha'e ta'yxy kuery oipokuapa heravy ngoo katy.

³⁰Ha'e ramo Jacó aipoe'i Simeão ha'e Levi pe:

— Ha'e rami peiko vy xemoĩ vai. Pejapo ko'i rupi ikuai va'e xejou vai aguã rami, cananeu ha'e ferezeu kuery. Nhandereta e'ÿi ramo xere opuã vy xejuka 'rã, xero pygua kuery ha'e javi reve.

³¹Ha'e kuery ombovai:

— Ha'e rami avi ha'eve 'rã ri nda'u ha'e kuery orereindy itavy rei va'e rami oguereko rã? — he'i okuapy.

Betel py Jacó altar ojapoague

35 ¹Ha'e gui Nhanderete aipoe'i Jacó pe:
— Epuã ke, tereo ju Betel katy. Ha'e py eiko, ejapo peteĩ altar Nderuete nderyke'y Esaú gui rejava jave ojexa uka va'ekue pe — he'i.

²Ha'e ramo Jacó ijayvu ngoo pygua kuery ha'e hexevegua kuery ha'e javi pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Pemombo ke mba'emo ra'angaa amboae kuery guigua penembyte pereko va'e. Pejeky'a'o ukapa. Pendeao voi pemboekoviapa.

³Nhapuã ke, jaje'oi Betel katy. Ha'e py ma ajapo 'rã peteĩ altar Nhanderete ajexavai rei rã xerepy va'ekue pe, aguata aikovya rupi xereve oiko rire — he'i.

⁴Ha'e ramo Jacó po py omboaxapa mba'emo ra'angaa amboae kuery guigua oguereko va'ekue ha'e javi. Namixã oguereko va'ekue voi omboaxapa. Ha'e ramo Jacó ojatypa yvyra carvalho Siquém katy'i hi'ã va'e guy py.

⁵Ha'e gui ma oje'oi. Nhanderete ojapo ha'e katy rai-rai'i tetã oĩ va'e pygua kuery okyjea oendu aguã rami. Ha'e ramo avave rei ndoje'oi ai Jacó ra'y kuery rakykue.

⁶Ha'e rami vy Jacó hexeve ikuai va'e ha'e javive reve ovaẽmba Luz tetã Betel 'epy va'e py, Canaã yvy re oĩ va'e py.

⁷Ha'e py ma Jacó ojapo altar. Ha'e va'e henda omboery El-Betel, ha'e py guyke'y gui ojava ovy jave Nhanderete ojexa uka rire.^s

⁸Ha'e py omano Rebeca mongakuaare Débora. Ha'e ramo onhono porã Betel guy katy carvalho hi'ã va'e guy py. Ha'e va'e yvyra omboery Alom-Bacute.^t

^s 35.7 Tery El-Betel ma “Betel py Nhanderete ojekuaa ague” 'ea. ^t 35.8 Tery Alom-Bacute ma “Carvalho ojae'opaague” 'ea.

⁹Ha'e gui Padã-Arã gui Jacó ou ma ramo Nhanderuete teĩgue ju ojexa uka ixupe. Ha'e rami vy ogueroayvu porã.

¹⁰Ha'e vy aipoe'i:

— Nderery ma Jacó. Aỹ guive ma Jacó ve'ỹ ma, ha'e rã Israel rã nderery — he'i. Ha'e rami vy omboery Israel.

¹¹Aipoe'ive ju:

— Xee ma Penderuete ipo'akapa va'e aiko. Ndera'y reta ke. Ndegui oiko rã peteĩ regua, ha'e gui heta regua ju rã, huvixa kuery voi.

¹²Ndevy ju ame'ẽ rã yvy Abraão ha'e Isaque pe ame'ẽ va'ekue. Ha'e gui ndee ndereikovei ma rire neramymino kuery pe ju rã ame'ẽ — he'i.

¹³Ixugui Nhanderuete ojepe'a vy ijayvu oinyague gui ojeupi ju.

¹⁴Ha'e ramo Jacó reve Nhanderuete ijayvu oinyague py ixupe omopu'ã peteĩ ita ijytarã rami. Hi'áry onhoẽ guive mba'emo, azeite avi.

¹⁵Henda hexeve Nhanderuete ijayvuague ma Jacó omboery Betel.

Benjamim itui'i ramo Raquel omanoague

¹⁶Betel gui oje'oive ju. Efrata py ovaẽ rai'ia py Raquel oikuavã opi'a. Haxy vaipa ete reve oikuavã.

¹⁷Imemby raxy ramo hexe opena va'e aipoe'i:

— Enhemondy eme. Kova'e voi ma reikuavã nho rã — he'i.

¹⁸Ha'e gui omano rã inhe'ẽ ojepe'a ovy jave omboery Benoni. Ha'e rã tuu ma omboery Benjamim.^u

¹⁹Ha'e gui Raquel omano ramo onhono porã Efrata katy tape oo va'e vy'ry. Ha'e va'e ma Belém.

²⁰Raquel rupa áry Jacó omopu'ã peteĩ ita ijytarã. Ha'e va'e ma aỹ reve hi'ai.

²¹Ha'e gui Israel ojepe'a ju vy oorã ojapo Éder py torre oĩ va'e rovai re.

²²Ha'e va'e yvy re Israel oiko jave py ta'y Rúben oo vy onhenonguu ra'yxy jevy Bila reve. Ha'e ramo Israel oikuaa. Ha'e javi vy doze ikuai raka'e Jacó ra'y kuery.

1 Crônicas 2.1,2

²³Lia pi'a kuery ma Jacó ra'y jypy guare Rúben, ha'e gui Simeão, Levi, Judá, Issacar ha'e Zebulom.

²⁴Raquel pi'a ma José ha'e Benjamim.

²⁵Raquel rembiguai Bila pi'a ma Dã ha'e Naftali.

²⁶Lia rembiguai Zilpa pi'a ma Gade ha'e Aser. Ha'e va'e kuery Jacó ra'y Padã-Arã py itui'i va'ekue.

²⁷Ha'e gui nguu Isaque-a py ju Jacó ou Manre Quiriate-Arba re oĩ jave py. Ha'e va'e ma Hebrom, Abraão ha'e Isaque ikuaiague.

^u 35.18 Tery Benoni ma “Xepi'a xeraxya guigua” 'ea. Ha'e rã Benjamim ma “Xera'y xepo aiporu kuaa regua oĩ va'e” 'ea.

28 Isaque cento e oitenta ma'etỹ re oiko.

29 Ha'e gui Isaque ipytuẽ atã vy omano tujai vaipa ma vy. Ha'e ramo heraa guamoĩ kuerya py. Ha'e ramo ta'y kuery Esaú ha'e Jacó ae onhono porã.

1 Crônicas 1.35-37

36 ¹Po rami ma Esaú ramymino kuery rery. Hery mboae ma Edom. ²Esaú gua'yxyrã ojou Canaã py ikuai va'e rajy kuery regua: heteu regua Elom rajy Ada, heveu regua Zibeão ra'y Aná rajy Oolibama, ³ha'e Ismael rajy Nebaiote reindy Basemate.

⁴Esaú gui Ada oguereko Elifaz, ha'e Basemate oguereko Reuel. ⁵Oolibama oguereko Jeús, Jalão ha'e Coré. Ha'e va'e kuery ma Esaú ra'y kuery Canaã vvy re itui'i va'ekue.

⁶Esaú ogueraapa gua'yxy kuery, gua'y kuery, guajy kuery, ngoo py oguereko va'e kuery ha'e javi, guymba kuery, vaka ha'e mba'emo Canaã vvy re oĩ jave ojou va'ekue ha'e javi. Amboae vvy re ju ogueraapa guvyv Jacó gui oja'o vy,

⁷mba'eta ha'e kuery oguerekopa vy nda'evei joa py ikuai ve aguã. Vvy ikuai re ma noivei hymba kuery omongaru aguã, heta ete ramo.

⁸Ha'e rami vy Esaú Edom avi hery va'e oo vy Seir vvyty re oiko.

⁹Pova'e ma Esaú ramymino kuery, edomita kuery Seir vvyty re ikuai.

¹⁰Po rami ma Esaú ra'y kuery rery: Esaú ra'yxy Ada pi'a Elifaz, ha'e Esaú ra'yxy Basemate pi'a Reuel.

¹¹Elifaz ra'y kuery ma Temã, Omar, Zefô, Gaetã ha'e Quenaz.

¹²Esaú ra'y Elifaz ma gua'yxy jevy oguereko, Timna hery va'e. Ha'e va'e ma Elifaz gui oguereko Amaleque. Ha'e va'e kuery ma Esaú ra'yxy Ada remiarirô.

¹³Ha'e gui Reuel ra'y kuery ma Naate, Zerá, Samá ha'e Mizá. Ha'e va'e kuery ma Esaú ra'yxy Basemate remiarirô.

¹⁴Ha'e rã Esaú ra'yxy jevy Oolibama ma Aná rajy, Zibeão ramymino oiko. Esaú gui oguereko Jeús, Jalão ha'e Coré.

¹⁵Pova'e kuery ma Esaú ra'y kuery huvixa ikuai va'e: Esaú ra'y jypy'igua Elifaz ra'y kuery ma huvixa Temã, Omar, Zefô, Quenaz,

¹⁶Coré, Gaetã ha'e huvixa Amaleque. Ha'e va'e Elifaz ra'y kuery huvixa meme ikuai, Edom vvy re oiko va'ekue. Ada remiarirô ikuai.

¹⁷Ha'e rã Esaú ra'y Reuel ra'y kuery ma huvixa Naate, Zerá, Samá ha'e Mizá. Ha'e va'e Reuel ra'y kuery ma huvixa meme ikuai Edom vvy re. Esaú ra'yxy Basemate remiarirô ikuai.

¹⁸Ha'e rã Esaú ra'yxy Oolibama pi'a kuery ma huvixa Jeús, Jalão ha'e Coré. Ha'e va'e huvixa kuery ma Esaú ra'yxy Oolibama Aná rajy memby ikuai.

¹⁹Ha'e kuery, huvixa kuery guive Esaú ramymino meme ikuai. Ha'e ma Edom.

1 Crônicas 1.38-42

- 20 Pova'e kuery ma horeu regua Seir ra'y kuery ha'e va'e yvy re ikuai va'e: Lotã, Sobal, Zibeão, Aná,
 21 Disom, Eser ha'e Disã. Ha'e va'e kuery ma horeu kuery ruvixa, horeu regua Seir ra'y meme ikuai Edom yvy re.
 22 Lotã ra'y kuery ma Hori ha'e Homã. Lotã reindy ma Timna.
 23 Sobal ra'y kuery ma Alvã, Manaate, Ebal, Sefô ha'e Onã.
 24 Zibeão ra'y kuery ma Aiá ha'e Aná. Aná ma tekoa e'ÿa py yvu haku va'e ojou raka'e, nguu Zibeão rymba kuery mburika re opena oikovya py.
 25 Aná ra'y kuery ma Disom ha'e taji Oolibama.
 26 Disã ra'y kuery ma Hendã, Esbã, Itrã ha'e Querã.
 27 Eser ra'y kuery ma Bilã, Zaavã ha'e Acã.
 28 Disã ra'y kuery ma Uz ha'e Arã.
 29 Horeu kuery ruvixa ikuai va'e ma huvixa Lotã, Sobal, Zibeão, Aná,
 30 Disom, Eser ha'e Disã. Ha'e va'e kuery ma horeu kuery ruvixa ikuai, Seir yvy re hekoa va'e meme.

1 Crônicas 1.43-54

- 31 Pova'e kuery ma Edom yvy re huvixa kuery ikuai, Israel kuery ruvixave oĩ e'ÿ mbove.
 32 Beor ra'y Belá oĩ Edom pygua ruvixa. Tetã opena oikovya ma Dinabá.
 33 Belá omano ramo hekovia oĩ Bozra pygua Zerá ra'y Jobabe.
 34 Jobabe omano ramo hekovia oĩ temanita yvy guigua Husão.
 35 Husão ju omano ramo hekovia oĩ Bedade ra'y Hadade. Ha'e va'e ma Moabe yvy re Midiã pygua kuery ojuka va'ekue. Tetã opena oikovya ma Avite.
 36 Hadade omano ramo hekovia oĩ Masreca pygua Samlá.
 37 Samlá omano ramo hekovia oĩ Saul, Reobote tetã Eufrates yakã yvy'iry oĩ va'e guigua.
 38 Saul omano ramo hekovia oĩ Acbor ra'y Baal-Hanã.
 39 Acbor ra'y Baal-Hanã omano ramo hekovia oĩ Hadar. Tetã opena oikovya ma Pau. Ta'yxy ma Meetabel oiko, Matrede rajy, Me-Zaabe ramymino.
 40 Po rami ma Esaú ramymino huvixa ikuai va'e. Ha'e kuery rery, hetarã kuery rery ha'e hekoa rery ma joo ramigua: huvixa Timna, Alva, Jetete,
 41 Oolibama, Elá, Pinom,
 42 Quenaz, Temã, Mibzar,
 43 Magdiel ha'e Irã. Ha'e va'e kuery ma Edom pygua ruvixa ikuai. Ha'e kuery rery ma ijyvy hekoa rery joo ramigua ae. Ha'e va'e kuery ma Edom kuery ru Esaú ramymino ikuai.

Tyke'y kuery guyvy José ovendeague

37 ¹Jacó ma yvy tuu oguata oikovyague rupi ae ju oiko, Canaã yvy re.

²Po rami ma Jacó kuery rekokue. Ta'y José dezessete ma'etỹ oguereko jave vexa'i re opena oikovy guyke'y kuery reve. Kunumi teri jave tuu rembiguai pi'a kuery reve oiko, Bila ha'e Zilpa pi'a kuery reve. Ha'e kuery reko omombe'u riaa nguu pe.

³Tuu Israel ma gua'y kuery ha'e javi gui oayvuve José, tuja'i ma vy ta'y rire. Ha'e rami vy ikamixa pukurã ojapo, ijyva puku va'e.

⁴Ha'e gui tyke'y kuery ma ha'e kuery gui tuu José oayvuvea oexa vy nda'ija'vevei hexe. Hexeve ijayvu porã aguã voi nda'evenvei.

⁵Ha'e gui José oexa ra'u peteĩ mba'e, ha'e guyke'y kuery pe omombe'u. Ha'e ramo ipoxypave ju,

⁶mba'eta ha'e kuery pe aipoe'i rire:

— Ajerure pëvy, pendu ke amombe'u rã aexa ra'u va'ekue.

⁷Mba'ety py merami nhandekuai mba'emo aju jokuaa rupi. Ha'e va'e mbyte py xee ajokua va'ekue opu'ã ho'amy. Ha'e rã peẽ pejokua va'ekue ma ombojere vy xemba'e renonde re ojero'a okuapy — he'i.

⁸Ha'e ramo tyke'y kuery aipoe'i:

— Ha'e rami vy ndee ri ty'y oreruvixarã reiko? Ndee ri ty'y orere ndepo'aka ta? — he'i okuapy. Ha'e rami ipoxypave okuapy oexa ra'u va'ekue omombe'u ramo, ijayvua ojou vai vy.

⁹Ha'e gui amboae ju José oexa ra'u. Guyke'y kuery pe omombe'u vy aipoe'i:

— Aexa ra'u avi peteĩ mba'e. Ha'e vy aexa kuaray, jaxy ha'e jaxy-tata onze ikuai va'e. Ha'e kuery xerenonde re merami ikuai vy ngova yvy re omovaẽmba okuapy — he'i.

¹⁰Nguu ha'e guyke'y kuery pe omombe'u ramo tuu ixupe ijayvu ete. Ha'e vy aipoe'i:

— Mba'erã tu ha'e nunga rexa ra'u? Ha'e rami vy ore kuery — xee, ndexy, nderyke'y kuery — yvy re orerova romovaẽmba 'rã ri ty'y nerenonde re roĩ vy? — he'i.

¹¹Tyke'y kuery ma ndoayvuvei okuapy. Ha'e rã tuu ma ha'e nungakue omoĩ porã opy'a re.

¹²Ha'e gui tyke'y kuery oo nguu rymba kuery vexa'i re opena aguã Siquém katy.

¹³Ha'e ramo Israel aipoe'i José pe:

— Xerymba kuery re nderyke'y kuery opena okuapy Siquém py. Romondouka 'rã ha'e kuerya py.

José ombovai:

— Apy ma aĩ.

¹⁴Israel aipoe'i:

— Tereo aỹ. Exa marã rami pa nderyke'y kuery ikuaiia, ha'e xerymba kuery mba'exa pa ikuaiia guive exa pota. Ha'e gui eju xevy remombe'u aguã — he'i. Ha'e rami vy Hebrom yvy'ã guy gui omondouka Siquém katy.

¹⁵Opa rupi rei José oiko rã peteĩ ava ovaexĩ. Ha'e vy oporandu:

— Mba'e tu reka reikovy?

¹⁶Ombovai:

— Ke'y kuery rima aeka aikovy. Emombe'u ke mamo pa mymba kuery oguereko okuapya — he'i.

¹⁷Ha'e rã ava va'e aipoe'i:

— Apy gui oje'oipa ju ma. Mba'eta aendu aipoe'i rã: “Jaje'oi apy gui Dotã katy ju” he'i okuapy ramo. — Ha'e ramo José oo guyke'y kuery rakykue. Ha'e vy Dotã py ojou.

¹⁸Mombyry rupi ou reve ha'e kuery oexa vy ovaẽ e'ỹ mbove jogueroayvu okuapy ojuka aguã re.

¹⁹Joupe-upe aipoe'i:

— Pee ma ou oiny oexa ra'u kuaa va'e!

²⁰Peju ke aỹ, jajuka. Nhamombo yvykua py, ha'e nhamombe'u 'rã vixo ka'aguy regua ho'uague rami. Ha'e rami vy jaexa 'rã mba'e pa oexa ra'uague gui oiko ra'ea — he'i okuapy.

²¹Ha'e rami ijayvu rã tyke'y Rúben oendu vy ogueraa jepe ha'e kuery po gui. Ha'e vy aipoe'i:

— Nda'evei jajuka aguã.

²²Nda'evei nhamoẽ aguã huguy. Yvykua tekoa e'ỹa py oĩ va'e py pemombo teĩ hexe pemoĩ eme pendepo — he'i. Ha'e rami ijayvu ha'e kuery po gui ogueraa jepexe vy tuua py ju omondouka aguã.

²³Ha'e gui José guyke'y kuerya py ovaẽ ramove ojopy, omboi ikamixa puku ijyva puku va'e onhemonde oikovya.

²⁴Ojopy vy omombo yvykua py oĩ e'ỹ va'e py.

²⁵Ha'e gui oguapy okuapy okaru aguã. Oma'ẽ vy oexa Ismael regua kuery Gileade gui ou okuapy va'e. Guymba camelo áry ogueru heakuã porã va'e, bálsamo ha'e mirra. Egito yvy katy ogueraa henoiny.

²⁶Ha'e gui Judá aipoe'i guvyvy kuery pe:

— Mba'e tu jajou 'rã nhanderyvy jajukaague re, ha'e huguy nhamoẽague nhanhomia re?

²⁷Peju, nhavende Ismael regua kuery pe, hexe nhandepo nhamoĩ e'ỹ aguã, mba'eta nhanderyvy nhandero'o ae oiko — he'i. Ha'e ramo tyvy kuery ojou porã.

²⁸Mba'emo vendea Midiã pygua kuery oaxa oje'oivy ramo José ryke'y kuery ojopy vy oguenoẽ yvykua gui. Ismael regua kuery pe ovende vinte hatã'i va'e prata guigua re. Ha'e rã ha'e kuery ma Egito yvy katy ogueraa José.

²⁹Ha'e gui Rúben yvykua py oma'ẽ agua ou ju ramo José noivei ma ha'e py. Ha'e ramo oao omondoro.^v

³⁰Oo ju guyke'y kuerya py. Aipoe'i:

— Kunumi va'e noivei pe py. Ha'e rami rire xee marã katy 'rã tu aa? — he'i.

³¹Ha'e ramo José kamixa puku ojopy vy kavara ojuka vy ombovypa huguy.

³²Ha'e vy kamixa puku iyyva puku va'e omondouka, nguua py ogueraa uka. Ha'e vy aipoe'i uka okuapy:

— Kova'e rojou. Exa pota ndera'y mba'e pa tyrã pa ha'e'ya — he'i uka.

³³Ha'e gui tuu kamixa puku oexa kuaa vy aipoe'i:

— Xera'y mba'e rima. Vixo ka'aguy regua rima ho'u ra'e. Anhetẽ José omondoropa 'rã ra'e — he'i.

³⁴Ha'e rami vy Jacó oao omondoropa vy ajukue voxa guigua py ju onhemonde. Mbovy ára re rei e'y ipy'a vai oikovy gua'y re.

³⁵Ha'e ramo ta'y ha'e tajy kuery ha'e javive joguerupa ombopy'a porã agua. Ha'e rã ha'e ma nonhembopy'a porã uka'i. Ha'e vy aipoe'i:

— Ajae'o reve 'rã xenhe'ẽ oo xera'y oia py — he'i. Ha'e rami vy tuu ojae'o vaipa.

³⁶Ha'e va'e jave Midiã regua kuery ma Egito yvy py ju ovende José, Faraó rembigua'i xondaro ruvixa Potifar hery va'e pe.

Judá ha'e ta'y ra'yxykue Tamar rekokue oĩa

38 ¹Ha'e va'e jave py Judá gyyvy kuerya gui ojepe'a vy oiko peteĩ Adulão pygua, Hira hery va'e ro py.

²Ha'e py Judá oexa peteĩ kunha Canaã pygua Sua rajy. Gua'yxyrã ogueru vy ogueroko.

³Ha'e gui ogueroko'i kyrĩ va'e, ava'i. Tuu omboery Er.

⁴Oguerekove ju amboae kyrĩ va'e. Ha'e va'e ma ixu omboery Onã.

⁵Peteĩgue ju ogueroko ramo amboae ava'i itui'i. Ha'e va'e rery ma Selá. Quezibe tekoa py oikoa py oikuavã'i.

⁶Ha'e gui Judá ojou gua'y jypy guare Er ra'yxyrã, Tamar hery va'e.

⁷Ha'e rã Judá ra'y tujave va'e ma teko vai rupi anho oiko Nhanderuete renonde. Ha'e ramo SENHOR oipe'a hekove.

⁸Ha'e ramo gua'y Onã pe ju Judá aipoe'i:

— Ereko nderyke'y ra'yxykue. Nhanderekorã va'ekue rami vy ereko, nderyke'y ra'yrã rami pereko agua — he'i.^w

^v 37.29 Ha'e kuery omondoro 'rã oao ndovy'aia oexa uka vy. ^w 38.8 Ha'e kuery reko rami vy amongue ta'y e'y re omano ramo tyvy ju oiko 'rã imeve'y va'e re omenda agua rami, tyvy ra'y oiko agua omano va'ekue ra'y rami (Deuteronomio 25.5-6). Ha'e nunga re saduceu kuery oporandu okuapy Jesus pe (Mateus 22.23-33; Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40).

⁹Ha'e rami teĩ Onã oikuaa ta'y oiko va'erã va'e ta'y ae e'ỹ oiko 'rãa. Ha'e rami vy guyke'y ra'yxykue reve onheno nhavõ ojapo vvy py ho'apa aguã rami, tyke'y ra'yrã rami oiko e'ỹ aguã.

¹⁰Ha'e rami ojapo ramo SENHOR ndojou porãi. Ha'e rami vy ha'e va'e rekove voi oipe'a avi.

¹¹Ha'e ramo Judá aipoe'i gua'y ra'yxykue Tamar pe:

— Eiko imeve'ỹ va'e ranhe nderu ro py, xera'y Selá tuja peve — he'i. Mba'eta ojeupe aipoe'i: “Kova'e xera'y voi guyke'y kuery rami omano e'ỹ aguã”, he'i vy. Ha'e ramo Tamar oo vvy nguú ro py ju oiko.

¹²Yma ma rire Judá ra'yxy Sua rajy va'e omano. Ha'e va'e gui Judá ipy'a porã ju vvy oo guymba kuery vexa'i rague ojaya aguã Timna py, oirũ Hira Adulão pygua reve.

¹³Ha'e Tamar pe aipoe'a:

— Neme rukue rako ou oiny Timna katy, guymba vexa'i rague ojaya aguã — he'i.

¹⁴Ha'e ramo oao imeve'ỹ va'e regua onhemondea omboekovia, ngova guive omoã ojexa kuaa uka e'ỹ aguã. Oguapy oiny Enaim rokẽ rexei Timna katy tape oo va'e py, mba'eta oikuaa Selá tuja ma va'eri ta'yxyrã nome'ẽi teria.

¹⁵Ha'e gui Judá oexa vvy “Itavy rei va'e po” he'i, ngova omoã ramo.

¹⁶Ha'e rami vy hexe onhemboja ovy vvy aipoe'i:

— Eju, jaa nhanheno — he'i, gua'y ra'yxykue oexa kuaa e'ỹ vy.

Kunha va'e oporandu:

— Mba'e tu ha'vy reme'ẽ ta nhanheno aguã re?

¹⁷Ha'e ombovai:

— Ndea py aru ruka 'rã peteĩ kavara xerymba kuery ikuaiã gui — he'i.

Ha'e rã kunha va'e aipoe'i:

— Kavara reru ruka e'ỹa ja eja ranhe xevy mba'emo areko va'erã — he'i.

¹⁸Judá oporandu:

— Mba'e nunga ha'vy reipota aeja?

Kunha va'e ombovai:

— Nemba'e carimbo ixã reve, ha'e ndepopoka ndepo py rereko va'e — he'i. Ome'ẽmba vvy

onheno kunha va'e reve. Ha'e gui kunha va'e oguereko'i ta'y.

¹⁹Ha'e vvy opu'ã ovy vvy omboi ngova mo'ãa. Omoĩ ju ao imeve'ỹ va'e regua omboi va'ekue.

²⁰Ha'e va'e rire oĩague py Judá ogueraa uka kavara oirũ Adulão pygua pe, kunha va'e gui ogueru ju aguã ipo py oeja va'ekue. Oo teĩ ndojoui kunha va'e.

²¹Ha'e vvy oporandu ha'e pygua avakue pe. Ha'e vvy aipoe'i:

— Mamo tu oĩ kunha itavy rei va'e Enaim rexei'i tape oo va'e py oĩ va'ekue?

Ha'e kuery ombovai:

— Apy tu ndoikoi ri jepi itavy rei va'e — he'i.

²²Ha'e gui Judá oĩa py ju irũ ojevvy vy aipoe'i:

— Xee ndajoui kunha va'e. Ha'e rami avi avakue ha'e pygua “Apy tu ndoikoi ri jepi itavy rei va'e”, he'i okuapy xevy.

²³Judá ombovai:

— Tove ipo py ae topyta aeja va'ekue, nhandejojaia rei e'ỹ aguã. Ixupe guarã kavara araa uka teĩ nderejoui — he'i.

²⁴Ha'e gui mboapy jaxy rai'i jave Judá pe aipo'ea:

— Ndera'y ra'lyxykue Tamar tu itavy rei ra'e, oguereko ma kyrĩ va'e — 'ea.

Ha'e ramo Judá aipoe'i:

— Penoẽ na oka py peapypa aguã.

²⁵Oguenoẽ heruvy ramo aipoe'i uka ome rukue pe:

— Kova'e ja gui ae areko kyrĩ va'e. Peikuaa pota ke mava'e mba'e pa kova'e carimbo ixã revegua ha'e kova'e popoka — he'i.

²⁶Ha'e ramo Judá oexa kuaa vy aipoe'i:

— Ha'e ma xegui heko porãve va'e oiko, imerã xera'y Selá name'ei rire — he'i. Ha'e va'e rire nonhenovei hexeve.

²⁷Kyrĩ va'e oikuavã aguã ára ovaẽ ramo mokoĩ'i oguereko hyru py.

²⁸Itui'i jave peteĩ omoĩ opo oka katy. Ixy re opena va'e ojopy vy ipo rupi ojokua nhimbo pytã va'e py. Ha'e vy aipoe'i:

— Kova'e ma ha'e ranhe omoẽ opo.

²⁹Ha'e rami teĩ ha'e va'e opo omoinge ju ramo amboae ju itui. Ha'e rã aipoe'i:

— Mba'exa tu remopa'ũ rejuvy? — he'i vy omboery Perez.*

³⁰Ha'e gui ma tyvy ju itui ipo rupi nhimbo pytã ojokuaa va'ekue reve. Ha'e vy omboery Zera.

Potifar ro py José oikoague

39 ¹Ha'e gui Ismael regua kuery Egito katy José ogueraa okuapy rire ha'e kuery gui Faraó rembiguai xondaro ruvixa Potifar hery va'e ju ojogua.

²José reve SENHOR oiko ramo oiko porã Egito pygua ro py.

³Potifar voi oexa hexeve SENHOR oikoa, ha'e mba'emo ojapoa ha'e javi py SENHOR omoingo porãa.

⁴Ha'e rami vy ojou porã José. Omoĩ ngoo py ikuai va'e ha'e javi re opena aguã. Opa mba'e oguereko va'e omboaxapa ipo py.

⁵Ngoo ha'e opa mba'e oguereko va'e re opena ukaa ára guive José re vy SENHOR omoingo porã Egito pygua ro. Opa mba'e oguereko va'e, hoo pygua, mba'ety rupi voi SENHOR omoingo porã.

* 38.29 Tery Perez ma “Omopa'ũ va'e” 'ea.

⁶Ha'e ramo Potifar opa mba'e José po py omboaxapa, mba'emo re opena va'erã omoĩ vy mba'eve re ndoikuaa potavei mbojape ho'u va'erã e'ỹ vy. José ma imbaraeete, iporã guive.

⁷Ha'e va'e rire ipatõ ra'yxy openaxe oikovy José re. Ha'e vy aipoe'i:
— Enheno xereve.

⁸Ha'e ramo ndoipotai vy aipoe'i opatõ ra'yxy pe:
— Xepatõ ma ndoikuaa potai mba'emo hoo py oĩ va'e re, xepo py omboaxapa oguereko va'e ha'e javi.

⁹Ha'e voi xegui ndayvatevei kova'e oo py. Mba'eve nomboaxa e'ỹi apena aguã, ndere e'ỹ vy, ta'yxy ae reiko ramo. Mba'e re tu ha'e rami ete teko vai ajapo ta, Nhanderuete pe ajejavy vy? — he'i.

¹⁰Ko'ê nhavõ kunha va'e ijayvu oikovy José pe. Ha'e rã ndojapyxakai hexeve onheno aguã, neĩ hexeve oĩ aguã ndojou porãi guive.

¹¹Ha'e gui peteĩ ára oo py José ou mba'emo re oikuaa pota aguã. Tembiguaĩ oo pygua kuery neĩ peteĩve noi.

¹²Ha'e ramo kunha va'e ijao re ojopy vy aipoe'i:

— Enheno xereve — he'i ju. Ha'e ramo kunha va'e po py oao oeja ovy, onha ovy oka katy.

¹³Oka katy onha vy oao ipo py oeja ovy kunha va'e oexa vy

¹⁴oenõ tembiguaĩ avakue oo pygua kuery. Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:
— Pexa ma, kova'e hebreu xeme ogueru va'ekue nhanembojaru rei aguã ou. Xea py ou kuri xereve onhenoxe vy. Ha'e rã xee ajapukai ratã.

¹⁵Ajapukai ratã ramo oendu vy onha ovy oka katy, oao oeja ovy — he'i.

¹⁶Kunha va'e ijao omoĩ porã oyvýry, ime ngoo py ou ju peve.

¹⁷Ha'e gui ome pe ju omombe'u jypy omombe'uague rami ae. Ha'e vy aipoe'i:
— Xea py ou kuri hebreu nerembiguairã reru va'ekue, xembojaruxe vy.

¹⁸Ha'e gui ajapukai atã ramo oka katy onha vy xeyvýry oeja ovy oao — he'i.

¹⁹Ipatõ ra'yxy ixupe “Ha'e rami nerembiguaĩ ojapo kuri xere” he'i rã oendu vy ipoxy vaipa.

²⁰Ha'e vy ojopy José. Ombo'a uka nhuã huvixa ombo'a uka va'ekue ikuaia py. Ha'e rami rã José nhuã py oĩ.

²¹Ha'e rami teĩ José reve SENHOR oiko vy opena porã hexe. Ojapo nhuã re opena va'e ojou porã aguã rami.

²²Ha'e ramo José pe ju opena uka nhuã py ikuai va'e ha'e javive re. Mba'emo ojapoa va'e ha'e javi re opena ha'e py.

²³Nhuã re opena va'e mba'eve ndojapoi, José pe anho mba'emo ojapo uka vy. Hexeve SENHOR oiko, ha'e mba'emo ojapoa ha'e javi py SENHOR omoingo porã.

José nhuã py oĩ jave mokoĩ oexa ra'u va'ekue omombe'uague

40 ¹Ha'e va'e rire Egito pygua huvixa rembiguaĩ kuery, ixupegua karo re opena va'ety ha'e mbojape apoa, mokoĩve ojejavy opatõ pe.

²Ha'e ramo guembiguaí mokoĩve pe Faraó ivai, karo re opena va'e ruvixa pe, mbojape apoa ruvixa pe guive.

³Ha'e rami vy ombo'a uka xondaro ruvixa ro py, José nhuã py oĩa py ae.

⁴Mokoĩve re xondaro ruvixa opena uka José pe. Ha'e rami py opyta are okuapy nhuã py.

⁵Peteĩ pyavyve ha'e kuery mokoĩve oexa ra'u, karo re opena va'ekue ha'e mbojape apoare Egito pygua huvixa rembiguai nhuã py ikuai va'e. Ha'e rami vy peteĩ-teĩ oikuaaxe oexa ra'uague mba'erã paa.

⁶Ko'ẽ aje'ive reve ha'e kuerya py José ou vy oexa rã iporiau rei okuapy.

⁷Ha'e ramo oporandu Faraó rembiguai hexeve nhuã py ikuai va'e pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Mba'e re tu aỹ pendeporiau rei pekuapy?

⁸Ha'e kuery ombovai:

— Roexa ra'u kuri peteĩ mba'e, ha'e avave rei jipoi mba'erã paa kuaa ukaarã — he'i.

Ha'e ramo José aipoe'i:

— Nhanderuede e'ỹ ri ty'y ha'e nunga kuaa ukaarã oiko? Pemombe'u ha'vy xe'vy pexa ra'u va'ekue.

Karo re opena va'e oexa ra'u va'ekue omombe'uague

⁹Ha'e ramo karo re opena va'ekue José pe omombe'u oexa ra'u va'ekue. Ha'e vy aipoe'i:

— Xee aexa ra'u rã peteĩ uva rembypy hi'aĩ xerenonde.

¹⁰Uva rembypy re oĩ mboapy hakã. Hoky, ipotypa, hi'a ijajupa guive.

¹¹Faraó pegua karo xepo py merami areko. Uva'a ajopy vy aumbiri merami karo py. Ha'e vy Faraó po py merami amoĩ — he'i.

¹²Ha'e ramo José aipoe'i ixupe:

— Po rami guarã rima ra'e: Mboapy uva rakã ma mboapy ára.

¹³Ha'e gui mboapy araa py ma Faraó nemoĩ ju 'rã reikoaty rami reiko aguã, nerembiaporã va'ekue rejapo ju 'rã ipo py karo remoĩ aguã, yma ixupagua karo re repenaaty rami ae ju.

¹⁴Ha'e rami avi reiko porã ma vy nema'endu'a ke xere. Ajerure xepytyvõ aguã, Faraó oendua py ke nema'endu'a xere, kova'e oo gui aẽ aguã,

¹⁵mba'eta xee ma anhetẽ xererua rive va'ekue hebreu kuery yvy gui. Ha'e gui apy voi mba'eve ndajapoi nhuã py xemboty'a aguã — he'i.

Mbojape apoa oexa ra'u va'ekue omombe'uague

¹⁶Ha'e gui mbojape apoa ruvixa ju José mba'emo omombe'u porã oexa vy aipoe'i ixupe:

— Xee voi aexa ra'u kuri. Ha'e gui mboapy ajaka'i mbojape oĩa xeakã áry merami araa henoiny.

¹⁷Ajaka'i hi'áryve oĩ va'e py ma opa marãgua Faraó ho'uxe vai va'e oĩ mbojape apoa rembiapo. Ha'e rã guyra ma ho'u okuapy xeakã áry ajaka'i araa va'e gui — he'i.

¹⁸Ha'e ramo José aipoe'i ixupe:

— Po rami guarã rima ra'e: Mboapy ajaka'i ma mboapy ára.

¹⁹Ha'e gui mboapy araa py ma Faraó oipe'a uka 'rã neakã, ha'e ndereupi 'rã vvyra re. Ha'e rã guyra ho'u 'rã ntero'okue — he'i.

²⁰Ha'e gui mboapy araa py ma ovaẽ Faraó ituiaque ára. Ha'e va'e ára py ngaru ojapo guembiguaí kuery ha'e javi pe. Ha'e kuery oexaa py omoĩ ju karo re opena va'e ruvixa, ha'e rã mbojape apoa ruvixa re ma ijavyu omano aguã re.

²¹Karo re opena va'e ruvixa ma omoĩ oikoaty rami ju oiko aguã rami, Faraó po py karo omoĩ aguã.

²²Ha'e rã mbojape apoa ruvixa ma ojyryvipy uka, José omombe'u voiague rami.

²³Ha'e rami teĩ karo re opena va'e ruvixa na'ima'endu'vei José re, hexarai rive.

Faraó oexa ra'u va'ekue ju José omombe'uague

41 ¹Mokoĩ ma'etÿa py Faraó ju oexa ra'u. Nilo yakã vÿvÿy merami opu'ã ho'amy.

²Oexa ra'u sete vaka ikyra va'e, iporãgue va'e yy gui oẽ vy nhuũ rogue ho'u okuapy ramo.

³Ha'e va'e rire sete vaka ivaikue, inhangaikue va'e ju yy gui oẽ ouvÿ ikyrakue rakykue. Oẽ ypy va'ekue reve opyta okuapy yy rembe re.

⁴Ha'e gui vaka ivaikue rei, inhangaikue va'e omokõmba merami vaka ikyrave va'e. Ha'e ramove Faraó omyĩ.

⁵Ha'e gui oke vyve oexa ra'u ju. Ha'e vy oexa peteĩ rembypy re sete hary iporã va'e oĩ rã.

⁶Ha'e va'e rire sete hary ju oĩ ivaikue'i, vvytu haku va'e omombirupa rei'i va'ekue ramigua.

⁷Ha'e gui sete hary ivaikue'i va'e omokõmba hary porãgue oĩ va'ekue. Ha'e gui Faraó omyĩ. Ha'e nunga oexa ra'u.

⁸Ko'ẽ aje'ive ha'e nunga re anho Faraó ipy'a oiny vy oenoĩ ukapa imba'ekuaa va'e ha'e guembiguaí hi'arandu va'e Egito py ikuai va'e ha'e javi. Ha'e kuery pe omombe'upa oexa ra'u va'ekue. Ha'e rami teĩ peteĩve jipoi ixupe mba'erã paa omombe'u kuaa va'erã.

⁹Ha'e rami rã karo re opena va'e ruvixa aipoe'i Faraó pe:

— Aÿ ma xema'endu'a peteĩ ajevavyague re.

¹⁰Nerembiguaí kuery pe ndevai vaipa vy xemboty uka karamboae nhuã py xondaro ruvixa ro py, mbojape apoa ruvixa reve.

¹¹Peteĩ pyávy peteĩ-teĩ roexa ra'u joo rami e'ÿ-e'ÿ.

12 Ore roĩa py oiko avi peteĩ kunumi hebreu va'e xondaro ruvixa rembiguai oiko va'ekue. Ore roexa ra'u va'ekue romombe'u ramo oikuaa uka mba'erã pa roexa ra'uague. Peteĩ-teĩ pe roexa ra'u va'ekue ha'evea rami omombe'u orevy.

13 Ha'e gui roexa ra'u va'ekue omombe'uague rami meme oiko. Xee ma aikoaty rami ju xemoĩ. Ha'e rã amboae ma rejyryvipy uka — he'i.

14 Ha'e ramo Faraó ma José oenoĩ uka ramo nhuã gui oguenoẽa pojava. Ha'e ramo guendyva ojapo, ha'e oao omboekovia ma vy oo Faraó pe ojexa uka aguã.

15 Ixupe Faraó aipoe'i:

— Xee aexa ra'u va'ekue avave rei ndoikuaai mba'erã pa aexa ra'ua. Ha'e rã ndevy ma aipo'ea reikuaa va'ea oexa ra'u pyre mba'erã paa.

16 José ombovai vy aipoe'i:

— Xee e'ỹ rima aikuaa, Nhanderuede ae 'rã oikuaa uka ndee Faraó pe opena porã vy — he'i.

17 Ha'e ramo Faraó omombe'u José pe:

— Aexa ra'u vy yakã Nilo rembe re merami xe'ãĩ.

18 Ha'e aexa sete vaka ikyra va'e, iporã va'e yy gui oẽ rã. Okaru okuapy ranhe nhuũ rogue re.

19 Ha'e rire vaka kuery mboae ju oẽ ouvy ikangykue, ivaikue ha'e inhangaikue. Ha'e ramigua xee aexa va'e'ỹ teri Egito yvy ha'e javi re.

20 Ha'e gui vaka inhangaikue, ivaikue va'e ho'upa ikyra va'e oẽ ppy va'ekue.

21 Omokõmba rire teĩ aexa rã nhomokõ va'ekue rami e'ỹ, ivaikue rei ae okuapy jypy guare rami ae. Ha'e gui amyĩ.

22 Ha'e gui ma aexa ra'u ju peteĩ rembypy re sete hary iporãgue oĩ va'e.

23 Ha'e va'e rire oẽ ju sete hary vaikue'i, yvytu haku va'e gui ipirupa rei va'e.

24 Ha'e gui sete hary vaikue'i va'e omokõmba sete hary porãgue ikuai va'ekue. Ha'e nunga imba'ekuaa va'e kuery pe amombe'u rã neĩ peteĩve nomombe'u kuaai mba'erã paa — he'i.

25 Ha'e ramo José ombovai:

— Ndee Faraó, peteĩ rami guarã ae rexa ra'u ra'e. Nhanderuede mba'emo omoingo va'erã rima oikuaa uka ndevy.

26 Sete vaka iporã va'e rexa va'e ma sete ma'etỹ. Ha'e sete hary iporã va'e voi sete ma'etỹ. Rexa ra'u va'ekue ma peteĩ'i rami guarã.

27 Sete vaka ivaikue rei, inhangaikue va'e takykue oẽ va'e ma sete ma'etỹ avi, ha'e sete hary ivaikue rei va'e yvytu haku va'e omombirupa va'ekue ma sete ma'etỹ re karuai oiko va'erã.

28 Pova'e ayvu Faraó pe aipoa'e va'e py ma Nhanderuede ndevy oikuaa uka mba'emo ombou va'erã.

29 Mba'eta sete ma'etỹ re opa mba'e oiko porã 'rã Egito yvy ha'e javi re.

30 Ha'e va'e rire ma sete ma'etỹ re ju 'rã oiko karuai. Ha'e va'e gui opa mba'e oiko porãague re na'ima'endu'aavei 'rã Egito yvy re, mba'eta karuai omomba 'rã yvy ha'e javi.

31 Yvy re oiko porãague re ma na'ima'endu'aavei 'rã karuai ha'e va'e rire oiko ramo. Ha'e nunga nda'vei ete 'rã.

32 Mokoĩgue ma Faraó pe Nhanderuete oexa ra'u uka, mba'eta ombou 'rãe, ombou voi 'rã guive.

33 Aỹ ma Faraó, rejou 'rãgue peteĩ ava oiko kuaa va'e, hi'arandu va'e Egito yvy re opena aguã remoĩ va'erã.

34 Faraó, ejapo ke po rami. Emoĩ yvy re opena va'erã kuery, Egito yvy rupi sete ma'etỹ re peteĩ nhiruĩ henda py ijaju va'e oiko nhavõ gui peteĩ-teĩ ojopy va'erã.

35 Opena va'e kuery tomonoõ mba'emo'a, ma'etỹa oiko porã va'e ára. Tomboaty reta mba'emo ra'yĩ Faraó po py tetã pygua kuery peguarã. Tomoĩ porãmba.

36 Ha'e rami vy 'rãe pereko tembi'u karuai sete ma'etỹ re Egito yvy re oiko jave guarã, karuai gui yvy re ikuai va'e opa e'ỹ aguã — he'i.

Egito yvy re José opena oikovyague

37 Ha'e va'e ayvu Faraó ojou porã. Hembiguai kuery voi ojou porã.

38 Ha'e rami vy Faraó aipoe'i guembiguai kuery pe:

— Jajou 'rã ri nda'u ava kova'e rami hexe Nhanderuete Nhe'ẽ oĩ va'e? — he'i.

39 Ha'e rire José pe ju Faraó aipoe'i:

— Ha'e gui ha'e nunga ha'e javi Nhanderuete oikuaa ukapa ndevy. Avave rei ndoikoi ndee ramigua oiko kuaa ha'e hi'arandu va'e.

40 Ha'e rami rã ndee ae 'rã reĩ xero re opena va'e. Ndee meme 'rã ndepo'aka xevyguá kuery re. Xee anho 'rã ndegui yvateve va'e aiko — he'i.

41 Faraó aipoe'ive ju José pe:

— Ma'ẽ, Egito yvy ha'e javi re repena aguã romoĩ — he'i.

42 Ha'e rami vy Faraó okuã regua hery oĩa va'e omboi vy José kuã re ju omoĩ. Ao ajukue iporãve va'e guigua py omonhemonde vy mbo'y ouro guigua omoĩ ijaju'y re.

43 Karóxa mokoĩa va'e py oĩ aguã rami ojapo, ha'e henonde “Penenapy'ã re ke peĩ” he'i uka heravy. Ha'e rami py ombopo'aka Egito yvy re ikuai va'e ha'e javi re.

44 Faraó aipoe'ive ju José pe:

— Xee ma Faraó. Ha'e rami avi ndeayvu e'ỹ re avave rei ndoupi 'rã opo neĩ opy Egito yvy ha'e javi re — he'i.

45 Faraó omboery José Zafenate-Panéia. Ta'yxyrã ome'ẽ Asenate, Om pegua sacerdote Potífera hery va'e rajy. Ha'e va'e rire José oguata oikovy Egito yvy ha'e javi rupi.

⁴⁶ José trinta ma'etỹ oguereko Egito pygua huvixa Faraó renonde ojexa uka jave. Ha'e va'e gui Egito vvy jave re oguataa rupi oiko.

⁴⁷ Sete ma'etỹ re vvy py onhotỹ mbyre ha'e javi oiko porã.

⁴⁸ Ha'e va'e sete ma'etỹ re José omonoõ ukapa tembi'urã Egito vvy re oiko va'e. Omoĩ porã tetã ikuai va'e py. Peteĩ-teĩ tetã pyve omoĩ porã ha'e va'e katy'i rupi tembi'urã oiko va'ekue.

⁴⁹ Ha'e rami vy José omonoõ reta mba'emo ra'yĩ, ita ku'i yeẽ rembe rupi ikuai va'e hetaa rami. Ndoipapa kuaavei ma, heta vaipa ete rã.

⁵⁰ Ha'e gui karuai oiko e'ỹ mbove oiko mokoĩ kyrĩ va'e José ra'y, Om pegua sacerdote Potífera rajy Asenate pi'a.

⁵¹ Tujave va'e ma José omboery Manassés, mba'eta “Nhanderuete xemboexarai amba'eapo atãague, ha'e xeru ro py aiko jave guare ha'e javi re”, he'i vy.^y

⁵² Ha'e rã gua'y mboae ma omboery Efraim, “Vvy ajexavai aikovyague py teĩ Nhanderuete xeapo xera'y reta aguã rami”, he'i vy.^z

⁵³ Sete ma'etỹ Egito vvy re opa mba'e oiko porãa opa.

⁵⁴ Ha'e va'e rire oiko sete ma'etỹ re karuai, José aipoe'iague rami vy. Vvy jave re ete oiko karuai. Ha'e rã Egito vvy ha'e javi re ma oĩ tembi'u.

⁵⁵ Egito vvy jave re karuai oiko ramo Egito pygua kuery Faraó pe ojapukai tembi'u re. Ha'e ramo ojeupegua kuery pe Faraó

— Tapeo José-a py. Ha'e ojapo uka va'e tema pejapo — he'i.

⁵⁶ Vvy jave re karuai oiko ramo José oipe'a uka tembi'u omoĩ porãaty ha'e javi Egito pygua kuery pe ovende aguã, Egito re voi karuai oiko ramo.

⁵⁷ Vvy jave re karuai ramo Egito katy oua, José gui tembi'u ojogua aguã.

Egito py José ryke'y kuery ju ou okuapyague

42 ¹ Egito vvy re tembi'u oĩa Jacó oikuaa vy aipoe'i gua'y kuery pe: — Mba'e re tu joe-joe rive ri pema'ẽ pekuapy?

² Xee aendu “Egito vvy re mba'emo ra'yĩ oĩ” 'ea rã. Tapeo ha'vy ha'e gui pejogua jaikove aguã, nhamanomba e'ỹ aguã — he'i.

³ Ha'e ramo José ryke'y kuery dez-ve ikuai va'e oje'oi Egito gui mba'emo ra'yĩ ojogua aguã.

⁴ Ha'e rã José ryvy Benjamim ma Jacó nomondoukai tyke'y kuery reve, ojeupe “Xapy'a rei mba'emo oiko gui”, he'i vy.

⁵ Ha'e rami vy amboae regua kuery reve Israel ra'y kuery oje'oi mba'emo ojogua vy, Canaã vvy re voi karuai oiko ramo.

⁶ José ma Egito vvy re opena va'e oĩ. Ha'e ae vvy jave gui ou va'e pe mba'emo ovende oiny. Ha'e rami rã tyke'y kuery ou vy guenapy'ã re oĩ henonde, vvy re ngova omovaẽmba reve.

^y 41.51 Tery Manassés ma “Nhombexaraia” 'ea. ^z 41.52 Tery Efraim ma “Ta'y reta va'e” 'ea.

7 José ma guyke'y kuery oexa kuaa. Ha'e rami teĩ ha'e kuery pe ndojekuaa ukai. Ha'e kuery pe ijayvu atã guive. Ha'e vy aipoe'i:

— Magui tu peju?

Ha'e kuery ombovai:

— Canaã vvy gui roju tembi'u rojogua aguã — he'i okuapy.

8 José oexa kuaa guyke'y kuery, ha'e rã ha'e kuery ma ndoexa kuaai.

9 José ima'endu'a ha'e kuery rekorã oexa ra'u va'ekue re. Ha'e vy aipoe'i:
— Peẽ kuery ma nhemi rupi oikuaa pota va'e pendekuai. Oreyvy re peju mamõ pa roarõ e'ỹa peikuaaxe vy rive.

10 Ha'e kuery ombovai:

— Any, oreruvixa. Ore nerembiguai kuery tembi'u rojogua aguã rima roju.

11 Ore kuery ha'e javive peteĩ'i ava ra'y orekuai. Heko porã va'e guive orekuai, mba'emo re oikuaa pota va'e e'ỹ — he'i okuapy.

12 Ha'e rã ha'e aipoe'i:

— Any teve. Vvy roarõ e'ỹa re peikuaaxe vy rima peju.

13 Ha'e kuery ombovai:

— Ore kuery nerembiguai orekuai va'e ma doze joegua orekuai, peteĩ ava Canaã vvy re oiko va'e ra'y kuery. Kyrĩve va'e ma oreru ro py opyta. Ha'e rã amboae ma ndoikovei ma — he'i okuapy.

14 Ha'e gui José aipoe'i ha'e kuery pe:

— Xee pëvy aipoa'eague rami ae oreyvy re peikuaa pota va'e ete pendekuai.

15 Ha'e rami vy 'rãe aikuaa. Anhetẽ ete Faraó rekove rupi aura vy aipoa'e: Apy gui ndapeoi 'rã penderivy kyrĩve va'e ou e'ỹa ja.

16 Peẽ kuery regua peteĩ xee amondouka 'rã penderivy reruarã. Ha'e rã peẽ kuery ma romboty 'rã aikuaa aguã anhetẽ pa pendeayvua. Ha'e rami e'ỹ rã Faraó rekove rupi aura vy aipoa'e: Oreyvy re peikuaa pota vy ae peju — he'i.

17 Ha'e vy mboapy ára re ombo'a imbokuapy nhuã py.

18 Mboapy araa py José aipoe'i:

— Po rami pejapo vy 'rãe peikove, mba'eta xee voi Nhanderuetenonde ajererojyja rupi aiko va'e.

19 Peẽ kuery heko porã'i va'e ri pendekuai vy peẽ kuery va'e regua peteĩ'i pepyta 'rã apy nhuã py. Ha'e rã amboae kuery ma tapeo mba'emo ra'yĩ peraa pendo pygua kuery ho'u va'erã.

20 Ha'e gui penderivy kyrĩve va'e ta'vy peru xea py. Ha'e ramo 'rãe aikuaa porã pendeayvu anhetẽa. Ha'e rami e'ỹ vy pemanomba 'rã — he'i.

Ha'e rami rã ha'e kuery oiko katu ha'e rami ojapo aguã.

21 Joupe-upe aipoe'i:

— Aỹ ma japaga 'rã nhanderyvy re jajapo vaiague re. Anhetẽ ojexavai reve nhandevy ojavukai ramo nanhamboaxyi karamboae. Ha'e nungakue re ae jaiko axy aỹ — he'i okuapy.

22 Ha'e ramo Rúben ombovai:

— Xee aipo nda'ei ri ty'y raka'e: “Nda'evei kunumi va'e re jajapo vai aguã” nda'ei? Teĩ peẽ kuery naxenhe'ẽ rendui. Aỹ ha'e nungakue re japagapa jakuapy huguy nhamoẽ uka rire — he'i.

23 Ha'e kuery ha'e rami ijayvu vy ndoikuaai José oendu kuaa, mba'eta ha'e kuery reve ijayvu mba'e he'ia paa omombe'u va'e rupi.

24 Ha'e kuerya gui José ojepe'a ranhe. Ha'e vy ojae'o. Ha'e gui ou ju vy ha'e kuery reve ijayvu. Guyke'y Simeão ha'e kuery mbyte gui oipe'a vy ojokua uka ha'e kuery oexaa py.

Egito gui José ryke'y kuery ojevyague

25 Ha'e kuery voxa mba'emo ra'yĩ José omonyẽ uka vy peteĩ-teĩ voxa py omoĩ uka ju iperáta, tembi'u tape rupi ho'u va'erã guive. Ha'e ramo ijayvuague rami ojapoa.

26 Ha'e ramo guymba mburika'i áry mba'emo ra'yĩ ojogua va'ekue oupi vy oje'oi pa ha'e gui.

27 Oke aguã py opytaa py peteĩ ovoxa oipe'a mburika'i ho'u va'erã oguenoẽ aguã. Ha'e vy operáta ojou ju voxa py oĩ ramo.

28 Ha'e vy guyvvy kuery pe aipoe'i:

— Kore ome'ẽa ju rima xeperáta. Ha'ekue ete'i nda oĩ xevoxa py — he'i.

Ha'e rami vy onhemondyi okuapy okyje vy. Joe-joe oma'ẽ reve joupeupe aipoe'i:

— Mba'e re nda'u ha'e rami ete ri Nhanderuete ojapo nhandere? — he'i okuapy.

29 Ha'e gui Canaã vvy re nguu Jacó-a py ovaẽ vy ixupe omombe'upa oiko va'ekue-'ekue. Ha'e vy aipoe'i:

30 — Ava ha'e va'e vvy pygua ruvixa oĩ va'e orevy ijayvu atã, ijyvy re oikuaa pota va'e rami orerereko.

31 Ha'e rã ore kuery aiporo'e: “Ore ma heko porã va'e orekuai, roikuaa pota va'e'ỹ.

32 Doze joegua orekuai, peteĩ'i oiko oreru. Peteĩ oreryvy ma jipovei, ha'e rã kyrĩve va'e ma oreru ro py oĩ Canaã vvy re”, ore.

33 Ha'e gui ava vvy regua ruvixa aipoe'i orevy: “Po rami 'rã aikuaa peẽ kuery heko porã va'e pa peikoa. Apy peja 'rã peteĩ penderegua va'e. Ha'e rã amboae kuery ma pendo pygua kuery rembi'urã peraa vy tapeo.

34 Ha'e gui xea py ju peru penderyvvy kyrĩve va'e. Ha'e ramo 'rã aikuaa avakue heko porã va'ea, oikuaa pota va'e'ỹ peikoa. Ha'e gui ma pendepo py ju amboaxa 'rã penderyvvy, ha'e kova'e vvy re pejogua aguã mba'emo”, he'i va'ekue orevy.

35 Ha'e kuery ogueru va'ekue voxa gui onhoẽ vy peteĩ-teĩ oexa operáta voxa py ogueru jevyague. Voko'i peráta ryrú oexa peteĩ-teĩ. Ha'e rami vy onhemondyipa okuapy, tuu voi.

³⁶Ha'e gui tuu Jacó aipoe'i:

— Aỹ nda'vei teve xevy. José ma ndoikovei ma, Simeão voi noĩ apy. Aỹ ma Benjamim ju peraaxe. Ha'e nunga ha'e javi oiko xevy.

³⁷Ha'e gui Rúben aipoe'i ngu pe:

— Xapy'a rei xeryvy ndaru jevyi ri ramo ejuka xera'y mokoĩve'i hekovia. Xevy repena uka ramo ma xee aru ju 'rã.

³⁸Ha'e rã tuu ombovai:

— Nda'vei xera'y penderupive oo aguã. Tyke'y omano ma. Ha'e anho'i oikove. Xapy'a rei ooa rupi mba'emo ixupe oiko ramo ma xeporiaua gui rive amano aguã rami 'rã pejapo — he'i.

Egito vvy katy ju José ryke'y kuery oo aguã re onhembopy'a okuapyague

43 ¹Ha'e ramia jave re karuai nda'vei ete vvy re.

²Ha'e gui ha'e kuery tembi'u Egito gui ojogua va'ekue opa ramo tuu aipoe'i:

— Tapeo, pejoguave ju tembi'u nhandevy.

³Ha'e ramo Judá ombovai:

— Ha'e rami avi ava va'e orevy ijayvu atã reve aipoe'i va'ekue: “Xerova ndapexa jevyi 'rã penderivy penderupive ou e'ỹ rã”, he'i va'ekue.

⁴Ha'e nunga rupi oreryvy orerupive remondouka ramo ma roo ju 'rã tembi'u rojogua aguã.

⁵Ha'e rã neremondoukai ramo ndorooi 'rã, ava va'e “Xerova ndapexai 'rã penderivy penderupive ou e'ỹ rã”, he'i rire.

⁶Ha'e ramo tuu Israel aipoe'i:

— Mba'e re tu xemoi vai rei pekuapy penderivy mboae arekovea peikuaa uka vy?

⁷Ha'e kuery ombovai:

— Ha'e va'e ava oporandu karamboae orere, ha'e oreretarã kuery re guive. Ha'e vy aipoe'i: “Oikove teri pa penderu? Perekove pa penderivy?” he'i orevy. Ha'e rã oporandua ha'e javi'i rombovai. Ndooroikuaai mba'erã pa oikuaaxea vy “Peru ke penderivy”, he'i orevy.

⁸Ha'e gui Judá aipoe'i ngu Israel pe:

— Xerupive ha'vy emondouka kunumi va'e. Ha'e ramo ropu'ã vy roo 'rã jaikovopa aguã. Ha'e rami e'ỹ ramo ndajaikovei 'rã, ore kuery, ndee, neĩ orera'y kuery.

⁹Xee ae 'rã apena hexe, ha'e rire xepo gui ae ju rejou aguã. Ha'e gui xee ndea py ndaru jevyi ri ramo xee ae ajevavy va'e aiko 'rã ndevy, aikovea pukukue re.

¹⁰Ha'e rã nanhamboarei va'e rire ma mokoĩguea ma rojevvy 'rãgue — he'i.

¹¹Tuu Israel ombovai:

— Ha'e rami rã ma po rami pejapo: Pejopy mba'emo iporãve va'e kova'e vvy gui, pendevoxa py peraa ava va'e pe peme'ẽ va'erã: bálamo, ei kyri'i, heakuã porã va'e, mirra, terebinto ha'e amêndoas.

12 Peráta guive peraa ve pendepo py. Pendevoxa py peráta peru va'ekue voi peraa ju pendepo py, mokoïguea repy. Xapy'a rei ojavy ri nhi'ã ra'e.
 13 Ha'e gui penderivy avi peraa. Pepu'ã, ha'e tapeo ju ava va'ea katy.
 14 Tove Nhanderueete ipo'akapa va'e tapenemboaxy uka huvixa renonde peĩ ramo, penderyke'y mboae pendupive ou ju aguã, Benjamim guive. Ha'e gui xee, xera'y kuery okanhy ramo ma ta'y e'ỹ va'e 'rã apyta — he'i.

José guyke'y kuery omovaẽmbaague

15 Ha'e gui avakue ogueraa mba'emo ome'ẽ va'erã, peráta guive ogueraa mokoïguea repy. Guyvy Benjamim voi ogueraa. Opu'ã vy oje'oi Egito katy. Ha'e rami vy ojexa uka ju José pe.

16 Benjamim ha'e kuery reve oĩ rã José oexa vy aipoe'i hoo re opena va'e pe:
 — Eraa kova'e avakue ha'e javi xero py. Ejuka vaka ra'y, ereko katupa. Kova'e kuery ma kuaray mbyte jave okaru 'rã xereve — he'i.

17 Ha'e ramo ojaopapa José ijayvuague. Ha'e rami vy ogueraa avakue José ro py.

18 José ro py ogueraa rã okyjepa okuapy. Ha'e vy aipoe'i:

— Peráta káuxa rima aỹ nhandereru, kueve nhandevoxa py peráta oĩ rire. Aỹ ma nhanemondaague rami 'rã omombe'u, nhandere opu'ã vy escravo nhanemoingo aguã, nhanerymba kuery mburika'i ojopy aguã guive — he'i.

19 Ha'e vy José ro re opena va'e re ha'e kuery onhemboja vy hexeve ijayvu okuapy okẽ py.

20 Ha'e vy aipoe'i:

— Kore xeruvixa, tembi'u rojogua aguã jypy roju karamboae.

21 Rojevya rupi roke aguã py rovaẽ vy orevoxa roipe'a ramo ha'e py oreperáta oĩ ra'e. Ha'e va'ekue aỹ rogueru ju.

22 Ha'e gui rogueruve ju peráta tembi'u rojogua aguã. Ndooroikuaai guive mava'e pa oreperáta orevoxa py omoĩ jevyague — he'i okuapy.

23 Ha'e ramo ava va'e ombovai:

— Pendepy'a guaxu ke, pekyje eme. Penderueete, peẽ kuery ru Ruete ae omoĩ uka ju peráta pendevoxa py. Pendeperáta xee ae ajopypa karamboae — he'i. Ha'e gui ha'e kuerya py ogueru ju Simeão.

24 Ha'e gui José ro py ogueroike vy yy ogueru opy ojoi aguã. Hymba kuery mburika'i guive omongaru.

25 Ha'e rã ha'e kuery ma José pe ome'ẽ va'erã oguereko katu kuaray mbyte jave ou rã guarã, mba'eta oendu ha'e py okaru vy ou 'rãa.

26 José ou ramo ha'e kuery ogueroike heruvy ixupe ome'ẽ va'erã.

Henonde re guenapy'ã re oĩ okuapy, vvy re ngova omovaẽ reve.

27 Ha'e ramo ha'e kuery pe oporandu mba'exa pa ikuaiia re. Ha'e vy aipoe'i:

— Ha'vy penderu tuja'i pemombe'u va'ekue oiko porã pa? Oikove teri pa?

²⁸Ha'e kuery ombovai:

— Oiko porã ri oreru nerembuguai, oikove teri — he'i okuapy. Oakã omboguejypa reve guenapy'ã re oĩ.

²⁹Ha'e ramo José oma'ẽ vy oexa guyvy Benjamim ixu pi'a. Ha'e vy aipoe'i:

— Upe va'e ma nhi'ã penderyvvy kyrĩve va'e pemombe'u va'ekue? Nhanderuete topena porã ndere, xera'y — he'i ixupe.

³⁰José oeka pojava ojae'o aguã, opy'a re guyvy oayvua anho oendu vy. Ha'e vy opy mboae oike vy ojae'o.

³¹Ojeovaei rire oẽ ju ouvvy. Ojejoko vy aipoe'i guembuguai pe:

— Pejara ke tembi'u — he'i.

³²Ha'e ramo ixupe omoĩ ae'i, ha'e kuery pe omoĩ ae'i avi, ha'e Egito pygua kuery ha'e kuery reve okaru va'e pe omoĩ ae'i avi, mba'eta Egito pygua kuery pe nda'vei hebreu kuery reve okaru aguã, Egito kuery rekorã va'ekue rami vy.

³³Ha'e rami vy guenonde omboguapy uka guyke'y kuery ha'e javi. Tujave va'e omboguapy tujave va'e oĩ aguã py porã, peteĩ-teĩ ha'e rami aguã rami omboguapy, kyrĩve va'e voi kyrĩve va'e oĩ aguã py. Ha'e rami rã joe-joe oma'ẽ reve onhemondyipa okuapy.

³⁴Ha'e gui peteĩ-teĩ ho'u va'erã ojara uka tembi'u guenonde re oĩ va'e gui. Ha'e rã Benjamim pe ma hetave ojara uka, amboae kuery pe ojara uka va'e gui peteĩ nhiruĩkue hetave. Ha'e ramo ha'e kuery okaru ha'e oy'u porã okuapy hexeve.

José guyke'y kuery ou jevy aguã rami ojapoague

44 ¹Ha'e gui José aipoe'i ngoo re opena va'e pe:
— Emonyẽmba ke avakue voxa ipo'akaa rami peve, ha'e emoĩ ju peteĩ-teĩ peráta ivoxa py.

²Ha'e gui kyrĩve va'e voxa py ma pemoĩ xekaro prata guigua voi, iperáta mba'emo ra'yĩ repykue reve — he'i. Ha'e rã José aipoe'iague rami ojapo.

³Ko'ẽmba ramove avakue oje'oipa ju guymba kuery reve.

⁴Tetã gui mombyry e'y'i teri oo jave José aipoe'i ngoo re opena va'e pe:

— Epu'ã, tereo avakue oo va'ekue rakykue. Reupity vy ke aipo're:

“Mba'e re tu penderayvu ete va'e pe pejapo vai?

⁵Upe va'e karo e'y' ri ty'y xeruvixa oy'uaty ha'e imba'ekuaa rupi oiporu va'ety? Ha'e ramia py pejapo vai rima”, 're.

⁶Ha'e ramo hembiguai ha'e kuery oupity vy ha'ekue rami ae ijayvu.

⁷Ha'e ramo ha'e kuery ombovai:

— Oreruvixa, mba'e re tu ha'e rami ete ri ndeayvu? Ha'e ramigua ete ore nerembuguai kuery ndorojapoi.

⁸Peráta orevoxa py rojou va'ekue ma Canã vvy gui rogueru ju ndevy. Mba'erã tu ha'vy nderuvixa ro gui prata, ouro re oremonda ta?

⁹Karo rejou ri ramo heruare tomano, ha'e rã ore kuery ma torekuaí ndevyguá escravo, oreruvixa — he'i okuapy.

¹⁰Ha'e ramo ombovai:

— Pendeayvuague rami ae teĩ karo reruare anho 'rã oiko xevyguá escravo. Ha'e rã peẽ kuery re ma pendereko vaia noĩ — he'i.

¹¹Ha'e gui ha'e kuery ojavura voxa omboguejypa aguã yvy py. Peteĩ-teĩ oipe'a ovoxa.

¹²Ha'e ramo huvixa rembiguai oikuaa pota peteĩ-teĩ voxa py oĩ va'e re. Tujave va'ea gui ranhe omboypy vy kyrĩve va'ea py omomba. Ha'e vy karo ojou Benjamim voxa py.

¹³Ha'e ramo ha'e kuery oao omondoropa. Peteĩ-teĩ guymba áry ju ovoxa oupipa vy ojevypa tetã katy.

Judá onhemombe'u porãague

¹⁴Ha'e gui Judá guvyvy kuery reve ovaẽmba ju José ro py, ha'e py teri oĩ ramo. Guenapy'ã re ju oimba henonde.

¹⁵Ha'e ramo José aipoe'i:

— Mba'e re tu ha'e ramigua pejapo xere? Ndapeikuaai va'e ty'y ava xee rami ipo'aka va'e imba'ekuaa va'e memea?

¹⁶Ha'e ramo Judá ombovai:

— Xeruvixa, mba'exa tu ha'vy rombovai ta ndevy? Mba'exa tu ha'vy oreayvu ta? Mba'exa tu ronhemombe'u ta? Nhanderuete oikuaa ore nerembiguai kuery rojejavyague. Aỹ ma xeruvixa, ore kuery ha'e javive 'rã ndevyguá escravo orekuaí, karo reraare anho e'y — he'i.

¹⁷Ha'e ramo José aipoe'i:

— Nda'evei ha'e rami ajapo aguã. Ava xekaro reraare anho 'rã oiko escravo. Ha'e rã peẽ kuery ma tapeo porã penderua katy — he'i.

¹⁸Ha'e ramo Judá onhembojave hexe. Ha'e vy aipoe'i:

— Xeruvixa, ejapxaka ranhe xeayvua re. Ejapxaka peteĩ'i re xee nerembiguai xeayvu aguã. Xeruvixa, ndevai eme xee nerembiguai pe, mba'eta ndee ma Faraó rami avi ndepo'akapa va'e.

¹⁹Xeruvixa, ore nerembiguai kuery pe reporandu karamboae vy aipo're: “Pereko pa penderu, e'y vy penderyvvy?” 're va'ekue.

²⁰Ha'e gui ndee oreruvixa pe rombovai: “Roguereko oreru tujai, ha'e ta'y avi oiko oreru tujai ma vy ta'yague. Ha'e va'e ma kyrĩve va'e oiko. Tyke'y ae'i va'ekue omano rire ha'e anho'i ma oiko ixu pi'a. Tuu oayvuve va'e oiko”, ro'e va'ekue.

²¹Ha'e gui ndee aipo're avi va'ekue ore nerembiguai kuery pe: “Peru ha'vy apy aexa aguã.”

²²Ha'e ramo ndee oreruvixa pe rombovai: “Kunumi va'e nda'evei nguu tujai oeja aguã. Oeja ramo omano 'rã”, ro'e va'ekue.

²³Ha'e gui ndee aipo're ju orevy: “Penderyvvy kyrĩve va'e penderupive ndoui ramo ndapexavei 'rã xerova”, 're va'ekue.

24 Ha'e gui roo ju nerembiguai orerua py. Romombe'upa ndee xeruvixa ndeayvuague.

25 Oreru aipoe'i: "Tapeo, pejoguave'i ju tembi'u ja'u va'erã", he'i va'ekue.

26 Ha'e rã ore rombovai: "Nda'evei roo aguã. Oreryvy kyrĩve va'e orerupive oo ramo 'rãe ha'eve. Nda'evei rã ava va'e rova roexa ju aguã oreryvy reve'ỹ", ro'e ixupe.

27 Ha'e gui nerembiguai oreru aipoe'i: "Peẽ kuery peikuaa xera'yxy oikuavã karamboae moko'i xera'y.

28 Peteĩ ma xea gui okanhy ramo aipoa'e: 'Xee aikuaa rã ta'vy omboa'ypaa rã nda'u', ha'e va'ekue. Aỹ peve xee ndaexavei.

29 Aỹ kova'e ju xea gui peipe'axe, ha'e ixupe mba'emo oiko ramo pejapo 'rã xeporiau gui amano aguã rami", he'i va'ekue oreru.

30 Ha'e rami rire aỹ ma xapy'a rei xee nerembiguai xerua py ajevỹ teĩ kunumi va'e orerupive ndooi ramo ma oreru omano rive 'rã, mba'eta kunumi va'e reve vy ae oikove'i teri.

31 Orereve kunumi va'e noĩ rã oreru oexa vy omano 'rã. Ha'e rami vy rojapo 'rã nerembiguai oreru iporiau gui rive omano aguã rami.

32 Mba'eta xee nerembiguai aiko kunumi va'e re apena aguã rami. Ha'e rami vy xeru pe aipoa'e: "Xeru, xapy'a rei xee ndaru jevyĩ ramo ndevy pe aiko 'rã ajevỹ va'e aikovea pukukue re", ha'e va'ekue.

33 Ha'e nunga rupi aỹ xeruvixa, xee ae tapyta nerembiguairã kunumi va'e rekovia, ha'e rã kunumi va'e ma too ju ke'y kuery reve.

34 Mba'exa tu xerua py aa ju ta kunumi va'e reve'ỹ? Mba'eta xee ma ndaexaxei xeru tuja'i pe mba'emo vai oiko rã — he'i.

Guyke'y kuery pe José ojekuaa ukaague

45 ¹ Ha'e gui José ma ha'e javi oexaa py nonhemombe'u e'ỹ reguavei. Ha'e vy ojapukai:

— Toẽmba xea gui — he'i. Ha'e ramo avave rei hexeve ndopytai, guyke'y kuery pe José ojekuaa uka aguã.

² Ha'e gui José oja'e atã, Egito pygua kuery oendu aguã rami, Faraó ro pygua kuery guive.

³ Ha'e rami vy José aipoe'i guyke'y kuery pe:

— Xee ma José aiko. Ha'vy oikove teri pa xeru? — he'i. Ha'e ramo tyke'y kuery nombovai kuaavei, henonde py okyjepa vy.

⁴ José peteĩgue ju aipoe'i guyke'y kuery pe:

— Aỹ ma penhembojapa xere — he'i ramo hexe ovaẽmba ouvỹ. Ha'e vy aipoe'ive ju: — Xee ma José Egito yvy katy xevende imbouvỹ va'ekue.

⁵ Aỹ ma nda'evei pendejoriaupa rei aguã kyvõ katy xevendeague re, neĩ pendejeupe pendevei aguã voi nda'evei. Mba'eta ajogueraa jepe aguã ae Nhanderuete xembou raka'e penerenonde.

⁶ Mba'eta mokoĩ ma'etỹ re ma karuai oiko kova'e yvy re. Aỹ oata peteĩ nhiruĩ ma'etỹ teri mba'eve rei nonhotỹai neĩ nomono'õai aguã.

7 Nhanderuete xembou penerenonde nhande kuery opa e'ỹ aguã ko vvy gui, heta araa jepe vvy.

8 Mba'eta peẽ kuery e'ỹ xembou karamboae apy. Nhanderuete ae xembou vy Faraó ru rami xemoĩ, hoo py ikuai va'e ha'e javive ruvixarã, Egito vvy ha'e javi re apena aguã.

9 Tapeo povaja ha'vy xerua py, aipopeje: “Ndera'y José aipoe'i uka: 'Nhanderuete xemoĩ Egito vvy ha'e javi regua ruvixarã. Eju voi xea py are e'ỹ re.

10 Gósen vvy re ha'eve 'rã xea katy'i reiko aguã, ndera'y kuery, neramymino kuery, nerymba vexa'i, vaka kuery, ha'e mba'emo rereko va'e ha'e javi reve.

11 Ha'e py ma apena 'rã ndere, mba'eta peteĩ nhiruĩ ma'etỹ teri oata karuai opa aguã. Ha'e rami iporiaukue va'e reiko e'ỹ aguã, ndero py ikuai va'e, neĩ rereko va'e ha'e javi opa e'ỹ aguã', he'i uka José”, peje.

12 Aỹ ma peẽ kuery xeryvy Benjamim reve pexa pekuapy xee ae pendereve xeyvva aikovya.

13 Xeru pe pemombe'u Egito vvy re mba'emo porã arekopa va'e ha'e pexa va'e ha'e javi. Tapeo pojava, apy ju peru xeru — he'i.

14 Ha'e gui guyvy Benjamim oĩa py José oo vy ijaju'y rupi oikuavã reve ojae'o. Benjamim voi ojae'o guyke'y ajuy rupi oikuavã vy.

15 Ha'e gui guyke'y kuery ha'e javive ju oayvupa ojae'o reve. Ha'e ramo tyke'y kuery ijayvu hexeve.

José ryke'y kuery ou okuapy rã Faraó oenduague

16 Ha'e gui Faraó ro py voi onhendu aipoe'a rã:

— José ryke'y kuery ri ty ou ra'e — 'ea rã. Faraó oendu vy ojou porã, hembiguai kuery guive.

17 Ha'e rami vy Faraó aipoe'i José pe:

— Aipo're nderyke'y kuery pe: “Pova'e nunga pejapo: Penerymba kuery pembovoyi ju heravy Canaã vvy katy.

18 Ha'e gui peru penderu ha'e pendera'y kuery xea py. Xee ame'ẽ 'rã vvy iporãvea Egito re oĩ va'e pendekuai aguã. Ha'e py pekaru 'rã pekuapy iporãve va'e re anho”, 're.

19 Emombe'u avi ha'e kuery pe: “Pova'e nunga pejapo: Egito vvy gui peraa karóxa pendera'y kuery ha'e pendera'yxy kuery peru aguã. Peru avi penderu, pejupa.

20 Ha'e pepexã rei eme mba'emo pereko va'e perupa aguã re, mba'eta Egito vvy ha'e javi re iporãguevea ikuai va'e opytapa rã pende'vy”, 're — he'i.

21 Ha'e gui Israel ra'y kuery ha'e rami ojapo. Faraó aipoe'iague rami vy ha'e kuery pe José ome'ẽ karóxa, tembi'u guive tape rupi ho'u va'erã.

22 Peteĩ-teĩ pe ome'ẽ ao iporãve va'e. Ha'e rã Benjamim pe ma ome'ëve, trezentos hatã'i va'e prata guigua ha'e peteĩ nhiruĩ ao iporãve va'e.

23 Nguu pe ma ha'e rami avi ogueraa uka dez mburika'i opa mba'e porã Egito guigua re ovoyi va'e, ha'e dez mburika'i mba'emo ra'yĩ ha'e mbojape re ovoyi va'e. Tembi'u tuu oua rupi ho'u va'erã voi ome'ẽ.

24 Ha'e rami vy omondoukapa guyke'y kuery. Aipoe'i:

— Joe-joe pepu'ã eme tape peoa rupi — he'i imondovy.

25 Ha'e rami rã Egito vvy gui oje'oi vvy ovaẽmba ju Canaã vvy re nguu Jacó-a py.

26 Nguu pe aipoe'i okuapy:

— José oikove teri. Ha'e ma Egito vvy jave re opena va'e oiko — he'i okuapy. Ha'e ramigua oendu vy nda'ipy'a tytyveia ramigua oendu, ndogueroviai vy.

27 José ijayvuague omombe'upa rã tuu Jacó oendu vy, ha'e karóxa heruarã José omondouka va'ekue oexa vy mae ma oendu ju ipy'a guaxua.

28 Ha'e rami vy Israel aipoe'i:

— Ha'eve ma. Xera'y José anhetẽ oikove teri ra'e. Xee aa ta amano e'y mbove aexa ju aguã — he'i.

Egito vvy katy Jacó ro pygua kuery oje'oiague

46 1 Ha'e gui Israel opa mba'e oguereko va'e reve oo vy Berseba py ranhe ovaẽ. Ha'e py ma mba'emo ome'ẽ nguu Isaque Ruete pe ombojerovia vy.

2 Pyávy Israel pe Nhanderuede ojexa uka vy aipoe'i:

— Jacó! Jacó!

Ombovai:

— Apy ma aĩ — he'i.

3 Ha'e ramo aipoe'i:

— Xee ma Nderuede, nderu Ruete aiko. Ekyje eme Egito vvy re reo aguã, mba'eta ha'e py ndegui amoingo 'rã peteĩ regua heta va'e.

4 Xee aa 'rã ndereve Egito katy. Araka'eve rã ajapo 'rã ha'e gui pejevvy ju aguã rami. Remano ramo José ae 'rã omboty nderexa — he'i.

5 Ha'e gui Berseba gui Jacó oguatave ovy. Israel ra'y kuery ogueraa nguu Jacó, gua'y kuery ha'e gua'yxy kuery Faraó karóxa heraarã ombou va'ekue py.

6 Ogueraapa guymba kuery vaka ha'e Canaã vvy re oiko jave ojou va'ekue ha'e javi. Oopa Egito katy, Jacó, hamymino kuery guive.

7 Gua'y kuery, gua'y ra'y kuery, guajy kuery, gua'y rajy kuery, ha'e kuery ha'e javi ogueraapa Egito katy.

8 Po rami ma Israel ra'y kuery nguu Jacó reve Egito katy oo va'ekue rery: Rúben ma Jacó ra'y tujave va'e.

9 Rúben ra'y kuery ma Enoque, Palu, Hezrom ha'e Carmi.

10 Simeão ra'y kuery ma Jemuel, Jamim, Oade, Jaquim, Zoar ha'e Canaã pygua pi'a Saul.

11 Levi ra'y kuery ma Gérson, Coate ha'e Merari.

12 Judá ra'y kuery ma Er, Onã, Selá, Perez ha'e Zera. Ha'e rã Er ha'e Onã ma Canaã vvy re ae omano. Perez ra'y kuery ma Hezrom ha'e Hamul.

13 Issacar ra'y kuery ma Tola, Puva, Jó ha'e Sinrom.

14 Zebulom ra'y kuery ma Serede, Elom ha'e Jaleel.

15 Ha'e va'e kuery ma Jacó ramymino ikuai, Lia pi'a meme, Padã-Arã py oiko va'ekue. Tajy Diná voi ha'e pygua. Ha'e va'e ta'y kuery, tajy kuery ha'e javi vy ma trinta e três ikuai.

16 Ha'e gui Gade ra'y kuery ma Zifiom, Hagi, Suni, Esbom, Eri, Arodi ha'e Areli.

17 Aser ra'y kuery ma Imna, Isvá, Isvi, Berias ha'e heindy Sera. Berias ra'y kuery ma Héber ha'e Malquiel.

18 Ha'e va'e kuery ma Zilpa pi'a meme, Jacó ra'y ha'e rajy kuery. Zilpa ma Labão guajy Lia rembiguirã omeẽ va'ekue. Ha'e kuery ha'e javi vy ma dezesseis ikuai.

19 Ha'e gui Jacó ra'yxy Raquel pi'a ma José ha'e Benjamim.

20 José ra'y kuery Egito py oiko va'ekue ma Manassés ha'e Efraim. Ha'e kuery ma Asenate pi'a ikuai. Ixy ma Om pegua sacerdote Potífera rajy.

21 Benjamim ra'y kuery ma Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naamã, Ei, Rôs, Mupim, Hupim ha'e Arde.

22 Ha'e va'e kuery ma Jacó ra'y kuery, Raquel pi'a meme. Ha'e javi vy catorze ikuai.

23 Ha'e gui Dã ra'y ma Husim.

24 Naftali ra'y kuery ma Jazeel, Guni, Jezer ha'e Silém.

25 Ha'e va'e kuery ma Jacó ra'y kuery, Bila pi'a meme. Ha'e va'e ma Labão guajy Raquel rembiguirã omeẽ va'ekue. Ha'e javi vy sete ikuai.

26 Ha'e rami py Jacó reve Egito katy oo va'ekue ma sessenta e seis ikuai, ta'y ra'yxy kuery jaipapa e'ỹ re.

27 José ra'y kuery Egito py oiko va'ekue ma mokoĩ ikuai. Jacó ro pygua kuery Egito py oo va'ekue ha'e javi vy setenta ikuai raka'e.

Nguu reve José nhovaexiague

28 Jacó guenonde re omondouka Judá José-a py, Gósen katy tape oo va'e oikuaa aguã. Ha'e rami vy Gósen vvy re ovaẽmba.

29 Ha'e gui José ma karóxa oguereko katu vy oo ovaexĩ nguú Israel Gósen re. Ixupe ojexa uka vy ijaju'y rupi oikuavã are'i ojae'o reve.

30 Ha'e ramo Israel aipoe'i gua'y José pe:

— Aỹ ma amano teĩ ha'eva ma, reikove reve roexa rire — he'i.

31 Ha'e gui José aipoe'i guyke'y kuery ha'e nguú ro pygua kuery ha'e javi pe:

— Xee aa ju ta ranhe. Faraó pe aipoa'e 'rã: “Ke'y kuery ha'e xeru ro pygua kuery ha'e javi Canaã vvy re ikuaiã gui oupa ma xea py.

³²Ha'e va'e avakue ma vexa'i ha'e vaka re openaa rupi ikuai. Oguerupa guymba kuery vexa'i ha'e vaka, mba'emo oguereko va'e ha'e javi reve", ha'e rã.

³³Ha'e gui Faraó penerenoĩ uka vy oporandu 'rã: "Mba'exa tu peẽ kuery pamba'eapo va'e?" he'i ramo ma

³⁴aipopeje 'rã: "Ore nerembiguai kuery ma mymba kuery re ropenaa rupi orekuai, orekunumi guive aỹ peve, oreramoĩ kuery ikuaiague rami ae", peje. Ha'e rami rã ijayvu 'rã Gósen yvy re pendekuai aguã. Mba'eta Egito pygua kuery pe rã guymba re opena va'e omboetepy e'ỹ meme ikuai — he'i.

Faraó-a py José nguu Israel ogueruague

47 ¹Ha'e gui José ou vy aipoe'i Faraó pe:
— Xeru ha'e ke'y kuery oupa ma Canaã yvy gui. Guymba kuery vexa'i ha'e vaka, ha'e mba'emo oguereko va'e ha'e javi reve ovaẽ okuapy Gósen yvy re — he'i.

²Ha'e vy teĩ nhiruĩ guyke'y kuery ogueru avi, oexa uka Faraó pe.

³Ha'e ramo José ryke'y kuery pe Faraó oporandu:

— Mba'exa tu peẽ kuery pamba'eapo va'e?

Ha'e kuery ombovai:

— Nerembiguai kuery vexa'i re ropenaa rupi orekuai, oreramoĩ kuery ikuaiague rami ae.

⁴Kova'e yvy re orekuai aguã ri roju, mba'eta Canaã yvy re ma nhuũ porã jipoi ore nerembiguai kuery rymba kuery pe, karuai nda'evei ete ramo. Ha'e nunga rupi aỹ rojerure Gósen yvy re orekuai aguã re — he'i okuapy Faraó pe.

⁵Ha'e ramo Faraó aipoe'i José pe:

— Nderu ha'e nderyke'y kuery ndea py oupa ma ramo

⁶Egito yvy ndevy guarã ae itui. Iporãvea py ejapo nderu ha'e nderyke'y kuery ta'ikuai. Gósen yvy re ae ri ta'ikuai. Ha'e gui xapy'a rei rã nderyke'y kuery regua opena kuaa ete va'e ikuai ramo emoĩ xerymba kuery re ae opena va'erã — he'i.

⁷Ha'e gui nguu Jacó ju José ogueru vy oexa uka Faraó pe. Ha'e ramo Jacó ogueroayvu porã Faraó.

⁸Faraó oporandu Jacó pe:

— Mbovy ma'etỹ ma tu rereko?

⁹Jacó ombovai:

— Xee aikoa ha'e javi vy ma cento e trinta ma'etỹ. Mboapy'i ete aiko axya. Xee ma ndaupityi teri xeramoĩ kuery oikoague ma'etỹ peve — he'i.

¹⁰Ha'e rami vy Jacó Faraó ogueroayvu porã rire oo ju oĩa gui.

¹¹Ha'e gui José omboekoa nguu ha'e guyke'y kuery. Ramessés yvy re Egito yvy iporãvea py ome'ẽ ikuai aguã, Faraó aipoe'iaague rami vy.

¹²Nguu, guyke'y kuery ha'e nguú ro pygua kuery ha'e javi pe José ombou jepi tembi'u, peteĩ-teĩ gua'y kuery mbovy pa oguerekoa rami.

José Egito yvy ha'e javi ojoguaague

¹³Karuai nda'evei ete ramo yvy jave re jipoi tembi'u. Ha'e nunga rupi Egito ha'e Canaã yvy re ikuai va'e iporiauve oje'oivy karuai gui.

¹⁴Ha'e vy Egito ha'e Canaã pygua kuery José gui mba'emo ra'yĩ ojogua vy ipo py anho omboaxa peráta. Ha'e ramo Faraó ro py ju oguerupa.

¹⁵Ha'e gui Egito ha'e Canaã yvy re peráta jipovei ramo Egito pygua kuery ha'e javi jogueru vy ojexa uka José renonde. Ha'e vy aipoe'i okuapy:

— Eme'ẽ orerembi'urã. Mba'erã tu romanomba ta rexa py? Oreperáta opa ma — he'i okuapy.

¹⁶José ombovai:

— Pendeperáta opa ma ramo penerymba kuery ju peru. Penerymba kuery rekovia 'rã ame'ẽ tembi'u — he'i.

¹⁷Ha'e ramo José-a py ogueru guymba kuery. Ha'e rã hembí'urã José ome'ẽ kavaju, vexa'i, vaka ha'e mburika'i rekovia. Ha'e rami vy ha'e va'e ma'etỹ re ma mymba kuery rekovia re omongaru.

¹⁸Ha'e va'e ma'etỹ opa rire ma'etỹa mboae ovaẽ ramo José-a py oupa ju. Ha'e vy aipoe'i:

— Oreruvixa, nda'evei rombotavya rupi oreayvu aguã ndevy. Oreperáta opa ma, orerymba kuery voi rerekopa ma. Mba'evei ndoroguerekovei ma ndevy peguarã, orerete ae ha'e oreyvy e'ỹ vy.

¹⁹Mba'erã tu ore kuery romano ta rexa py, oreyvy opyta rive aguã? Orejogua ke, oreyvy avi ejogua tembi'u rekovia. Ha'e rami rã ore kuery roiko 'rã escravo Faraó pegua, oreyvy voi imba'erã topyta. Eme'ẽ oreyvy mba'emo ra'yĩgue roikove aguã, romano e'ỹ aguã, yvy voi opyta rive e'ỹ aguã — he'i okuapy.

²⁰Ha'e rami rã Egito yvy ha'e javi José ojogua Faraó pe. Egito pygua kuery peteĩ-teĩ ovyvy ovende, ha'e py karuai nda'evei ete ramo. Ha'e rami vy yvy ha'e javi Faraó mba'e opyta.

²¹Ha'e pygua kuery voi ojepegua escravo omoingo, Egito yvy ha'e javi rupi ikuai va'e.

²²Sacerdote kuery hyvy anho ndojoguai, mba'eta ha'e va'e kuery pe Faraó mba'emo ome'ẽ jepi ramo. Faraó po gui ojopy va'ekue re ae okaru okuapy. Ha'e rami vy ha'e kuery novendei ovyvy.

²³Ha'e gui José aipoe'i heta va'e kuery pe:

— Aỹ ma peẽ kuery rojogua ma, pendevvy voi ajogua Faraó mba'erã. Apy ma mba'emo ra'yĩgue oĩ. Peraa, penhotỹ yvy re.

²⁴Mba'emo'a pemono'õ vy ma peteĩ nhiruĩ ikuai va'e nhavõ gui peteĩ-teĩ peme'ẽ 'rã Faraó pe. Ha'e rã hembyrekue ma pendevy peguarã topyta. Pendevyguá ma yvy re penhotỹ ju aguã, pekaru aguã pendera'y kuery ha'e pendero py ikuai va'e ha'e javi reve — he'i.

²⁵Ha'e ramo ha'e kuery ombovai:

— Ndee ma roikove aguã rami oreapo. Oreruvixa, ndee oremboaxya rupi orerereko. Ha'e ramo Faraó pegua escravo orekuai teĩ ha'eve — he'i okuapy.

²⁶Ha'e rami aguã Egito yvy re José ojapoague ma lei aỹ peve guarã oĩ: Mba'emo aju peteĩ nhiruĩ ikuai nhavõ gui ma peteĩ-teĩ ome'ëa 'rã Faraó pe. Sacerdote kuery yvy anho Faraó mba'e'ỹ itui.

²⁷Ha'e rami vy Israel Egito yvy re oiko, Gósen re ae. Ha'e py ha'e kuery ikuai aguã ojou vy heta-etave oje'oviy, heta ete ikuai.

²⁸Jacó ma dezessete ma'etỹ re oiko Egito yvy re. Jacó oikoa ma'etỹ ha'e javi vy cento e quarenta e sete ma'etỹ.

²⁹Ha'e gui Israel omano rai'i ma vy oenoĩ gua'y José. Ha'e vy aipoe'i:

— Aỹ ma ndee xemboaxy ramo ajerure xe'u guýry ndepo remoĩ reve reura aguã, xe'vy rejapo porã aguã anhetẽ rupi. Ajerure Egito yvy re e'ỹ xenhono porã aguã,

³⁰ha'e rã xeru kuery ikuaiague py anho. Ha'e rami vy Egito yvy gui xeretekue reraa 'rã xeru kuery onhono porãague py, ha'e py ae xenhono porã aguã — he'i.

José ombovai:

— Xee ajapo 'rã ndeayvuague rami — he'i.

³¹Ha'e gui Jacó

— Eura ha'vy xe'vy — he'i. Ha'e ramo oura. Ha'e rami rã Israel ojero'a, ngupa akã re ojeko.^a

Jacó imba'eaxy oupya py José gua'y kuery ogueruague

48 ¹Ha'e va'e rire José pe aipo'ea:
— Nderu tu imba'eaxy vaipa rima oupy — 'ea. Ha'e ramo ogueraa ha'e py mokoĩve gua'y Manassés ha'e Efraim.

²Jacó pe omombe'ua:

— Ndera'y José rako ou oiny ndea py — 'ea. Ha'e ramo Israel onhemomburu ngupa py uguapy ranhe aguã.

³Ha'e gui Jacó aipoe'i José pe:

— Nhanderuete Ipo'akapa va'e xe'vy ojexa uka karamboae Canaã yvy re Luz tetã py aiko jave, ha'e rami vy xereroayvu porã.

⁴Ha'e vy aipoe'i: “Xee rojapo 'rã ndera'y reta aguã rami. Neramymino kuery ajapo 'rã heta regua ikuai aguã rami. Ha'e kuery pe ame'ë 'rã kovale yvy araka'e rã peve guarã”, he'i va'ekue xe'vy.

⁵Ha'e rã ndera'y mokoĩ Egito yvy re aju e'ỹ mbove oiko va'ekue ma, ha'e kuery ma aỹ guive xera'y ae'i rami ikuai. Efraim ha'e Manassés ma xera'y ae'i rami ma ikuai, Rúben ha'e Simeão rami avi.^b

^a 47.31 Ha'e rami Jacó ojapo ombojerovia vy (Hebreus 11.21). ^b 48.5 José ra'y kuery mokoĩ ikuai va'e ma Jacó omano ta vy ugueroayvu porã, gua'y kuery ae'i pe rami avi.

⁶Ha'e rã ha'e kuery rire ju ndera'y ikuai va'erã va'e ma ndera'y ae 'rã ikuai, ha'e guyke'y kuery yvy re 'rã ha'e kuery hekoa.

⁷Mba'eta xee Padã gui aju jave Raquel omano karamboae Canaã yvy re, tape Efrata katy oo va'e katy'i. Xeporiau reve anhono porã karamboae tape Efrata Belém 'epy va'e katy oo va'e yvýry — he'i.

⁸Ha'e gui Israel ma José ra'y kuery oexa vy aipoe'i:

— Mava'e kuery tu upe va'e?

⁹José aipoe'i ngu pe:

— Xera'y kuery rima ikuai, apy ae Nhanderuede xevy ome'ẽ va'ekue — he'i.

Ha'e ramo aipoe'i:

— Eronhembojave'i ha'vy xea py, aroayvu porã aguã — he'i.

¹⁰Israel tujai'ete vy hexa voi pytũmba ma, ndoexa porãve'i ma. Ha'e nunga rupi José ogueronhemboja heruvy ha'e oĩa py. Ha'e ramo oayvupa, oikuavãmba.

Gua'y José ha'e ta'y kuery Jacó ogueroayvu porãague

¹¹Ha'e ramo Israel aipoe'i José pe:

— Xee ma naexa'ãi peteĩgue ju roexa aguã. Ha'e rami teĩ Nhanderuede ojapo ndera'y kuery avi aexa aguã rami — he'i.

¹²Ha'e gui José gua'y kuery oipe'a ngu renapy'ã re ikuai'a gui. Nguu renonde oĩ guenapy'ã re, ngova omovaẽ yvy re.

¹³Ha'e va'e rire José ogueru ju gua'y kuery. Efraim ma oiporu kuaa re omopu'ã imo'amy, tuu Israel oiporu kuaa e'ỹa re oĩ aguã, ha'e rã Manassés ma oiporu kuaa e'ỹa re omopu'ã, Israel oiporu kuaa re. Ha'e rami vy mokoĩve ogueronhemboja heruvy hexe.

¹⁴Ha'e rami teĩ Israel opo ombojoaxa imondovy vy oiporu kuaa regua omoĩ Efraim kyrĩve va'e apyte re, ha'e rã oiporu kuaa e'ỹa ma Manassés apyte re omoĩ, tujave va'eri.

¹⁵Ha'e rami vy José ra'y kuery ogueroayvu porã vy aipoe'i:

— Xeramoi Abraão oiko va'ekue Nhanderuede renonde, xeru Isaque guive. Ha'e gui xere ju opena oikovy xekyrĩ guive aỹ peve.

¹⁶Ixuguigua anjo opa mba'e vai gui xereraa jepe va'e tomoingo porã kova'e avakue'i. Tove xerery rupi meme ta'ikuai, xeru kuery Abraão ha'e Isaque rery rupi guive. Ta'y kuery taetave oje'oivy yvy re — he'i.

¹⁷Ha'e gui tuu opo oiporu kuaa regua Efraim apyte re omoĩ rã José oexa vy ndojou porã. Ha'e rami vy ngu po re ojopy, Efraim apyte gui oguerova aguã Manassés apyte re.

¹⁸Ha'e vy José aipoe'i ngu pe:

— Evoko rami e'ỹ xeru, mba'eta kova'e ae ma tujave va'e oiko. Inhakã re ae 'rãgue remoĩ reiporu kuaa regua — he'i.

¹⁹Ha'e rami teĩ tuu opo ndoguerova ukai. Ha'e vy aipoe'i:

— Xera'y, xee aikuaa ae ma, aikuaa. Ha'e rami avi ixugui avi 'rã oiko peteĩ regua, yvate va'e 'rã oiko. Ha'e 'rã tyvy ma ixugui yvateve 'rã. Hamymino kuery ma heta regua 'rã ikuai — he'i.

²⁰Ha'e rami py ha'e va'e ára ogueroayvu porã. Ha'e vy aipoe'i:

— Peẽ kuery rery rupi Israel kuery jogueroayvu porã 'rã. Ha'e vy “Tove Nhanderuetete tanemoingo porã Efraim ha'e Manassés rami”, he'i 'rã okuapy. — Ha'e rami ijayvu vy Manassés rery gui Efraim rery re ranhe ijayvu.

²¹Ha'e rire Israel aipoe'i José pe:

— Aỹ xee amano 'rã. Ha'e rami teĩ Nhanderuetete oiko 'rã ndereve, ojapo 'rã yvy neramoĩ kuery ikuaiague py peo ju aguã rami.

²²Ndevy pe aeja peteĩ mba'e, ha'e ramigua nderyke'y kuery pe aeja va'erã e'ỹ. Ndevy aeja yvy'ã amorreu kuery gui xekyxe ha'e xerapa py aipe'a va'ekue.

Jacó gua'y kuery rekorã omombe'u ma voiague

49 ¹Ha'e rire Jacó oenoĩ gua'y kuery ha'e javi. Ha'e vy aipoe'i: — Peno'õmba ke. Xee amombe'u 'rã penderekorã, raka'e rã guarã.

²Jacó ra'y kuery, peno'õmba pendu aguã. Pejapyxaka penderu Israel ijayvu rã.

³— Rúben, ndee ma xera'y tujave va'e, xembaraetea kuaa ukaa. Jypy'i xegui reiko va'ekue, pavẽ gui yvateve ha'e ipo'akave va'e reiko.

⁴Ha'e rami avi yai opu'ã-pu'ãa rami avi rejejoko kuaa e'ỹ vy pavẽ gui e'ỹ 'rã ndeyvateve. Mba'eta nderu rupa py rejeupi vy retekoavy rire. Xerupa py rejeupi va'ekue.^c

⁵— Ha'e gui Simeão, Levi reve ma joegua pendekuai. Pendekyxe perojerovia peikovy joe.

⁶Ha'e rami avi peẽ kuery penhembopy'aa py xee ma nanhembopy'ai, peẽ penhemboatya re xenhe'ẽ nonhembojai. Mba'eta pendepoxy vy pejojuka raka'e, pejerovia vy vaka oguata vaikue aguã rami pejapo.

⁷Pendeveia ma ayvu vaipy topyta, pendevei vaipa rã. Pendepoxy vy pejapo vai ete. Ha'e ramo xee romboja'o 'rã Jacó kuery ra'y ikuai rupi, Israel ra'y ikuai rupi romoaĩmba 'rã.

⁸— Judá, nderyvy kuery tandererovy'a. Ndepo py rejopy 'rã nderovaigua kueryaju'y re. Nderu ra'y kuery voi guenapy'ã re oĩ 'rã nerenonde.

⁹Judá, ndee ma xivi ra'y rami ndepy'a guaxu va'e. Xera'y, guembia omondoroa gui opu'ã ju va'e rami reiko. Xivi ha'e xivi kunha minha onhenoupya gui mava'e nda'u omomyĩ ta?

10 Judá regua po gui ndoipe'aa'i rã huvixa po pygua opy mbyte ojopy heno'amy va'e, ija Silô 'epy va'e ou e'ÿa ja. Ha'e va'e ma pavê regua 'rã onhe'ẽ rendu okuapy.

11 Guymba mburika omoxã 'rã uva rembypy re, hymba ra'y uva rembypy iporãve va'e re 'rã omoxã. Oao ojoi 'rã uva rykue py, o-capa ma tuguy rami uva'a guigua py ojoi 'rã.

12 Hexa ma pytã 'rã vinho gui, haĩ ma xiĩ va'e opyta 'rã kamby oy'u gui.

13 — Ha'e gui Zebulom ma ye'ẽ yvýry 'rã oiko, kanoã ojaaty katy. Sidom peve 'rã oo hekoo.

14 — Issacar ma mburika'i ikãgue mbaraete va'e, vexa'iaty ikuai va'e mbyte rupi onheno oupy va'e rami.

15 Ha'e oikuaa rã opytu'u aguã ha'eve, ijyvy iporã rã. Ha'e rami vy ojero'a 'rã onhembovoyi uka vy. Oguero'op'akaa rã oiko 'rã nhoembiguai.

16 — Ha'e gui Dã ma oikuaa pota 'rã guetarã kuery re, Israel regua mboae ojapoa rami.

17 Dã ma mboi tape yvýry itui va'e rami avi 'rã oiko. Mboi minha itui 'rã tape yvýry kavaju pyta py oixu'u aguã, kavaju árygua hakykue katy ho'a aguã rami ojapo.

18 — SENHOR, xee ma roarõ aikovy xereraa jepe aguã!

19 — Ha'e gui Gade re ma jojukaa kuery heta opu'ã okuapy teĩ omonhamba 'rã imondovy.

20 — Aser ma ojou reta 'rã tembi'u porã, huvixave pegua voi.

21 — Naftali ma guaxu opoi pyre rami oiko, ijyvu porã kuaa 'rã guive.

22 — José ma vvyra rakã hi'a porã riae va'e rami 'rã oiko, yakã yvýry oĩ va'e rami, kora áry rupi hakã ojeupi ovy va'e rami.

23 Hapa va'e kuery omoĩ vai 'rã. Hexe hu'y omombo vy omoingo axy 'rã.

24 Ha'e rami teĩ nderapa rejopy atã riae 'rã, ndejyva voi imbarate 'rã, Jacó repyare Ipo'akapa va'e nepytyvõ ramo. Ha'e va'e ma Israel kuery re opena va'e, Israel kuery pegua ita imbarate va'e.

25 Nderu Ruete nepytyvõ 'rã. Ipo'akapa va'e nemoingo porã 'rã. Yva guigua ha'e vvy guyrygua py nemoingo porã 'rã. Omoingo porã avi 'rã xy kuery kã ha'e kyrĩ'i va'e ryru ndera'y reta aguã rami.

26 Xeru kuery xereroayvu porãague gui xee nderu rogueroayvu porãve, vvyty araka'e rã guarã apyte áryve. Ha'e nunga ha'e javi toĩ José akã re, guyke'y kuery gui yvateve va'e rã.

27 — Ha'e gui Benjamim ma guary nhomondoropa va'e rami ipo'aka riae va'e. Ha'e nunga ma aje'ive reve ho'u 'rã oiny guembia, ha'e ka'arukue voi omboja'o 'rã ojopy va'ekue — he'i.

28 Ha'e va'e kuery ma Israel regua doze ikuai va'e ru. Ha'e rami ae tuu ogueroayvu porã. Peteĩ-teĩ ogueroayvu porã peteĩ-teĩ renonderã oĩa rami vy.

29 Ha'e rire ha'e kuery pe aipoe'i:

— Xenhe'ẽ heraa 'rã xeramoĩ kuerya py. Ha'e ramo xenhono porã xeru kuery yvýry itakua heteu regua Efrom yvy re oĩ va'e py.

³⁰Macpela regua yvy Manre katy'i oĩ Canaã yvy re, Efrom gui Abraão ojogua va'ekue jouparã.

³¹Ha'e py ma Abraão onhono porã raka'e gua'yxy Sara. Ha'e py ju Isaque onhono porã Rebeca. Ha'e py avi xee anhono porã karamboae Lia.

³²Ha'e va'e yvy ha'e itakua oĩ va'e ma Hete ra'y kuery gui ojogua pyre — he'i.

³³Opa ma Jacó gua'y kuery omongetapa vy opy omboapu'a heravy ngupa py, ha'e omano. Ha'e rami vy inhe'ẽ heraa tamoĩ kuerya py.

Jacó re ipy'a vai reve onhono porãague

50 ¹Ha'e ramo José nguu rova oikuavã vy ojae'o reve oayvupa. ²Guembiguai poropoanoa ikuai va'e pe José ijayvu tuu retekue omoeakuãmba aguã re. Ha'e ramo poropoanoa kuery omoeakuãmba Israel retekue.^d

³Gueko rami vy quarenta ára re omba'eapo omoeakuãmba peve. Ha'e Egito pygua kuery ma setenta ára re ojae'o okuapy.

⁴Ojae'oa opa ma rire José aipoe'i Faraó ro pygua kuery pe:

— Peẽ kuery xemboaxy ramo ajerure Faraó apyxa py pendeayvu aguã re. Aipoa'e uka:

⁵“Xeru rãgue'i xeapo karamboae aura aguã rami. Ha'e vy aipoe'i: ‘Xee amano ta ma. Ha'e gui xenhono porã Canaã yvy re xeruparã xee ae areko katu va'ekue py’, he'i va'ekue. Aỹ ma aaxe xeru retekue anhono porã aguã. Ha'e gui aju ju 'rã”, peje Faraó pe — he'i.

⁶Ha'e ramo Faraó ombovai:

— Tereo katu, enhono porã nderu, ndevy oura ukaague rami ae — he'i.

⁷Ha'e ramo José ojepe'a ovy nguu onhono porã aguã. Hupive oje'oi avi Faraó rembiguai kuery, hoo pygua yvatekueve va'e ha'e Egito yvy re yvatekueve ha'e javi.

⁸Oje'oi avi José ro pygua kuery, tyke'y kuery ha'e nguu ro pygua kuery ha'e javi. Gósen yvy re opyta va'e ma kyrĩgue'i anho, hymba kuery vexa'i, vaka guive.

⁹Hupive oje'oi avi karóxa ha'e kavaju árygua. Heta ete oje'oi.

¹⁰Ha'e gui mba'emo moa'yĩaty Atade py oĩ va'e py ovaẽmba vy opyta ranhe Jordão rovai re. Ha'e py ma peteĩgue ju ojae'o vaipa okuapy. Sete ára re José ojae'o nguu re.

¹¹Canaã yvy regua ha'e py ikuai va'e oexa okuapy ha'e rami ete ojae'o okuapy rã, Atade py mba'emo moa'yĩaty oĩ va'e py. Ha'e vy aipoe'i:

^d 50.2 Egito pygua kuery gueko rami vy omoeakuã 'rã te'õgue, are teĩ hu'ũmba e'ỹ aguã.

— Egito pygua kuery ojae'o vaipa ete — he'i okuapy. Ha'e rami vy omboery Abel-Mizraim. Jordão rovai re oĩ.^e

¹² Ha'e gui ta'y kuery ojapo tuu ijayvuague rami.

¹³ Ha'e rami vy Canaã yvy katy ogueraa vy onhono porã Macpela yvy re itakua oĩ va'e py. Ha'e va'e yvy ma heteu regua Efrom gui Abraão joupārã ojogua va'ekue, Manre katy'i.

¹⁴ Ha'e rire José ojevy ju Egito katy guyke'y kuery reve, ha'e tuu onhono porã aguã hupive oje'oi va'ekue ha'e javi.

Guyke'y kuery reve José ijayvu porã'iague

¹⁵ José ryke'y kuery ma tuu omano ma rire aipoe'i okuapy:

— Aỹ ma xapy'a rei José ojepyxre vy nhanembopaga ma 'rã ixupe jajapo vaiague re — he'i okuapy.

¹⁶ Ha'e rami vy José pe aipoe'i uka okuapy:

— Nhanderu rãgue'i omano e'ỹ mbove aipoe'i:

¹⁷ “Aipopeje 'rã José pe: ‘Eperdoa ke nderyke'y kuery ojevavyague ndevy otekoavy vaipa rire teĩ’, he'i. Ha'e rami rire ma aỹ rojerure reperdoa aguã re ore kuery nderu Ruete rembiguai va'e rojevavyague”, peje. — Ha'e rami ha'e kuery ijayvua José oendu vy ojae'o.

¹⁸ Ha'e gui tyke'y kuery ou vy henonde re guenapy'ã re oĩmba reve aipoe'i okuapy:

— Apy ma roĩ nerembiguai kueryrã.

¹⁹ José ombovai:

— Pekyje eme. Xee ma nhi'ã Nhanderuete rami aĩ?

²⁰ Peẽ kuery ma anhetẽ xe'vy pejapo vaixe pekuapy karamboae. Ha'e rã Nhanderuete ma ha'e nunga oguerova nhomoingo porã aguã rami. Mba'eta heta ete rekove reraa jepearã xemoingo, aỹ pexa pekuapya rami.

²¹ Ha'e nunga rupi pekyje eme. Xee apena 'rã pendere ha'e pendera'y kuery re — he'i. Ha'e rami vy ombopy'a guaxua rupi ijayvu porã'i ha'e kuery reve.

José omanoague

²² Egito yvy re José oiko, nguu ro pygua kuery guive. Cento e dez ma'etỹ re oiko.

²³ José oexa Efraim ra'y kuery, ta'y ra'y kuery guive. Oexa avi Manassés ra'y Maquir ra'y kuery, guenapy'ã áry omboguapy imbokuapy.

²⁴ Ha'e gui José aipoe'i guyke'y kuery pe:

— Xee ma amano ta ma. Ha'e rire Nhanderuete pendevy ojekuaa uka vy penemondouka ju 'rã kova'e yvy gui, yvy mboae Abraão ha'e Jacó pe ome'ẽ aguã re ouraague katy — he'i.

^e 50.11 Tery Abel-Mizraim ma “Egito pygua kuery ojae'oa” 'ea.

²⁵ José ojapo Israel ra'y kuery oura aguã rami. Ha'e vy aipoe'i:
— Anhetẽ Nhanderuede ojekuaa uka 'rã pende'vy, ha'e ramo xekãgue
peraa 'rã apy gui — he'i.

²⁶ Ha'e gui José omano cento e dez ma'etỹ oguerekoa py. Ha'e ramo
hetekue omoeakuãmbaa vy Egito yvy re ae onhono porãa peteĩ hyru py.